

DADZIS • 1979



DADZIS • 1979

45 kap.



LATVIJAS PSR ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

DADZIS • 1979



RĪGA «ZVAIGZNE» 1978

СЗ Союз журналистов Латвийской ССР

Da087

ДАДЗИС • 1979

Издательство «Звайгзне»

Рига 1979

На латышском языке

Составитель Я. Яунземс

Художник И. Мелгайлс

Выпущено по заказу Союза журналистов Латвийской ССР

В юмористическом календаре «Дадзис» на 1979 год представлена календарная часть, а также обширный литературный материал и карикатуры. Издание предназначено для широкого круга читателей.

Sastādītājs J. Jaunzems

Mākslinieks I. Melgailis

Izdots pēc Latvijas PSR Žurnālistu savienības pasūtījuma

Latvijas PSR Žurnālistu savienība

Dadzis • 1979

Tulkotāji J. Jaunzems, M. Līmane, I. Palkovs, A. Sondors

Vāku zīmējis E. Ozoliņš

Menešu titullapas zīmējusi K. Liede

Draudzīgo šaržu autori G. Vindedzīis, U. Mežavīlks

Literāros materiālus ilustrējuši G. Vindedzīis, I. Melgailis

Apsveikumu autors H. Heisters

Atbildīgais redaktors I. Palkovs. Izdevniecības redaktore

S. Gēlmane. Mākslinieciskā redaktore A. Lubgāne. Tehnis-

kais redaktors J. Čakšs. Korektore V. Palkova. Izdevniecības

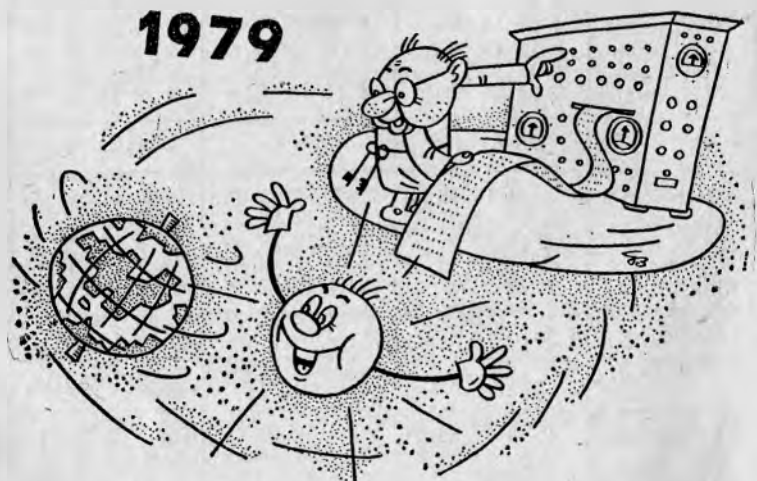
korektore T. Magone.

МБ № 786

Nodota saikšanai 16.05.78. Parakstīta iespēšanai 26.10.78.
DT 22953. Formāts 70×108/32. Tipogr. papīrs Nr. 3. Literatūras
un žurnālu cirstā garnitūra. Augstspieduma tehnika, 8 iz.
iespiedl.; 11,2 uzsk. iespiedl.; 11,75 izdevn. l. Metiens 120 000
eks. Pasūt. Nr. 1459. Maksā 45 kap. Pasūtījuma izdevums.
Izdevniecība «Zvaigzne», 226261, Rīga-PDP, Gorkļa ielā 105.
Izdevn. Nr. 4660/21-78. Iespiesta Latvijas PSR Valsts izdev-
niecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas
tipogrāfijā «Cīņa», 226424, Rīga-PDP, Blaumaņa ielā 38/40.

D 00002—259
M 802(11)-78 78

© Latvijas PSR Žurnālistu
savienība, 1978



G. Bērziņš

Latvijas PSR, tāpat kā visā PSRS rietumu daļā uz rietumiem no $37^{\circ}30'$ austrumu garuma meridiāna, lieto 2. laika joslas vidējo laiku — tā saucamo Maskavas jeb Austrumeiropas laiku. Tas ir par divām stundām priekšā tā saucamajam pasaules laikam. Par pasaules laiku pieņemts skaitīt tā meridiāna laiku, kurš iet caur veco Griničas observatoriju (Londonā). Tas ir tā saucamais nulles meridiāns, no kura skaita ģeogrāfisko garumu.

Laļ pilnīgāk izmantotu dienas gaismu, saskaņā ar PSRS Tautas Komisāru Padomes īpašu dekrētu 1930. gadā visā Padomju Savienībā pulksteņus pagrieza par vienu stundu uz priekšu. Tātad 2. laika joslā laiku faktiski skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), 3. joslā — pēc 4. joslas un tā tālāk. Šādu laiku, kuram pieskaita viena stunda, sauc par attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Parasti, nosaucot kādas joslas dekrēta laiku, saīsināšanas dēļ vārdu «dekrēta» izlaiž (ja nevar rasties pārpratums). Tā, piemēram, ar «Maskavas laiku» parasti jāsaprot Maskavas dekrēta laiks. Līdzīgi 3. joslas un tālāko joslu «vidējais laiks» nozīmē attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Visi laika apzīmējumi šajā kalendārā izteikti Maskavas (dekrēta) laikā, kurš tātad ir 3 stundas priekšā pasaules (Griničas) laikam.

Saules un Mēness lēkta un rieta momenti aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamo lēkta un rieta momentu, ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skatienu virzību uz Mēnesi no Zemes centra un no novērošanas vietas (šajā gadījumā — no Rīgas).

GADALAIKI 1979. GADĀ

Pavasara sākums	— 21. martā	plkst.	8 st 22 ^m
Vasaras	— 22. jūnijā	„	2 st 56 ^m
Rudens	— 23. septembrī	„	18 st 17 ^m
Ziemas	— 22. decembrī	„	14 st 10 ^m

Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgriežu punktā, rudens punktā un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atkārtošana periods ir tā saucamais tropiskais gads, kas vidēji ir 365 dienas 5 stundas 48 minūtes 46 sekundes garš. 1979. gadā tropiskā gada sākuma moments ir 1. janvārī plkst. 1st43^m.

Zeme perihēlijā (vistuvāk Saulei) atrodas 5. janvārī plkst. 1^h34^m — attālums apmēram 147 miljoni kilometru.

Zeme afēlijā (vistālāk no Saules) atrodas 4. jūlijā plkst. 0^h00^m — attālums apmēram 152 miljoni kilometru.

APTUMSUMI 1979. GADĀ

1979. gadā būs divi Saules un divi Mēness aptumsumi.

1. Pilns Saules aptumsums 26. februārī redzams Ziemeļamerikā, Atlantijas okeāna ziemeļu daļā un Grenlandē. Kā daļējs aptumsums tas novērojams arī Eiropas rietumdaļā — Portugālē, Lielbritānijā un Islandē. Latvijā nav redzams.

2. Daļējs Mēness aptumsums 13.—14. martā redzams Eiropā, Āfrikā, Antarktīdā, Ziemeļu Ledus okeānā un Indijas okeānā. Daļēji tas redzams arī Āzijā, Ziemeļamerikā, Austrālijā, Atlantijas okeānā un citur. Aptumsums labi novērojams arī Latvijā. Tā gaita ir šāda:

Daļējā aptumsuma sākums — 13. martā plkst. 22^h28^m9^s

Vislielākās fāzes moments — 14. " plkst. 0^h08^m0^s

Daļējā aptumsuma beigas — 14. " " 1^h47^m2^s

Vislielākā fāze (Mēness redzamā diametra daļa, kas lieiet Zemes ēnā) ir 0,858.

3. Gredzenveidīgs Saules aptumsums 22. augustā redzams vienīgi Dienvidamerikas dienviddaļā, Antarktīdā un tās tuvumā esošajās Klusā okeāna un Atlantijas okeāna daļās. Latvijā nav redzams.

4. Pilns Mēness aptumsums 6. septembrī redzams Ziemeļamerikā, Austrālijā, Antarktīdā, Ziemeļu Ledus okeānā un Klusajā okeānā, daļēji arī Kamčatkā, Dienvidamerikā un Indijas okeānā. Latvijā nav redzams.

Mēness fāzes

- ☉ — jauns Mēness
 - ☽ — pirmais ceturksnis
 - ☾ — pilns Mēness
 - ☾ — pēdējais ceturksnis
-



Bez vārdiem.

U. Mežavilks



Kas jādara janvārī



Vispirms jāšēžas pie galda un jāsaplāno viss gads. Šāds lietderīgs pasākums ne vien lieliski disciplinē, bet arī ceļ pašapziņu.

Savā rīcības programmā vispirms ierakstiet cēlos nodomus, kurus jūs īstenošiet darba vietā, lai jau pavisam drīz ražošanas apspriedēs jūs minētu kopā ar pirmrindniekiem, nevis ar darba kavētājiem un brāķdariem. Tas savukārt nozīmē, ka cili jums pievērsīs daudz lielāku uzmanību nekā agrāk. Piemēram, palielināšies prēmiju apjoms. Tāpēc savā gada plānā varat droši ierakstīt, ka jāiegādājas krāsainais televizors, pāris goda uzvalku, jauna guļamistabas iekārta, motocikla vietā žigulis, garāža un beidzot jāķeras arī pie sen iecerētās vasarnīcas būves Vidzemes jūrmalā. Nemaz nav peļāmi ieplānot arī ārzemju ceļojumu, teiksim, uz Āfriku noēsties banānus.

Obligāti jāparedz jūsu atlieksme pret cilvēkiem, ar kuriem dienā nāksies sastapties. Ko sveicināt, ko nesveicināt. Ko aicināt viesos, ko neaicināt. Sievasmātei, kopš jūsu materiālais stāvoklis būs kļuvis tik spožs, vairs nepieglaimojieties. Kaimiņam naudu neaizdodiet pat tad, kad viņam ir necilvēciskas pagiras. Vispār ar apšaubāmas uzvedības ļaudīm vairs neielaidieties nekādās darīšanās.

Plānot, kā paplašināšiet savu garīgo apvārsni, kādas grāmatas lasīsiet un kādus kvalifikācijas celšanas kursus apmeklēsiet, nav nepieciešams. Pārāk pārblīvēt plānu nevajag. Un galu galā der atcerēties veco teicienu, ka ar labiem nodomiem esot nebrūgēts ceļš uz elli.

Pirmais loogadiem

ZVINGUĻA FILOZOFIJA

Cik daudz prāta dažreiz jāizlieto, lai varētu padarīt — kādu mušķībū!
Nekas nedara tik liela prieka kā savus parādus nomaksāt; bet — kas
var vienmēr priekus kārot!

«Balliņas Vēstnesis», 1879. g. 17. janvārī

SLUDINĀŠANAS

Dvorniks,

kas arī dārznieka amatu proļ un nav dzērajs, var veltu dabūt Lielā Fūr-
maņu ielā Nr. 24, apakšā pie Lovis.

«Mājas Vēstis», 1879. g. 13. janvārī



NĀC TAČU
BEIDZOT, ES
SAUKSTĒŠOS, TĪK
ILGI SKATOTIES!





Kas jā dara februārī

Cilvēkam ir jābūt komunikablam, tas ir, jāzina labas attiecības ar citiem, lāpēc februāra tumšos vakarus izmanlojiet, lai ietu ciemos. Ja jums ir sieva, tad kopā ar to. Iepriekš apdomājiet, pie kā doties un cik tas izmaksās. Apmeklējiet tā saucamos noderīgos cilvēkus. Kas tie tādi — tas vislabāk zināms katram pašam. Savu vizīti iepriekš nepiesakiet, jo apciemojamo

pēkšņi var nebūt mājās. Ieradušies moži pasakiet: «Ak, piedodiet par negaidīto ielaušanos! Nācām, zināt, garām un sākām gudrot, diez kā mūsu mīļajiem Karlsoniem (Pētersoniem, Zandersoniem utt.) klājas. Tad nu atvainojiet par traucēšanu!» Vai arī kaut ko līdzīgu.

Tukšām rokām viesos neejiet — tas nav pieklājīgi. Šādiem gadījumiem labi noder torte «Pārsteigums», tā ir lēta, un — nē, nē, pusstops vairs nav modē, to var atļauties vienīgi tad, ja sanāk kopā vecpuīši, — kāds priežu vai egļu zars, kas iegādāts līngū pie tantiņām.

Rēķinieties ar to, ka jūs pacienās ļaunākajā gadījumā kaut vai ar to pašu cieta «Pārsteigumu», tāpēc pirms viesošanās pieēsties nav saprātīgi. Ja kāda namamāte ir pārmoderna un pasniedz tikai kafiju, tad nekādā gadījumā nepacieļīgi nedidieties uz krēsla, citādi var iznākt tāpat kā vienam pazīstamam satīriķim. Viņš, veltīgi izgaidījis konjaku, teicis: «Jūs, protams, mani, lūdzu, atvainojiet, bet, cik esmu ārzemēs vērojis, pie kafijas, nepemiet ļaunā, k a u t k a s ir vajadzīgs vēl klāt...» Namatēvs, iesaukdamsies «Ak, piedodiet, piedodiet!», lēcis kājās un atnesis snīpainu kanniņu ar pienu.

Neejiet viesos pie cilvēkiem, kuri aizraujas ar filmēšanu vai fotoģrafēšanu. Tād vakars ir neglābjami pagalam, jo trīs vai četras stundas nāksies blenzt uz ekrānu.

Atvadoties mīļi uzaiciniet saimniekus ciemos pie sevis. Tikai neaizmirstiet piebilst: «Iepriekš gan, lūdzu, piezvaniet! Lai varam tā jauki sataisīties...»

Pirms 100 gadiem



IEKŠZEMES ZIŅAS

Krāpšana. Kāda krāpšana dažreiz tiek izdarīta uz Rīgas tirgus, to pierāda šāds atgadījums: kāda gaspaža nopērk uz tirgus pusšaka (30) olu un priecajās, ka tik labas olas dabujuse, jo visām olām bija līras, baltas čaumalas, it kā būtu nupat izdētas. Bet viņai bija vīlies, olas bija visas vecas. Mineta gaspaža keimīņītei slāstīja savu atgadījumu. «Ko jūs brīnāties,» tā atteica, «vaj jūs nezināt, ka tās olas,

kurām ļoti baltas un līras čaumalas, ir īsti tās vecās, jo pārdevejas tās vecās olas nomazga ar pulir—ūdeni, caur ko tās dabūn baltas, tīras čaumalas.»

«Mājas Viesis», 1979. g. 17. februāri

GUDRA PRAVIETE

Kārklīnkundze: «Jūs, Bērziņ kungs, liedzaties, ka esiet brūtgans, un es taču it skaidri zinu, kā jūsu nākamo sievu sauks.»

Bērziņkungs: «Kā tas var būt, ka jūs to zinātu, jo es ir pats vēl to nezinu.»

Kārklīnkundze: «Nu, tad es jums to noslēpumu atklāšu: jūsu sievu sauks — Bērziņ kundze.»

«Baltijas Vēstnesis», 1979. g. 21. februāri



Kas jādara martā



Godam jāaizvada Sieviešu diena. Un tas nemaz nav tik vienkārši, kā lietas.

No visām sievietēm, kas ir ap vīriem, vissarežģītāk ir apsveikt sievas. Kā zināms, katram normālam vīrietim ir sieva, solidāk izsakoties, dzīvesbiedre. Un jūs uz ilgu laiku traumēsiet savu laulāto draudzeni, ja nepiedodami aizmāršība šai reizē apsveikt dzimšanas un vārda dienā, kāzu

gadadienā un it īpaši Sieviešu dienā. Jūsu aizmāršība šai reizē tiks iztulkota visos gadījumos viennozīmīgi — jums ir cīņā! Nav jāatgādina, kādas tam var būt sekas.

Nemot vērā franču gudrību, ka ziedi noder visos dzīves gadījumos, jau 7. martā mēģiniet veikalā nopirkt skaistus un lētus ziedus. Jums gan nāksies konstatēt, ka citi vīri tur bijuši jau 6., 5., 4. vai pat 1. martā, — uz letes palikuši tikai apmirkuši māla podiņi ar kaut kādiem stādiņiem, ko mājās var nest tikai tad, ja esat nolēmis ar sievu pamatīgi saķildoties. Kad nu jūs jūtaties kā izmisis slicējs, atliek ķerties pie salmiņa puķu sievu izskatā. Un te jūs pārliccināsit, ka piedāvājuma un pieprasījuma ekonomiskās attiecības ir viena ellīga lieta. Ziedi ir. Tikai, protams, ne lēti un arī ne skaisti. Nepadodieties mazdūšībai! Visi vīri šai dienā ir maksājuši un maksās. Paklausieties, ko saka puķu sievas: «Kas mīl, tas naudu neskaita!», «Mīļotajai sievietei var ādot visus!» Un viņas zina, ko runā.

Kad zieds vai ziedi beidzot ir jūsu varonīgajā rokā, atliek iegādāties vēl kādu nevīstošu suvenīru. Ja esat izņēmums citu vīru vidū un šai svarīgajai dāvināšanas reizei jau laikus esat sakrājis līdzekļus, pērciet smaržas. Mēģināt iztikēt ar odcolonu «Karmena», kas ieliets «Parfum de Paris» pudelītē, ir ne vien nepieklājīgi, bet pat bīstami.

Sieviešu dienā nāciet mājās skaidrā. Patiesībā to derētu ievērot visu gadu.

Pirmāsoogadiem

CEĻA MERKĪS

Svētdienas vakarā Ansis satiek Miķeli, kas ātriem soļiem uz priekšu dodās.

— Miķeli, kur tu eij? — Ansis voica.

— Nezinu, kur no—iešu, — Miķelis atteica.

— Vaj vēlāk būsi krogā?

— Tur uz visadu vīzi no—iešu, — Miķelis atbild, — bet nāc drīz, lai man nav jāgaida.

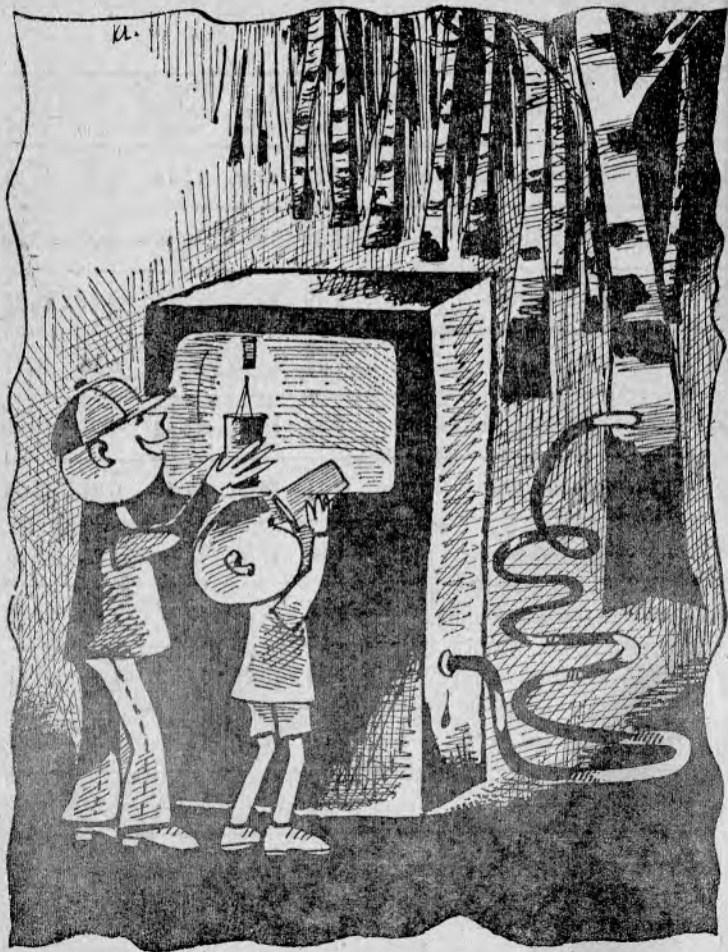
Viesis», 1879. g. 24. martā



NO IEKŠZEMES

Slavenais peldētājs Boitons, kas tagad peld pa Oheio upi Ziemeļ-Amerikā, taisoties nākt uz Krieviju un izpeldēt visu Volgas upi no iesākuma līdz galam. Viņš esot priekš tam izdomājis kādu jaunu kaučuka apģērbu.

«Baltijas Vēstnesis»,
1879. g. 28. martā



Kas jādara aprīlī



Sat mēnesi siltāk atspīd saulīte, celi jau nosusējuši, un tas urdīt urda autoamatieru tūkstošus. Tāpēc aprīlis ir traki noslogots un nervozs laiks. Ikviens brīvais mirklis aiziet, lai izkonservētu mašīnu no ziemas guļas. Ziema, bez šaubām, arī nav pavadīta dikā. Sagādāta vesela kaudze absolūti nepieciešamu rezerves daļu, ar kardāna krustiņiem sākot un plastmasas

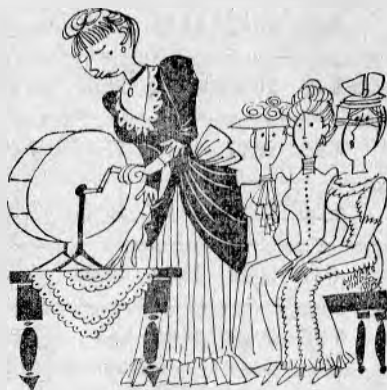
briesmoni, kas kustina galvu, beidzot. Briesmoni katrs autoamatieris, kas sevi ciena, liek virs pakaļējā sēdekļa. Nav jāaizmirst priekšējā stikla augšpusē piestiprināt zaļas plastmasas strēmeli, ko grezno intriģējošs ārzemniecisks uzraksts «Ralley», «Monkey» vai kas tamli dzīgs.

Kad piegarāžas darbi sekmīgi apdarīti, var sēsties pie stūres un braukt mašīnu mazgāt. Mazgāt — tas ir pārāk vienkārši un viegli teikts, jo aiz šī vārda slēpjas vesela autobraukšanas zinātnes nozare.

Katrs autoamatieris, kas uzskata, ka viņš no šīs lietas kaut ko jēdz, zina, ka vāga tīrīšanai nedrīkst lietot sausu lupatu, tāpat bērnu ziepes vai veļas mazgājamo pulveri. Šim nolūkam der kupa kolekcija daždažādu putojošu šampūnu aerosola iesaiņojumā, zamšāda un, protams, tīrs ūdens. Absolūti tīrs un skaidrs. Jo skaidrāks un tīrāks, jo labāk. Sļūteni — pasarg diest! — nedrīkst izmantot, jo stipra strūkļa var sabojāt krāsas spīdumu. Tāpēc jāuzsīt pa federī un jādodas meklēt kāds ērti piebraucams strautiņš ar iepriekš minētajām prasībām atbilstošu ūdeni un stabili, oļainu gultni. Pēc tam jāleripina autiņš braslā un pamatīgi jānošķīsta no visiem ziemas sārņiem. Pie reizes var turpat nomainīt eļļas filtrus.

Starp citu, šī nodarbība ir ne vien lietderīga, bet arī veselīga. Kad mašīna ir tīra, noejiet nedaudz lejup pa straumi. Tur varēsiet salasīt dažu labu apdullušu zivi. Tās, kā zināms, satur fosforu, bet fosfors savukārt ir ļoti nepieciešams smadzeņu darbības stimulēšanai.

Autoamatierim vajadzīga gudra galva!



JAUNAKĀS ZIŅAS

No Rīgas. Šinīs dienās uz Rīgu atbraucis A. Neuvalds kungs iz Londones ar savu muzeumu, kas drīzumā tiks atvērts fanī ēkā preti Vērmaņa dārzam blakus cirkum. — Rītdien būs lielās ģildes namā izlozēšana, kuru izriko Jumpravu biedrība, par labu palīdzības — lādei un biedrības skolām.

«Majas Viesis», 1879. g. 21. aprīlis

TU RĀDIES

Tu rādies man kā saule,
Kad norietējuse;
Tu rādies man kā roze,
Kas noziedējuse.

Kad saule norietējsi,
Vēl atspīdums tad kvēl;
Kad roze noziedējsi,
Vēl viņas ērkšķi dzeļ.

Riefeklis

«Baltijas Vestnesis», 1879. g. 4. aprīlis



Kas jādara maijā



Sākas brīnišķīgā vasarnīcu, atpūtas nometņu un tūrisma sezona. Ja jums ir kaut vai neliela neapkurināma vasaras mājele, pērciet suni. Sie cilvēka labākie draugi pašlaik ir modē. Tos milzīgos dogus, bernardiniešus, benediktīnerus vai kā tos sauc nevajag. Noēdis pēdējos matas no galvas. Pilnīgi pietiek ar pinčeri, španneli, terjeru vai tamlīdzīgu sudzenieku.

Prieku arī šai variantā būs gana. Ļaunākajā gadījumā var iztikt arī ar kaut kādu jaukteni kucēnu: kamēr mazs, varat stāstīt, ka šzaudzis kļūs vismaz par kolliju.

Jau laikus apsveriet, ko darīsiet sezonas beigās. Visizdevīgākais variants — suni pārdot. Ja neviens jūsu viltus dobelmani nepērk, uzdāviniet paziņam, ar kuru vairs nevēlaties draudzēties.

Ja jums savas vasaras mītnes nav, maijā jāklūst par tūristu. Ak, kāda bauda ir jozt barā pa saules pielietu rudzu druvi un klausīties stiebru zuzonā! Un nolauzto ievu zaru klēpjī smaržo tikpat dzīvīgi kā no nocirstām meijām celtie slieteņi.

Taču tūristam ir ne vien skaistumu alkstoša dvēsele, bet arī, piedodiet par prozu, kurkstošs vēders. Viņam ir jāēd. Jādzer. Olāl — cirvišus rokās un mežā iekšā pēc sveķotas malciņas. Trahl — viena priedīte, trahl — otra, trahl — utt., trahl! — arī šitais lielais kadiķu vec-tēvs dos artavu smaržas simfonijai.

Svarīgi zināt, kur var kurināt uguni. Ja mežā nav istī patikamas vietas, tad — rau, kur ziedoša pļava, sausa, mīksta. Lai liesmo! Un nu atliek tikai sacept desas, izvārīt koncentrātu zupu, uzsildīt konservus. Vai ir kas jaukāks par maltīti pie neskartas dabas krūts? Paukš, paukš, paukš! — un romantiskajās skārda krūzītēs maigi ieguldz vīns un atskan, aizskan, pārskan liksms tosts:

— Veselā miesā vesels garš! Lai dzīvo dabai!

Pirms 100 gadiem

SĪKI NOTIKUMI IZ RIGAS

Policejā nodotas šādas lietas: 1 mārc. ziepu, kādam nedrošam cilvēkam noņemts: 1 jakts rags, 1 kastīte ar zīmējamām lietām, 1 rullis samta—tapetu, 1 dvielis, zīmēts S. V. 4., 1 kuģa ķēde, 1 zāģis, 1 pods ar cūkas taukiem, 9 kamoli ar sienamo šņori, 1 veci zābaki, 1 nakts svārki, 2 krekli, 5 olekts audekla.

«Mājas Viesis», 1879. g. 5. maijā



IEKŠZEMES ZIŅAS

No Saukas. Sauka un Dzērve ir abas robežnieces. Sauku no Dzērves šķir Saukas ezara Dūņ—upe. Uz abiem krastiem ir krogi. Trešdien 4. aprīlī Dzērves pagastam derēšanas diena bija. Ļaudis pa abiem krogiem bijuši izdalījušies. Sausējas muižas un Saukas «jaunpuišiem» sacēlies ķildus un no ķildus visgalīgi duelis. Pulksten 3 pēc pusdienas sācies sīvs kautiņš uz

Dūņ—upes tilta; sturmešanās dūrejusi 5 minūtes. Krituši no Dzērves puses 2 uz vietas, ievainoti 6, un 4 cepures pazaudētas. No Saukas puses 3 viegli ievainoti. Kara—ieroči bijuši mieti, akmeņi un viens žeberklis. Kara—vīri tagad tiek krātiņš dziedēti.

L. A.
«Mājas Viesis», 1879. g. 19. maijā





Kas jādara jūnijā

Istajam sauļošanās periodam sākoties, izdariet savas miesas būves kosmētisko remontu. Tam ļoti labi noder GDA normu kārtošana.

Gadu gaitā pārbaudi izturējuši divi pamatveidi, kā kļūt par GDA nozīmītes īpašnieku. Parastais veids: diendienā cītīgi trenējies visos GDA sporta veidos un pēc tam vielēja rakstura sacīkstēs pierādi savu spēku un izveicību. Otrs veids ir daudz sarežģītāks un grūtāks, tomēr netrūkst entuziastu, kam tas īsti pa zobam.

Tātad — vispirms ejiet kārtot GDA normas peldēšanā. Svarīgi jau iepriekš rūpīgi sagatavoties: no kāda klases sportista jāiegūst izmeļošanas ziņas, kā jāvicina rokas, peldot brīvajā, suņu, tauriņu, brasa un kombinētajā stilā. Pie spoguļa kustības noslīpējiet. Ja gadās spoguļi sasist, nolieciet sev aiz muguras lampiņu un kontrolējiet sevi pēc ēnas uz sienas.

Pēc tam, ejot barā uz baseinu (ezeru, diķi), pārējiem dariet zināmu, ka jūsu personiskais rekords 100 metros ir mazliet pāri vienai minūtei. Sīki aprakstiet, kur, kad un kādā stilā (viciniet rokas!) tas uzstādīts. Kad pie ūdens visi izgērsbies, jūs to nedariet. Notēlojiet, ka esat satriekts, jo pilnīgi nepiedodami esat aizmirsis mājās savas unikāli glumās supersintētiskās plūdinijas peidbiksītes. Citi nomākti kļūs un savējās (prastās) nepiedāvās. Lai remdētu jūsu bēdas, līdzjūtīgākie tiesneši ierakstīs jums pirmajam, ka esat nokārtojis GDA normas peldēšanā. Tikai neizplāpājieties, ka neprotat peldēt.

Līdzīgi jārikojas arī citos GDA sporta veidos, tāpēc par katru no tiem nāksies iekalt galvā enciklopēdiski plašas ziņas. Bet tur neko nevar darīt — sports prasa upurus!

PRIEKŠ MĀJAS UN SAIMNIECĪBAS



Viņa biedriem aizskrēja ātri pēc ārsta. Ārsts atnāca, bet — par vēlu. Jau nekā pārgalvība bija tam dzīvību maksājuse.

Tabaka jlfte. Parizē priekš kādām nedeļām atgadījās nāve, par kuru tabaka smēķetajiem gan dertu drusku padomat. Kāds jauns cilvēks sadereja ar savu draugu, ka viņš desmit stiprus cigarus vienu pakal otram izsmēķešot, bez ko nevesels fapšot. Viņš savu apsolījumu arī tūlīt sāka izdarīt. Pie astoņā cigara viņš sajūta kādu savadu īgnumu, kas pie devītā cigara pārvērtās reibumā un stiprā drudzī. Tomēr pārgalvis gribēja vēl tālak smēķet. Bet viens no

«Ballijas Vēstnesis», 1879, g. 6. jūnijā



Kas jādara jūlijā



Jāņem atvaļinājums un jāizremontē dzīvoklis. Tas ir ļoti vienkārši. Lūk, kā to darīja satīriķis Budeļnieks.

Vispirms viņš aizsūlija uz lauklēm sievu un bērņus. Pēc tam bibliotēkā divas dienas konspektēja attiecīga salura rokasgrāmatas. Tad noīrēja kravas taksometru un no veikaliem atveda pentaftalemalju, gliiftalemalju, perhlorvinila, polivinilace-

lāta, stīrola—butadiēna un polimetilmetakrilāta krāsas, veldzētos kaļķus, kritu, limi, kālija silikāta šķīdumu, pernicu, dzelzs oksīdu, ģipsi, vara sulfātu, špaktelmasu, spaiņus, bļodas, otas, suku un krāsu smidzināšanas ierīci.

Atvilcis elpu un pārbaudījis, vai nekā netrūkst, Budeļnieks vēlreiz ieskatījās konspektā. Ahā, «...iekams ķeramies pie darba, telpa jāatbrīvo no liekajiem priekšmetiem...». Skaidrst! Tātad jāpārvielo mēbeles. Lai visu izdarītu ātri, viņš sāka rauties kā zvērs un varbūt tāpēc sasīta lielo spoguļi un nolauza dīvanam divas kājas. Tad visai veikli izkrāsoja pirmās istabas grīdu. Nomazgājis ar šķīdinātāju traipus un pārliecinājies pie spoguļa, ka atkal pats sevi pazīst, Budeļnieks ielūkojās konspektā un ar šausmām konstatēja, ka viņam sajukušas lapas. Pēc divām dienām grīda bija nožuvusi. Tagad Budeļnieks, palaudamies galvenokārt uz savu loģisko domāšanu, nokrāsoja pirmās istabas sienas. Pēc tam ilgi brīnījās, kā tas gadījies, ka grīda neglābjami notraipīta ar sienas krāsu. Neko darīt, grīda bija jāpindzelē vēlreiz. Kad grīdai atkal varēja kāpt virsū, Budeļnieks rūpīgi un trim kārtām noklāja to ar avīzēm un ķērās pie griestiem. Un sabojāja sienu krāsojumu.

Kad atvaļinājuma beigās ieradās ģimene, bērni pārbijās un negribēja nākt iekšā. Budeļnieka solījumus, ka viņš visu pāris dienās izlabos, sieva negribēja ne dzirdēt. Tāpēc, saskaitījis atlikušo naudu, kaut ko pārdevis, šo to aizņēmis, Budeļnieks aizgāja pie vecā halitūrista Pindzeļbārdas.

Pirms loogadiem



SĪKI NOTIKUMI IZ RIGAS

Viņā piektdienā kāds S. kungs saderējis, ka tas 25 minūtēs trīs reizes apskriešot ap esplanadi un derību arī vinnejis, jo tas apskrējis minēto placi trīs reizes 19 minūtēs.

«Mājas Vests»,
1879. g. 21. jūlijā

IEKŠZEMES ZIŅAS

No Kuldigas. Kā «Gold. Anc.» ziņo, tad kāds pie izglītotu ļaužu kārtas piederīgs B. jauns kungs ņēmis pilnos jonus pa Kuldigas ielām jāt, laikam gribēdams savu jāšanas mākslu izrādīt, un tā jādams apgāzis dažus uz ielas būdamus ļaudis, kuri par laimi neko netikuši levainoti. Vaj šādai mākslīgai jāšanai nebūtu citur vietas kā pa mazas pilsētiņas ielām, par piemēru, cirkā, jātnieku manežā u. t. pr.?

«Mājas Vests», 1879. g. 29. jūlijā



Kas jādara augustā



Jāgatavojas ziemei. Jāievāc dabas veltes, šim nolūkam mobilizējot visu ģimeni. Tas nekas, ja vēl nav apēsti pērnruuden sagatavotie augļu un ogu ievārījumi, želejas, kompoti. Pieliekamajā vietā vāģa gana. Turklāt to var arī izbrīvēt. Kas ēdis vecu mantu, ja plauktos būs svaiga?

Jūs, protams, šad tad lasāt avīzes, tāpēc zināt, ka lauku ļaudis turpina pārvie-

toties uz labiekārtotiem ciematiem. Bet tas nozīmē, ka vecās mājas paliek tukšas, bet dārzi — bez uzraudzības.

Kad ģimenes nominālais galva — vīrs — ar motociklu vai auto visu izlūkojis un pēc tam sastādījis operatīvo plānu, t. i., iebrukuma vietu un laiku, vīrsvadību pārņem ģimenes faktiskā galva — sieva. Viņa nosaka līdzņemamās taras daudzumu. Iepriekš nolūkotajā dārzā bērni ko nagi nes lasa jāņogas un upenes, lielie ber maisos vispirms vasaras ābolus, pēc tam visus pārējos bez izšķirības. Gan jau sulai noderēs. Ja dārzā ir plūmes un bumbieri, tie jāsavāc pirms āboliem.

Var gadīties, ka uznāk nejaušs garāmgājējs un smalkāk vai prastāk izsaka izbrīnu par jūsu ģimenes nasko darbošanos. Tad nu galvam droši jāatcērt: «Mums atļāva Jēkabsons!» Var pagrābt no gaisa jebkuru citu uzvārdu — tas nav būtiski. Ja garāmgājējs iepleš acis un saka: «Kāds Jēkabsons?! Šis dārzs pieder, šeku, Liepiņiem!», — galvam jāgriežas pie galvas un jānovaidas: «Ārprāts! Iedomājies, viņš nepazīst Jēkabsonu!» Ar šiem vārdiem garāmgājējs ir satriekts. Viņš kaut ko norūc un aiziet savu ceļu. Tā kā nav zināms, vai viņš nesadomā nākt atpakaļ lielākā pulkā, šai dārzā pārāk ilgi uzkavēties nav vēlams. Mazāk uzņēmīgas personas var lasīt ogas mežos.

Pirmā 100 gadu dienā

SLUDINĀJUMI

Duci bairiņa

tam, kas uzrādītu to cilvēku, kam 8. aug. vakarā gadījies atnest Kalna krodzenieka zābakus.

«Baltijas Vēstnesis», 1879. g. 15. augustā

LASĪŠANAS AUGĻI

Jūras slimība, pēc jaunajiem izmēģinājumiem, esot novēršama caur to, ka krūtīs un vēderu ietrin ar smēri, sastāvošu iz kolloiduma un rīdicinusu—eļjas, pa pusei no katras.

«Baltijas Vēstnesis», 1879. g. 1. augustā





Kas jādara septembrī



Iedomājieties šādu ainu.

Skan liega mūzika. Stāvlampas malgajā gaismā jūsu viesistabā uz neliela zema galdiņa garenā bļodā gozējas sārta laša filejas šķēlītes. Turpat blakus — trauciņš ar kaviāra pērlītēm, šķīviši ar sviesta lodītēm un svaigas ballmaizes šķēlēm. Visu šo jaukumu papildina kristāla glāzītes konjakam...

Tā ir diezgan reāla aina, ja zina, ka septembrī laši dodas uz nārsta vietām un iegriežas pat pavisam nīcīgos strautos. Ja jūs gribat kādu ķeņģi vai — vēl labāk — mačku dabūt savos nagos, brauciet turp. Vīslabāk lašus bendēt naktīs, jo tad, sastopoties ar zivju aizsardzības inspektoriem, ir lielākas izredzes aizlaisties lapās.

Ideāls lašu gūstīšanas rīks ir elektriskā strāva. Bet darbošanās ar kailiem vadiem, pie tam vēl tumsā, ir ļoti riskanta. Tāpēc katrā ziņā iepriekš apdrošiniet savu dzīvību. Nepaveikšanās gadījumā tad varēs sarīkot greznas bēres ar ragu mūziku.

Ja esat piesardzīgs un gribat tikt pie lašu filejas bez riska, lietojiet — neuzminējāt, nē, nē, žebērkli nekādā ziņā ne —, lietojiet lāpstu. Tehnoloģija ir šāda: jūs brienat naktī pa straulu — labajā rokā asi līta lāpsta, kreisajā pamatīga kabatas baterija — un uzmanīgi blenžat, vai nepeld lasis. Tiklīdz ieraugāt, ar lāpstu — čah! — un fileja jau sadalīta divos gabalos, kas katrs atsevišķi nekur aizmukt nespēj.

Ja tomēr iznāk sadurties ar inspektoriem, kuri, protams, traki brīnīsies par jūsu vēlīno pastaigu gar lašu nārsta vietām, atvainiet viņu tumšās aizdomas ar šādiem vārdiem:

— Es esmu podniecības daiļmeistars un meklēju speciālus mālus kolosālam veidojumam. — Pierādījumam te var pavicināt lāpstu. — Kāpēc naktī? O! Tad mālam ir cita vērtība, ko nemāksliniekiem diemžēl ir grūti saprast...

Sodu par malu zvejniecību var samaksāt arī oktobrī. Tiesas izdevumus — tāpat.

Pirms 100 gadiem



IEKŠZEMES ZIŅAS

No Nikolajevas. Šejienas sieviešu ģimnazijas valde ir nolēmusi, ka skolnieces nedrīkst zābakus ar augstiem papežiem valkāt, jo tādu zābaku valkašana veselībai ļoti skādejoš.

«Baltijas Vēstnesis»,
1879. g. 19. septembrī

SLUDINĀJUMI

TEATRS

9. septembrī, Praulienas Čukanu mājā, pie valsts vecākā,

I. Kāds brīdis kantorī.

II. Pūces spieģelis.

Pēc tam: viesīgs vakars ar ragu muziku.

Iesākums plkst. 5 pēc pusdienas.

Priekšniecība

«Baltijas Vēstnesis», 1879. g. 6. septembrī



Kas jādara oktobrī



Sai mēnesī vakari kļūst gari. Tāpēc, ja jūsu sieva pēkšņi paziņo, ka nopirkusi biļetes uz teātri, neceliet brēku un nepārmetiet viņai par vājā palaistiem rubļiem. Atcerieties, ka cilvēku, kas apmeklē teātrus, mēdz dēvēt par kulturālu. Kad jūsu priekšnieks uzzinās, ka jūs esat bijis teātri, turklāt kādā no vadošajiem un nevis uz kaut kādu vietējā dramaturga ko-

mēdiju, bet gan uz smagu gabalu ar sliktām beigām, kuru sarakstījis klasiķis, varat rēķināties, ka darba vietā uz jums lūkosies ar cieņību. Ja vajadzēs kādu izvirzīt, esiet drošs, ka izvēle kritīs uz jums: «Kulturāls cilvēks, teļ uz teātri...»

Panākumi ir drošāki, ja jums laimējas neja uši ierasties mākslas templī uz to pašu pirmizrādī, uz kuru atnācis arī jūsu priekšnieks. Iegaumējiet, vislaimīgākās nejausības ir tās, kuras iepriekš paredz un prasmīgi organizē. Tai reizē jūs diemžēl nevarēsiet atļauties starpbrīžos skriet uz teātra bufeti pēc konjaciņa. Taču šis upuris atmaksāsies: pastaigājoties kopā ar priekšnieku pa foajē, jums būs lieliska izdevība atstāt uz viņu labu iespaidu. Tikai, dieva dēļ, neuzmācieties viņam ar saviem plātīgajiem spriedumiem par lugu un aktieriem. Vispirms izzondējiet priekšnieka autoritatīvo viedokli un tikai tad veriet vaļā muti.

Ja jūs izrādes laikā mēdzat pagulēt, pacentieties atturēties no krākšanas vai vismaz krāciet tā, lai jūs nedzird uz skatuves.

Pirms loogadieti

SĪKUMI GARAM LAIKAM



Kāds meistars pēra savu mi-
ceklī, tādēļ ka tas bij atkal kā-
blēžu stiķi padarījis, un izsau-
pēdīgi: «Frici, Frici, sakī man ja-
cik ilgi tu vēl velnam kalposi!»
— «To jau jūs paši it labi ziniet!»
— «Tad manī burša gadi būs apkārti!»

R. J.

«Balijas Vēstnesis»
1879. g. 17. oktobrī

IEKŠZEMES ZIŅAS

No Jelgavas. Jelgavā kāds A. Braun kungs piedāvā caur avīzēm visu
visādas kāršanas, vērpšanas un lokomobil—mašīnas, pēc ārzemes vislaba-
kām sistemēm, jaunas un arī jau lietotas, un ik katris var izmekleties ma-
šīnas, kādas priekš viņa ietaises jo derīgākas un priekš naudas maka jo
iespējamākas. Kad nu patlaban arī man kādas no izsludinātām mašīnām bija
vajadzīgas, tad, uz A. Braun kunga izsludinājumu palaudamies, es devos
uz 160 verstu tālo Jelgavu sev tur kādas iegādāties. Bet ko atradu?
A. Braun kunga kantoris ir mazs, mazs kambarītis ar vienu galdiņu un
vienu krēslīņu bez kādas citas ierīktes. No mašīnām ne vēsts. Še piercejam
ja—uzdod, kādu mašīnu viņš vēlēs pirt, ja—iemaksa pienākoša nauda.
Tad Braun kungs (kāds nesen atnācis prūsis) apsolās rakstīt uz ārzemēm,
lai mašīnu atsūta. Ta ir visa darīšana. Saprotama lieta, ka man bija žēl
no naudas šķirties. Es braucu savas 160 versies atkal atpakaļ — bez ma-
šīnas.

R. L.

«Mājas Viesis», 1879. g. 6. oktobrī



Kas jādara novembrī



Kad sieva jau diez kuru reizi saka: «Es viena pati ar bērniem vairs neticku galā!», — atcerieties, ka tēva funkcijās ietilpst ne tikai tīru kroklus un barojošu maltiņu pieprasīšana, bet arī bērnu audzināšana.

Visvienkāršākais, protams, būtu pamemt siksnu un delverus nosloksnēt. Tā teikt — profilaktiski. Taču tas nav peda-

gogiski. Tāpēc pasauciet sikos pie sevis uz pārrunām. Lieciet, lai atnes un parāda uzdevumu burtnīcas. Ja tur ieraugāt divniekus vai piezīmes, pārmetoši sakiot: «Kad es biju tavā vecumā, ar mani nekas tāds neatgadījās.» Tā gan nav taisnība, bet dokumentālu pierādījumu vairs nav. Turklāt jūs atļāvāties šo nelielo novirzi no faktiem ne jau savā, bet jaunās paaudzes labā.

Pēc tam pamāciet: «Tu jau esi pietiekami liels (vai liela), lai saprastu, kāpēc jāmacās. Ja tev nebūs augstskolas diploms, uz augšu netiksi nemūžam!» Ja sīkais naivi vaicā, kāpēc jūs pats neesat beidzis augstskolu un neesat nekur uz augšu ticis, stāstiet par savu grūto bērnību, kad netikāt pie mācīšanās, jo bijāt spiests iet ganos (vēl viena neliela vēstures palabošana), bet vēlāk bez vidējās izglītības netikāt universitātē. Par to, ka vidusskolu pametāt, dzīdamies pēc garā rubļa, labāk klusējiet. Bērnu psihe ir viegli traumējama. Vajag palielīties, ka mājās nu ir visa kā diezgan, ka drīz būs arī savs žigulis. Ja āķīgā jaunā paaudze uzdod jautājumu «Kāpēc tad jābeidz augstskola, ja jau mums tāpat iet labi?», atbildiet diplomātiski: «Tu vēl esi par mazu, lai to saprastu.»

Teicami noder materiālais stimuls atbilstoša solījuma veidā: «Ja tu izlabosi savus divniekus un tev vairs nebūs piezīmju, es iedošu piecus rubļus, kurus varēsi izlietot pēc sava prāta.»

Pēc tam varat uzskatīt, ka jūs savu audzināšanas misiju vismaz uz laiku esat izpildījis. Bērnu nosūtiet pie mammas, lai netraucē jums nosnausties pirms detektīvfīlmas, ko vakarā rādīs pa televīziju.

IEKŠZEMES ZIŅAS

No Dinaburgas tiek ziņots par kādu nodarītu zādzību. Kā «Golosam» tiek rakstīts, tad pie pārraudzīšanas, kas tur tika iesākta, atrada, ka bija vairāk nekā 25 pudi šaujama pulvera nozuduši. Pēc vainīgiem tiek stingri pakal meklēts.

IEKŠZEMES ZIŅAS



No Odesas. Ērmoņa prāva ir nākuse nesēn alpakaļ Odesas miera—tiesnešu sapulcē priekšā. Tiesai bija jāizspriež, vai vārds «eksemplars» ir apvainošana. Pie kādas sievas Ribakas bija atnācis kvartaja uzraugs Medveckis, kuru tā uzrunāja: «Esiēt sveicināti, eksemplars!» Tos pašus vārdus bija Ribaka saukusi kvartaja uzraugam pie šķiršanās pakal. Policijas pārvalde apsūdzēja tamdēļ sievu dēļ ierēdņa apvainošanas amata darišanās. Miera—tiesnesis nosprieda Ribakai piecas dienas aresta, jo vārds «eksemplars» esot atvasinats no latīņu teikuma

«exemplum, kas apzīmējot «piemēru». Bet piemēri esot labi un slikti, un tapēc vārdā «eksemplars» varot būt apvainošana.

«Baltijas Vēstnesis», 1879. g. 21. novembrī





Kas jādara decembrī

Sis ir galu savilkšanas un sevī ieskaitīšanās mēnesis. Domās pārļūkojiet aizvadīto gadu, apsveriet, kur jums veiciēs, kur ne. Sameklējiet rakstāmgalda atvilktnē dibenā iegrūsto labo nodomu sarakstu, kas sastādīts janvārī. Pie katra punkta pievelciet plusu vai mīnusu, un iznāks brīnišķīgs pārskats. Kad koprezullāts gatavs, izdariet secinājumu: «Kas to būtu domājis! Nākamgad gan noteikti sāksu jaunu dzīvi!»

Jaungada svinībām laikus sagādājiēt eglī. Ņemot vērā pagājušā gada bēdīgo pieredzi, kad jūs eglīti nakts aizsegā nocirtāt pilsētas zaļajā zonā un tāpēc dabūjāt maksāt soda naudu, šoreiz brauciet tālāk — uz laukiem, kur jau slēpojot esat nolūkojis cērtamo objektu. Atpakaļceļā ieslieniet kociņu vagona priekšstelpā un, ja nāk piekasīgs kontrolieris, apgalvojiet, ka galīgi neko nezināt. Otrajā, trešajā, ceturtajā vai vēl kādā citā braucienā kontrolieris jūsu vilcienā neieradīsies, un egle jums būs.

Laikus nopērciet dāvanas ģimenei, draugiem. Ģimenei — ko lielu un lētu, vislabāk jau iepriekš izdevīgā gadījumā pamanītu lakotu bērza koka suvenirdēli, kurā iegravēts jauks dabas skats ar vilkvālitēm, sēru vītoliem un lidojošām meža pilēm. Šādi dēļi, ja tie ir pietiekami lieli, ļoti labi noder dzīvē. Uz tiem ir ērti griezt maizi, nesabojājot virtuves galda vaskadrānu. Tuviem draugiem iegādājieties ko nu kuram, ievērojot viņu derīguma pakāpi.

Dāvināt sievai drēbi, lai viņa no tās jums pašuj kreklus, nav pieklājīgi.

Padomus 1979. gadam no savas pieredzes smēlās un pa mēnešiem sadalīja

Juris Robs

Pirmā loogadiem

SLUDINAŠANAS

Marijl

vai mēs iesim par Zvaigznes dienu uz leduskalniem?

Amalija

«Mājas Viesis», 1879. g. 15. decembrī

IEKŠZEMES ZIŅAS

Vēl no Liepājas. 13. decembrī fapa šejienes dzelzsceļa tilts tilta būvetāju un divu valdības inspektora paļīgu klātbūšanā vēl reiz izmēģināts. Par tiltu brauca ar trim saķēdetām lokomotīvēm dažādā ātrumā un beidzot ar ātrumu pa 70 līdz 75 verstes stundā. Tilts izrādījās visadā ziņā labs. Jauno tiltu iesvētīja 1813 decembrī.

«Mājas Viesis», 1879. g. 25. decembrī



IEKŠZEMES ZIŅAS

Šauļos zemkopības izstādē septbr. mēnesī fapa rādīfas bietes, kas dāzā augušas, 14 mārčiņas gabalā svēra, un mazie gurķi, kas 2 pēdas bija garī. Viens lielais gurķis (ķirbīsis) svēris 6 podi un 13 mārčiņas.

«Baltijas Vēstnesis»,
1879. g. 10. decembrī

30.
JANVĀRIS



Palet 50 gadi, kopš dzimis (1929) Ludis Bērziņš,
latviešu padomju mākslinieks vitrāžists un karikatūrists.

LUDIM BĒRZIŅAM — 50

*Ne vlenmēr dzīves ceļš ved gludi,
Bet Mūzu kalpiem — pasarg diest
Varbūt, ka tāpēc mums ar Ludi
Tik reti iznāk sastapties.
Bet ticam — dadža lapa sīka
Gūs vietu viņa mozaikā!*

L. Bērziņš



Ludis

— Tā gribētos
sākt dzīvi no jauna!

L. Bērziņš



Ludis

5.
APRĪLIS

Paiet 50 gadi,
kopš dzimis (1929)
Laimonis Vāczenieks,
latviešu padomju dzejnieks,
prozaīķis un kinodramaturgs.



LAIMONIM VĀCZEMNIEKAM — 50

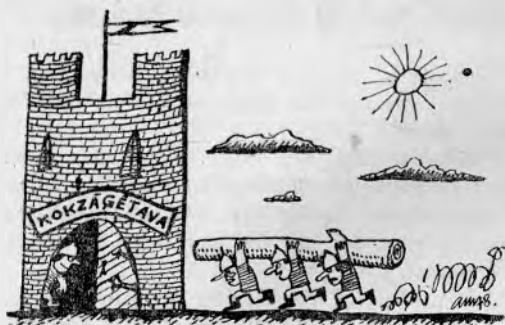
Ej uzmini, kurš žanrs sirdij
tuoāks,
Un gaļu galā — kur te slēpjas
joks,
Ja rosās viņš kā sējējs
prozas druuvā,
Bet lirikā...
aug kups bērnu loks.
Un, ja turklāt uz motorraliem sists,
Tad ir pa daļai
ari humorists.

LAIMONIS VÄCZEMNIEKS

PIEBAROŠANA

Kaut pa laicinām, pa laikam,
Kaut vai dažbrīd joņu joniem
Baro Pegazu ar lauriem,
Piebaro ar ķeizarkroniemi

Lai nu ko tai silē liekam,
Bet, ja gribam sedlos sēst, —
Šad un tad pa kādam niekam
Pegazam ir jādod ēst.



Bez vārdiem.

A. Mukāns

16.
APRĪLIS



Paiet 90 gadi, kopš dzimis (1889)
Čārlzs Spensers Čaplins,
ievērojamais angļu kinoaktieris,
scenārists un režisors.
Miris 1977. gadā

PAR ČĀRLZU SPENSERU ČAPLINU

Slavenais kinoaktieris, režisors, scenārists, producers un daudzu savu filmu mūzikas autors Čārlzs Spensers Čaplins piedzima Londonā aktiera ģimenē.

Jau piecu gadu vecumā viņš sāka grūto aktiera dzīves ceļu. Jaunības gados, ieguvis jau ievērojamu meistarību, Čaplins devās uz Amerikas Savienotajām Valstīm. Tur viņš no nabadzīga Londonas jaunekļa kļuva par miljonāru, tur arī piedzīvoja visjaunprātīgākās intrigas un apvainojumus.

Otrā pasaules kara laikā Čārlzs Čaplins aktīvi uzstājās par otrās frontes atklāšanu, vērsās pret fašismu. Reakcionārajām aprindām Amerikas Savienotajās Valstīs lielā mākslinieka nostāja, it īpaši pēc filmas «Lielais diktators» uzņemšanas, nepatika, tāpēc tās darīja visu, lai Čaplins Ameriku atstātu. Pats mākslinieks šīs attiecības raksturo šādi: «Nebūdamas ko-

munists, es tomēr atsacījos solidarizēties ar cilvēkiem, kas šo partiju nīst. Tas, profams, aizdeva dusmas daudziem.»

Kad dzīve «debesskrāpju zemē» Č. Čaplīnam kļuva neciešama, viņš nolēma doties uz Angliju. 1952. gadā Č. Čaplīns kopā ar ģimeni — sievu Unu un četriem bērniem — uz visiem laikiem atstāja Amerikas Savienotās Valstis. Kādu laiku padzīvojuši Londonā, viņi pārcēlās uz Šveici.

Sava mūža gājumu Č. Čaplīns apcerējis grāmatā «Mana autobiogrāfija», kas ar nosaukumu «Mana dzīve» izdota arī latviešu valodā.

1977. gada decembrī avīzēs parādījās ziņa, ka Čārlzs Čaplīns miris.

A. Sondors

Č, ČAPLĪNS PAR SEVI

Kad man jautā, kā sasmēdināt cilvēkus, man kļūst nelabi un es cenšos pazust. Manās komēdijās uz ekrāna nav vairāk noslēpumu kā Harija Loderā komēdijās, ar kurām viņš smēdina publiku. Gluži vienkārši, mums abiem zināmas dažas patiesības par cilvēku rakstura īpašībām un mēs savā darbā tās izmantojam. Un galu galā tirgotāja, viesnīcnieka, grāmatu izdevēja vai aktiera panākumi atkarīgi no cilvēku dabas pazīšanas.

Mana paņēmiens būtība slēpjas tāi apstākļi, ka es viemēr cenšos publiski parādīt cilvēku, kas nokļuvis grūtā un komiskā stāvoklī.

Vēl smieklīgāks mums liekas tips, kurš, nokļuvis smieklīgā stāvoklī, negrib atzīt, ka ar viņu notiek kaut kas neparasts, un cītīgi cenšas saglabāt savu cieņu. Vislabākais piemērs tam ir iedzēris cilvēks, kuru nodod jau galta un runas veids, bet kurš tomēr cenšas mūs pārliecināt, ka viņš ir pilnīgi skaidrā.

Cita īpašība, ko es bieži izmantoju, — tā ir cilvēku mīlestība pret kontrastiem un negaidītām situācijām, ir zināms, ka cilvēkiem patīk cīņa starp labo un ļauno, konflikts starp bagātnieku un nabagu, starp veik-

sminieku un neveiksminieku. Viņi var ilgāku laiku no vietas gan smieties, gan raudāt. Skatītājiem jau kontrasts pats par sevi liekas interesants, tāpēc es to bieži izmantoju. Ja mani vajā policists, viņš vienmēr ir tūlīgs un neveikls, bet es pats, izslīdēdams viņam starp kājām, liekos apsviedīgs un veikls. (..) Es vienmēr cenšos radīt kontrastu starp manas uzvedības nopietnību un paša momenta komiskumu.

Protams, man ir laimējies, ka esmu maza auguma, tāpēc bez lielām pūlēm varu izveidot līdzīgas kontrasta situācijas. Visiem zināms, ka mazs cilvēciņš, kuru kāds vajā, vienmēr gūst publikas simpātijas. Zinādams šo cilvēku īpašību, cenšos savu niecību vēl vairāk pasvītrot, ieraudams plecus, saviebdams žēlīgu grimasi un tēlodams nobijušos. Tas viss, protams, ir pantomīmas māksla. Taču, ja es būtu liela auguma, man būtu grūtāk gūt publikas simpātijas. Tad es varētu arī pats aizsargāties. Bet pret mazo Čaplinu skatītāji, arī smiedamies, jūt simpātijas.

Ne mazāku nozīmi es piešķiru arī negaidītām situācijām, pārsteigumam. Es vienmēr cenšos izdarīt kaut ko negaidītu. Ja skatītāji domā, ka iešu pa lelu kājām, es pavisam negaidot ielecu karietē un braucu. Kad gribu pievērst sev kāda cilvēka uzmanību, es viņam neuzsaucu un nesītu pa plecu. Es izbāžu viņam caur padusi savu spieķīti un pievelku viņu sev klāt. Uzminēt, ko gaida skatītāji, un izdarīt pavisam pretējo sagādā man lielu prieku.

Es parasti cenšos nepārspīlēt kādu atsevišķu momentu. Ar pārspīlēšanu smieklus drīzāk var iznīcināt nekā gūt vēlamo rezultātu. (..) Tas ir viens no iemesliem, kāpēc man ne sevišķi patīk manas pirmās filmas.

Lai sasmēdinātu publiku, lielu noslēpumu nav. Galvenais noslēpums — vienmēr turēt acis vajā un asi vērot visu, kas var noderēt filmai.

Es pēta cilvēkus, tāpēc ka, nepazīstot cilvēku dabu, neko savā arādā nebūtu sasniedzis.



— Pulkstenis tieši sešpadsmit!

V. Suhockis, «Šiuola»

24.
APRĪLIS

Paiet 50 gadi,
kopš dzimis (1929)
Vladimirs Mihailovs,
krievu padomju rakstnieks,



VLADIMIRAM MIHAILOVAM — 50

*Viņš, pārslogots ar darbu kravu
Un neba bries no amatiem,
It visiem fantastiem dzied slavu,
Pats arī būdams viens no tiem.
Ja tas tā ilgi turpināsies,
Pat marsiešiem drīz grūti klāsies.*

VADA VIŅĀ GALĀ SIEVIETE

(Paziņas stāstījums)

Dzimumu līdztiesība ir laba lieta. Visi staigā biksēs, visi audzē garus matus. Sievietes pamazām tiek vajā no krūtim. Vīriešiem pakāpeniski palielinās vidukļa apmērs. Visi, kas grib, smēķē. Ir, protams, arī daži neatrisināti jautājumi, bet, kas attiecas uz smēķēšanu, es esmu noteikti par.

Tāds secinājums man neradās uzreiz. Tas radās tā.

Kādā svētdienas rītā gribējās ilgāk pavāļāties gultā. Man bija jauns delektīvromāns, paciņa «Elītas» un blakus uz grīdas telefons. Ko vēl vairāk var vēlēties?

Guļu, smēķēju, lasu. Pēkšņi zvans.

Noceļu klausuli. Vada viņā galā sieviete.

— Nu, sveik! — viņa saka,

Balss nepazīstama.

— Sveiki, — es atbildu.

— Nu, kā tev ir?

— Normāli. Bet tev?

— Tāpat. Ko tu dari?

— Guļu, — es saku. — Lasu šo to.

— Smieklīgi, — viņa saka. — Tu paskaties pa logu.

Bija jāpagriežas uz otriem sāniem un jāpaskatās.

— Skatos.

— Redzi, kas par laiciņu?

— Laiciņš ir labs, — es piekritu.

Bet aiz loga tik liešām — gaišs, saulains, zaļš, zils...

— Skaidrs? — viņa vaicā. — Tādā laikā gulēt var tikai saulītē, nevis gultā. Un vispār, vai tad vienatnē nav garlaicīgi?

— Reizēm gadās, — bija jāpiekrit.

— Tad kraties ārā no pēļiem, — viņa komandē.

— Un ko tu liec priekšā?

- Sākamam salikties. Kā tevi sauc?
- Saša, — es stādos priekšā. — Bet tavējais goda vārds?
- Alla, — viņa atbild.
- Es laikam būšu ar mieru, — es saku Allai, jo lik tiešām, kāda jēga tādā laikā vērtties mājās pa gultu. — Kur, kad?
- Kā visi normālie, pie pulksteņa.
- Pie kura?
- Smejies, vai? Pie stacijas, protams. Varbūt tūlīt laidsim pie jūriņas.
- Sarunāts. Cikos?
- Biju tagad jau pilnīgi noskaņojusies uz braukšanu. Nav pazīstama? Nekas, iepazīsimies. Un divatā tik tiešām ir jautrāk.
- Vienpadsmitos, labi? — viņa ierosina.
- Paklau, — es saku, — man pavisam tukšs vēders. Es nomiršu badā.
- Nenomirsi, — viņa paziņo. — Stacijā paķersim pīrādziņus vai cepumus. Bet Majoros ieskriesim šašliku ēdnīcā un ieturēsimies pama-
tīgāk. Būs arī istais laiks. Ies tāda programma?
- Sākamam nav slikti, — es piekritu.
- Nu un tā tālāk, — Alla saka.
- Skaidrs, — es saku. — Tātad pie pulksteņa vienpadsmitos. Kā es tevi nopeilēšu?
- Momentā, — viņa saka. — Man būs džinsu kostīms, Lēviss Strauss.
- Oho, — es saku. — Tev ir vēriens.
- Tieši tā, — viņa saka. — Kājās man būs sabo. Ari ārzemju.
- Labi, — es piekritu.
- Tātad norunāts?
- Kārtībā.
- Bet ko tu dari? — viņa pēkšņi jautā atkal.
- Es jau teicu: guļu, smēķēju. Sarunājos ar tevi.
- Velti nosit laiku! — viņa saka.
- Tev tā gribas salikties? — es jautāju.
- Ko var zināt, — viņa saka, — Varbūt tu man jau patīc.
- Tas ir jauki, — es saku. — Lai būtu tā. — Un sniedzos pēc

apģērba. Bet viņa steigdzina. Klausule uz brīliņu tomēr jānoliek. Viņa
lanī kaut ko murmina, Tieku galā ar rāvējslēdzēju, paņemu klausuli.

— Kas tā par modi — klusēli Kur tu paliki? — viņa dusmojas.

— Tepat vien esmu, — es saku. — Ģērbos. Jau esmu piecēlusies.

— Ko? — viņa saka, brīdi klusējusi.

— Esmu piecēlusies un jau gandrīz apģērbusies.

Viņa atkal klusē, tad saka:

— Tālad iznāk, ka tu esi bābletis, ko?

— Labrīt! — es saku. — Un, pēc tavām domām, kas lai es būtu?

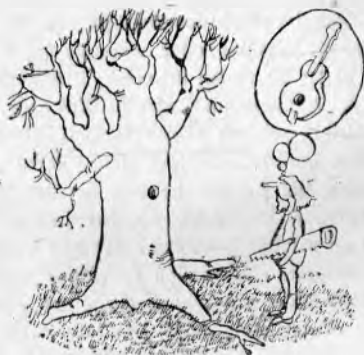
— Tfil — viņa saka un nomet klausuli.

Bet balss man tiešām ir tāda pazema, lai neteiktu vairāk. Tāpēc ka
pīpēju tukšā dūšā. Nu un no dabas arī.

Uz jūrmaļu es tomēr aizbraucu, tikai vēlāk un citā kompānijā.

Tā arī ir, pēc manām domām, vienlīdzība tiesībās, kad pa telefonu
nav iespējams atšķirt, kas runā. Un arī bez telefona varbūt vienīgi
dakteris var.

Bez smēķēšanas šāda vienlīdzība nav panākama. Tāda ir mana pār-
liecība.



Bez vārdiem.

R. Saulītis, «Sluota»

11.
JONIJS

Palet 100 gadi,
kopš dzimis (1879) Kārlis Kraujiņš,
latviešu padomju žurnālists
un rakstnieks.
Miris 1975. gadā.



KĀRLIS KRAUJIŅŠ

Dzimis Rankas pagastā. Mācījies draudzes skolā. Pēc karadienesta ilgus gadus strādājis grāmatapgādos un žurnālistikā, kas viņu cieši salīdzināja ar rakstniecību un rakstniekiem. Pirmos dzejoļus vērtējis Rūdolfs Blaumanis, ar kuru vēlāk izveidojusies sīrsnīga draudzība. Par vislielāko sava mūža zaudējumu K. Kraujiņš allaž atzīmēja to, ka pirmā pasaules kara laikā gāja bojā kādas 30 viņam adresētas Blaumaņa vēstules.

Publicēties sācis Ā. Alunōna un Zvārguļa Zobgala kalendāros, tāfad bijis humorists un satīriķis, sākumā ar pseidonīmu Kļavu Oļģerls, vēlāk — Rožmilis. Divdesmitajos un trīsdesmitajos gados laiku pa laikam izdevis kādu stāstu un tēlojumu vai pasaku. Labākie no šiem darbiem, apkopoti krājumos «Spoku dzirnas» (pasakas), «Sāules bērns» (mīklu pasakas), «Dzīves lokā» (stāsti un tēlojumi), iznāca rakstnieka mūža novakarā. Parādījās arī interesants krājums «No atmiņu skrīņa». Apkopojumu vēl gaida periodikā izkaisītie komiskie sacerējumi dzejā un prozā. (Pats sevišķi lepojās ar dzejojumu «Zvēru republikā», pēc kura publicēšanas 1929. gadā bijis izsaukts uz buržuāziskās Latvijas prezidenta kanceleju sniegt paskaidrojumus, ko viņš ar to domājis.)

J. Laganovskis

MODERNĀS TAUTASDZIESMAS

1.

Kas tie tādi, kas dziedāja
Bez saulītes vakarā?
Visi tie, kam dzīve sāja,
Kas ar darbu sakarā.
Kurin' ugun', silda gaisu,
Slauka gaužas asaras.
Pildot kungu naudas maisu
Ziemā, kā iekš vasaras.
Zinot tikai bēdas, raizi, —
Dienu mūžu smilgojam,
Kremtam cietu pelav' maizi,
Avotiņā mērcēdam'.
Saulīt vēlu vakarāi
Sēžas zelta laiviņā.
Kungi jūsmo, dej «Bārā»i,
Kalpi krāc, Kur? Hā—hā—hā!

2.

Tur es dzēru, tur man fika
Tai mazī krodziņā,
Makā graša nepalika —
Oktairīdi ralaļā!
Sarkans alus, balta kanna,
Daija pate nesējiņ'.
Ak, cik salda krogā manna,
Kuru sauc kimbambuliņ'!
Izdzēr alu, sasit' kannu,
Nobučoju nesējiņ'...
Velns, kas dzinis sievu Annu?...
Stadulā... Nu — pūt, vējiņ'!...

14.
AUGUSTS



Paiet 50 gadi, kopš dzimis (1929) Uģis Mežavilks,
latviešu padomju grafiķis un karikatūrists.

UĢIM MEŽAVILKAM — 50

*Viņš, saviem jokiem vītu dzīvē smēlis,
Pā dzīvi iel kā patiess Mākslinieks,
Vai atkal jau ir kādu asi dzēlis,
Vai pūlējies, lai citiem tiktu prieks.
Lai jaunums slēpjas, izlokās
vai smīkst, —*

*To ārā Uģis
ir no meža vilkst*



U. Mežavīks

16.
AUGUSTS

Paiet 90 gadi,
kopš dzimis (1889)
Eduards Šillers,
latviešu padomju rakstnieks,
Miris 1944. gadā.



EDUARDS ŠILLERS

Dzimis Lairdes pagastā. Tēvs — mežsargs, māte — gleznotāja J. Rozenāla māsa. Agri iesaistījies revolucionārajā kustībā un septiņpadsmit gadu vecumā kļuvis par LSDSP biedru. Pēc otrā aresta 1915. gadā ar tiesas lēmumu izsūtīts uz Jeņisejas guberņu, no kurienes atgriezies 1917. gadā. Strādājis dažādu latviešu izdevumu redakcijās Maskavā.

E. Šillers ir viens no pirmajiem latviešu padomju satīrikiem. Viņš rakstījis arī nopietna satūra dzejoļus un lugas, taču šie darbi nav mākslinieciskā ziņā augstvērtīgi.

Pirms pirmā pasaules kara E. Šillers darbojies satīriskajos žurnālos «Dadzis» un «Lietuvēns» (Rīgā), divdesmitajos gados Maskavā rediģējis satīrisko kalendāru «Tekošais moments». Dzejoļu krājumā «Zeme, kur cilindrus buktē» (1924), komēdijās «Konspiratīvs dzīvoklis» (1922), «Gudrais Ezeļmanis» (1923), «Kaķpēdiņš un Vabulīte» (1925), «Republikas labā» (1925) sniegts satīrisks buržuāziskās Latvijas atmaskojums. Jau minētajā kalendārā, laikrakstos «Krievijas Cīņa», «Komunāru Cīņa», žurnālā «Celtne» ar Sprunguļu Jura pseidonīmu publicētajās satīrās izsmietas birokrātisma, karjerisma, privātpašnieciskuma izpausmes padomju sabiedrībā, kā arī dažādas nevēlamas sadzīves parādības.

J. Lugaņouškis

EDUARDS ŠILLERS

TICĪBAS APLIECĪBA

Valsts domes 28. maija sēdē Kurzemes domnieks
Barons Felkerzāms runāja par kolonizāciju Baltijā.
Viņa runa, kā to laikraksti uzsvē, esot bijusi
Baltijas baronu «ticības apliecība». Starp citu,
viņš teicis, ka visa vietējā kultūra esot muiznieku
nopenls...

Ak, lūdzu, kungi, uzklausiet
Un manu ļautu sargājiet,
Es viņas vārdā runāju
No visas sirds — tik izjustu.

Mēs lojāl! un klausīgi,
Mēs pildām katru pavēli,
Ko mums par pienākumu liek, —
Lai latvietis «uz augšu» tiek,

Jau gadu simti gājuši,
Kopš mēs pār jūru braukuši —
Tos mācīt, glābt un ticēt spiest,
Uz labiem ceļiem katru griezt.

Un, tikai pateicoties mums,
Viss latvju kultūrieguvums
Ir mūsu nopelns, mūsu gods,
Bet vai pat paldies mums tiek dots?!

Mēs krogus cēlām, būvējām,
Mēs alu, šnabi brūvējām...
Un prasījām no viņiem to,
Lai sveicot — roku nobučo.

Ka mēs tos kādreiz pēruši,
Tie tiešām mēli pārdroši.
Es saku, nav un nebijis
Tāds gadījums — un tas ir viss.

Se stāvam mēs... ak, sargājiet,
Mums «vecās rektēs» atdodiet...
Tik tas spēj līdzēt — tikai tas,
Bez mums nav latvietis nekas!

1914

22.
SEPTEMBRIS

Palet 70 gadi,
kopš dzimis (1909)
Marti Johanness Larni,
ievērojamais somu rakstnieks,
salīriķis un žurnālists.



PAR MARTI JOHANNESU LARNI

Somu rakstnieks Marti Johanness Larni dzimis 1909. gadā Pakilā, mazā ciematīņā, ko vēlāk pievienoja Helsinkiem. Viņš pārdzīvojis ganā gaitu grūtības, izsūtāmā zēna pazemojošo slāvokli un melnstrādnieka sviedru sūrumu.

Iesākumā strādā dažādus darbus, taču arvien tiecas pēc izglītības, iemācās vairākas valodas, apgūst vēsturi un fitoloģiju. Tad strādā par skolotāju, vēlāk pievēršas žurnālistikai.

Daudz braukājis pa pasauli. Bijis gandrīz visās Eiropas valstīs, ASV, Kanādā un Latīņamerikā. No 1951. gada līdz 1954. gadam pastāvīgi dzīvojis ASV un rediģējis tur iznākošo somu arod biedrības laikrakstu. Atgriezies dzimtenē, kļūst par nedēļas avīzes «Kaluffaja» redaktoru. Marti Larni bieži apmeklējis Padomju Savienību.

Savas literārās darbības sākumā M. Larni bijis dzejnieks un tulkoņš. Viņa pirmais dzejoļu krājums iznāk 1934. gadā. Vēlāk sāk pievērsties prozai. Pirmā prozas grāmata ir romāns «Piedzīvojumi Sāme zemē». Tam seko grāmatas «Bezdibenis» (1937), «Lābu cilvēku ciems» (1942), «Divu pasaule» (1944), «Mātes rokas» (1945), «Nav tālu no grēka» (1946) un citas. 1964. gadā izdota Marti Larni grāmata «Par to skaļi nerunā» — satīre par mūsdienu kapitālistiskās valsts iekšējo un ārējo politiku.

Sevišķi lielu popularitāti ieguvuši Larni satīriskie romāni «Ceturtais skriemelis» (1957) un «Daiļā cūkkope» (1959), kas tulkoji arī latviešu valodā.

A. Sondors

MARTI LARNI

SODS

Teksasa, kā teikts kādā ceļvedī, ir tāda vieta pasaulē, kur valda vislielākā brīvība. Ikvienam, kas grib šo brīvību baudīt, tikai jāiegādājas revolveris. Un, jo agrāk, jo labāk.

Džims bija izņēmums, jo viņam vispirms nācās iemācīties slatgāt un tikai pēc tam šaut. Citiem vārdiem runājot, bērnība viņam bija drūma. Kad cili viņa vecumā jau sen nēsāja sev līdzī skaistus, spīdošus šaujamrikus, viņš spēlējās ar loku un bultām un jau gandrīz pavisam nopietni sāka pārdzīvot mazvērtības kompleksu. Par laimi, pašā pēdējā brīdī tēvs palīdzēja viņam izglābties no garā vājo bērnu lestādes, uzdāvinot dēlam viņa septītajā dzimšanas dienā revolveri.

Pēc tam zēns sāka attīstīties normāli un varēja katru svētdienu mierīgi apmeklēt baznīcu, lai gan viņš vīraka smaržai diez vai deva priekšroku salīdzinājumā ar pulvera dvaku. Astoņu gadu vecumā Džimā jau bija vērojamas pirmās brieduma pazīmes: viņš nošāva kaimiņu suni, sašāva policijas mašīnai priekšējo prožektoru stiklus, pataisīja par sietu vietējā šerifa kaķi un kādam fermerim uz viņpasauli aizsūtīja visus titarus.

— No tevis iznāks lietaskoks, — tēvs dēlu uzlielija.

Taču reiz zenķis izdarīja nopielnu kļūdu.

— Džim, es aizskriešu uz krodziņu satikties ar draugiem, — tēvs kādu dienu teica. — Iedod uz britiņu savu rotaļlietu — manējā ir remontā.

— Man revolvēra vairs nav, — zēns bikli albildēja.

— Kā tā — nav? Tu pazaudēji savu labāko draugu?

— Nē... Es to apmainīju pret kabatas pulksteni...

Zēns izvilkā no kabatas pulksteni un pasniedza to tēvam. Tēvs ar riebumu paskatījās uz pulksteni un ar tādu pašu skatienu nomērīja arī savu mīļoto dēlu.

— Tātad tu saki, ka apmainīji pistoli pret kabatas tikšķi? Nu kol Ja tagad kāds no taviem draugiem iekraus tev pa ģimī, vismaz precīzi zināsi, cik tas notika...

To telcis, tēvs dusmīgs devās uz bāru.

Pēc pāris nedēļām Džims varēja pārliecināties, cik tēva pārmetumi bijuši pareizi. Ceļā uz skolu viņš iepinās kauliņā un dabūja pamatīgi pa ādu. Turklāt kāds vecāks zeņķis sašāva viņa žokeni divās vietās. Džimu atkal sāka mocīt nepilnvērtības komplekss, un šī slimīgā sajūta nepārgāja līdz tam laikam, kad tēvs nopirka jaunu revolveri.

Džims tāpat kā agrāk kārtīgi gāja uz baznīcu. Ar vienu roku viņš meta krustu, ar otru kabatā taustiņa auksto metālu, un sprediķa vārdi, kas atbalsojās baznīcas velvēs, uz visiem laikiem iespiedās bērna atmiņā: «Ar dieva palīgu un ieroču spēku mēs iekarosim pasauli.»

Reiz Džims ieradās dievnamā neparastā laikā. Dvēseļu sargs uzreiz noprata, ka ar zēnu kaut kas nav kārtībā. Izrādījās, viņš atnācis uz grēksūdzī. Ieskatījies zēnam sejā, svētais tēvs sirupainā balsī pavēstīja:

— Tu rīkojies pareizi, manu zēn, nākdams šurp izsūdzēt grēkus. Taču, kā tu droši vien zini, par to ir jāmaksā. Vai tev nauda ir līdzī?

— Jā, man ir viens dolārs.

Zēns izvilkā no kabatas naudas zīmi un pasniedza to mācītājam. Naudas zīme bija jauna, kā tikko nākusi no spiestuves. Pēfē Džima tā nokļuva no mammas rokassomiņas.

— Nu, Džim, tagad vari sūdzēt savus grēkus, — mācītājs, lebāzīs naudu kabatā, teica. — Kas nospiež tavu sirsniņu?

— Man ir tik daudz grēku...

— Nu, pastāsti, ko tu esi pastrādājis!

— Pagājušajā nedēļā es ielaidu lodi šerilam logā... Aizvakar nogāzu gar zemi fermēra Evansa ķēvi un kuneļu... Tad ielaisīju dažus caurumiņus mūsu skolotāja mašīnai pakalējās riepās...

Mācītājs nepacielīgi pamāja ar roku un ļoti nopietni teica:

— Vai tu vienreiz beigsi šo nekam nevajadzīgo uzskaitīt ķertes pie lietast Klāj vaļā savus galvenos grēkus!

Džims saguma, un acis viņam parādījās asaras:

— Nu jau drīz būs pusgads, kopš es vairs neeju uz skolu...

— Vai vecāki to zina?

— Nē, nezina. Vēl vakar paps draudēja nošaut skolotāju par to, ka es līdz šim neesmu iemācījies ne lasīt, ne rakstīt.

— Patvaļu nedrīkst pieļaut! — mācītājs iesaucās. — Tavs tēvs ir kārtīgs cilvēks. Viņš divreiz gadā ziedo pa piecniekam mūsu dievnama labdarības fondam. Es negribu, lai viņam būtu nepatīkšanas tava skolotāja dēļ. Es pats to visu nokārtošu. Vai ir vēl kaut kas uz sirds?

— Nav...

— Tādā gadījumā ej mājās un gatavo savus skolas uzdevumus. Es jau šodien parunāšu ar tavu skolotāju.

Džims nolēma mainīt savu dzīves veidu. Nākošajā rītā viņš ieradās skolā. Nekādus paskaidrojumus par skolas neapmeklēšanu rakstīt nevajadzēja. Mācītājs šos sīkumus bija nokārtojis.

Jau pirmajā stundā Džims sāka darīt savu. Viņš tīrīja teroci.

— Džimt! Noliec revolveri solā! — skolotājs bargi aizrādīja.

Džims izlikās to nedzirdam. Skolotājs atkārtoja vēl bargākā tonī:

— Ja tu tūlīt pat nenoslēpsi šo rotaļlietiņu, es ziņošu tavam tēvam. Un pie reizes pateikšu, ka tu pusgadu neesi apmeklējis skolu.

Tas Džimu tā sanikvoja, ka viņš uz skolotāju izšāva. Lode ieskrāmbāja skolotājam ausī.

— Ak tu, draņķis tāds! — skolotājs iekliedzās. — Tūlīt nāc šurp un nostājies klasēs priekšā! Par sodu uzrakstīsi uz tāfeles desmit reizes: «Es esmu slikts šāvējs.»

Bargāku sodu Džimam nevarēja izdomāt, Viņš taču vēl nemācēja rakstīt.

11.
NOVEMBRIS

PaĒet 90 gadā,
kopš dzimis (1889) Ostaps Višņa,
leverojamais ukraiņu
padomju rakstnieks,
humorists un satīriķis,
Miris 1956. gadā.



PAR OSTAPU VIŠŅU

Kas satīriķim ir svarīgi?

Pirmkārt, neticēt katram uz pirmā vārda, neļauties apvest sevi ap
stūri. Otrkārt, ass prāts un labi ievingrināta roka.

Teiksim, māte skaidro savam zeperim, ka atradusi šo kāpostu dobē,
bet puika sēž uz troņa, urbina degunu un neticīgi groza galvu. Tas no-
zīmē, ka divas satīriķim tik nepieciešamās īpašības jau ir vienuviet, un
puslīdz droši var teikt, ka ar labu piespiešanos no šifā puikas ar laiku
var izšķīlties ja nu ne gluži jauns Pēteris Ēteris, tad vismaz kaut kas uz
to pusi katrā ziņā.

Jūs neticat?

Varat neticēt, bet tas viss ir vēsturiski pierādīts. Ja vēlaties, pārbaudiet
dies pats.

Kaut vai ar to pašu Ostapu Višņu — ukraiņu satīriķi, kam šogad
apriņ apāji deviņdesmit.

Māte viņam jau šūpult mēģinājusi iegaivot, ka izcēlusī šo no akas,
kad gājusi dzirdīt govī Orišku. Bet puika — nī un nīl Netic, un beigta

ballel Un kas galu galā izrādījās? Izrādījās, ka viņš patiesi radies nevis kādā akā, bet kārtīgi piedzimis Poltavas novada Zeņkovas apriņķa Grunā mazmiestā un arī ne pašā mazmiestā, kā to, žvinguli būdams, baznīcas rulljos ierakstījis ķesteris, bet gabaliņu tālāk — Čečvos.

Tāpat ar mācīšanos. Māte liek šim kalt Filareta «Katķismu», bet puika labprātāk plucina Zālamana «Orākulu» vai klusībā lasa kādu citu mīkstāku iespieddarbu, jo ir taču uz paša ādas pārbaudīts: kad māte, lasāmo atņēmusi, sit, tad mazāk sāp, ja grāmatai ir mīkstāki vāki.

Pēc Zeņkovas pilsētas skolas beigšanas viņam piešķir četrpadsmitās kategorijas pasta un telegrāfa ierādņa titulu, bet šis ņem un aizbrauc uz Kijevu un beidz kara feldšeru skolu. Un tikai tāpēc, ka nekad nelic nevienam uz pirmā vārda, bet grib pats visu rokām aptaustīt un acīm apskatīt. Arī universitātē iesfājas un rakstīt sāk tāpēc, lai pārbaudītu, vai no šā iznāks feletonists vai ne.

Un pavej: iznācāl Sākumā, 1919. gadā, aiz kautrības viņš gan pieņēma Pāvela Grunska vārdu, bet, līdzko ierakstījās un ievingrināja roku, tā uz vietas kļuva par Ostapu Višņu un sabija tas līdz mūža galam.

Tā, lūk, tas ir. Un, kad 1956. gada 28. septembrī Ostaps Višņa pārstāja rakstīt, nelabvēji cerēja, ka nu beidzot ir cauri.

Bet nekāl Ostapa Višņas (jaunības dienās — Pāvela Gubenko) feletoni un humoristiskie mednieku stāsti dzīvo vēl šodien.

Tāpēc jau teicu, ka satīriķim allaž jābūt arī Neficīgajam Tomam

Ievērojamā ukraiņu satīriķa biogrāfiju
pāršķirslījis un pa savam prātam izklāstījis
Vecais Pirtnieks

OSTAPS VIŠŅA

NOTIKUMS JAUNGADA NAKTĪ

Kādā kolhozā, kas atrodas vienā no Ukrainas Padomju Sociālistiskās Republikas apgabaliem, notika šausmīgs gadījums.

Kāds?

Pat rakstīt baill

Jaungada nakti šajā kolhozā nozaga naktssargul

Bija naktssargs, un pēkšņi viņš pazuda.

Šajā kolhozā pēc štatiem ir tikai astoņpadsmit naktssargu.

Nevis astoņdesmit, bet tikai astoņpadsmit.

Naktssargi dzīvo klusi, satīcīgi un mierīgi.

Viņi tātad sargā, zeme tātad griežas, izstrādes dienas krājas...
Lai viņi kādreiz sastrīdētos, pasargi dievs!

Nu vienīgi kāršu spēles laikā šad tad gadās sīkas nesaprašanās, tas ir, ja kāds naktssargs nepareizi izspēlē kārti. Bet tas notiek ļoti reti, jo naktssargi, tā sakot, durakus spēlē tik labi, ka pat kārtis nav vajadzīgas. Lūk, tik augsta kvalifikācija viņiem ir.

— Divi septiņnieki, ercens un kāravs, — viens saka.

— Es piemetu piķa septiņnieku! — otrs piebilst.

Un tā notiek visa spēle — tikai ar vārdiem. Te neviens neuzdrošināsies nepareizi kārti izspēlēt. Tik un tā uzreiz pamanis...

Tāpēc naktssargi arī nestrīdas — nav iemesla.

Gadās, protams, ka sargāt, atklāti runājot, nav ko. Bet arī no šī stāvokļa naktssargi atrod izeju: viņi sargā cits citu, tā leikt, lai ne-būtu darba kavējumu.

Vārdu sakot, labi naktssargi, kvalificēti un ar solidu stāžu.

Trīs no viņiem jau ir sirmā vecumā, bet pārējie — tā nekas, pašos labākajos gados. Ja nespēlē aiz noliktavas durakus, tad cikstējas, bet, ja apnīk cikstēties, iet uz govju fermu:

— Nu, kas ir, pacelsim bulli?

Bullis šajā kolhozā ir skaistulis, par Cēzaru sauc, deviņi simti astoņpadsmit kilogramus sver. Bet pēc rakstura mierīgs, ļauj sevi cilāt. Tikai grūtsirdīgi pūš.

Vienam cilvēkam tādu bulli, protams, nepacelt. Bet pa diviem — tīri viegli. Naktssargi bullīti cilā kā bērnu, tikai paši no piepūles tustņi vien.

Aļonka Kļonova, kolhoza labākā posminiece un komjauniete ar visasāko mēli, vienreiz kolhoza valdes sēdē pateica:

— Godājāmā priekšniecība, nopērciet, lūdzu, mūsu naktssargiem futbola bumbu. Viņi mazliet patrenēsies un noteikti izcīnīs PSRS kausul Pietiek viņiem to bullēnu mocīt!

Naktssargi traki apvainojās.

— Domāt jau tu vari visādi, taču izsakies mazliet uzmanīgāk! Kaut arī mēs esam naktssargi, tomēr neaizmirsti, ka viens no mums, āre, ir ļavs virālēvs, otrs — onkulis, trešais — krusitēvs! Pievaldi mēli!

Isi sakot, naktssargi sāka meiteni vajāt, un, goda vārds, ja nebūtu partorga un komsorga, posminiecei būtu beigas!

Bet vispār, atkārtojam, naktssargi ir ļoti labi, ļoti kvalificēti un gandrīz vai neaizstājami.

Un tad vienu no viņiem Jaungada naktī kaut kas saķēra un kaut kur aizrāva.

Sausmīgais nolikums, kā stāsta, risinājies šādi.

Jaungada naktī naktssargi izgāja uz darbu tūlīt pēc Jaungada sagaidīšanas. Vispār runājot, kolhozā līdz divpadsmitiem neviens negulēja. Un, tā kā, cik zināms, arī zagļi sagaida Jaungadu, tad šoreiz varēja neuztraukties.

Tāpat naktssargi sagaidīja Jaungadu un sāka sargāt.

Sajā naktī durakus nespēlēja, necikstējās un bulli necilāja — ap dūšu bija pasmagi. Pastaigāja, pasēdēja, pasnauda un, tā kā nekas sevišķs nenotika, tad devās uz mājām gulēt, tikko sāka aust gaisma.

Un, lūk, nākamajā dienā viena naktssarga sieva sacēla troksni:

— Vīrs pazudis!

Pārējie naktssargi uztraucās, sāka meklēt, pienāca vakars, bet pazudušā nav!

Piezvanīja uz rajonu, izsauca no milicijas dzinējsunt Ercenu, taču iepriekšējā naktī bija snidzis un visas pēdas aizputinātas. Ercens paskraidīja pa kolhoznieku sētām, pieskrēja pie kolhoza noliktavas, paostīja, tad pēkšņi metās pie siena gubas un sāka kārpīt sienu. Kārpīja, kārpīja, līdz izcēla cūkas šķiņķi!

Visi no pārsteiguma ieplēta mutes, tikai kolhoza klētnieks klusi notamājās:

— Kaut tu nosprāgtu!

Bet meitene Aļonka ar aso mēli tūlīt iesaucās:

— Tavu brīnumu! Kaut arī nokautā, bet sienā ierakusies! Ne veltī saka — cūkat!

— Droši vien sals vainīgs! — milicis nosminēja.

Naktssarga nozagšana uz visiem elstāja nomācošu iespaidu un sa-
gandēja Jaungada svinēšanu.

Pazudušā naktssarga sieva raud, radnieki un kaimiņi noskumuši.
Arī pārējie naktssargi staigā drūmi kā mākoņi:

— Nenosargājām!

Tūlīt sasauca ārkārtēju kolhoza valdes sēdi. Pieņēma lēmumu div-
kārtšot kolhoza naktssargu štatus. Pusei sargu uzdeva sargāt kolhoza
mantu, bet otrai bija jāsargā paši naktssargi.

Un pēkšņi negaidīts prieks: sestā janvāra vakarā pazudušais nakts-
sargs pārradās sveiks un vesels.

Visi viņu, protams, sāka iztaujāt:

— Kur tu biji? Kas tevi nozaga?

— Es pats sevi nozagu, — naktssargs atzinās.

— Kā tā?

— Tā gadījās. Paņēmu sevi pie rokas un aizvedu. Bet pamodos
mežā, grāvī. Kā tur nokļuva, pats nezinu. Piecas dienas nogulēju!
Est gribas! Dodiet man desul!

Aļonka tūlīt saprata, kas par lietu:

— Droši vien sajuka prātā no nekā nedarišanas!

*

— Vai tad tāds nolikums varēja atgādīties? — jautājām savam
paņīnam, gudram kolhozniekam.

— Varēja, — kolhoznieks, mazliet padomājis, atbildēja. — Va-
rēja arī nozagti Astonpadsmīt naktssargul! Ir ko zagti!

— Bet ko darīt, lai tādi gadījumi neatkārtotos? — mēs jautājām.

— Vienīgais līdzeklis — ievēlēt uz visu kolhozu vienu kārtīgu
sargu — labu kolhoza priekšsēdētāju! — gudrais kolhoznieks teica.

— Un kas tad viņam būs jāsargā?

— Kolhoza izstrādes dienai! — gudrais kolhoznieks stingri sacīja.

1950

16.
NOVEMBRIS



Paiet 75 gadi, kopš dzimis (1904)
Ādolfs Talcis, latviešu padomju rakstnieks,

ĀDOLFAM TALCIM — 75

*Nem, kuru lapaspusi vēlies,
Un drošu roku vajā šķir —
Virš pierādis, kur vielu smēlīs,
Jo viņa dienas raibas ir.
Kaut galva tagad melas sirma,
Smaidis ir un paliek
vietā pirmā!*

KĀ ES PIEDZIMU

(No atmiņu arumiem
«Bērnības un jaunības dienu pusē». Nodaļa «Mātes piens»)

Diydesmitā gadsimta sākumā lielākā daļa latviešu pirmo šīs pasaulē petrolejas lampas vai sveces gaismu ieraudzīja savas mātes gultā un kādas citas sievietes rokās, kurai šajās būšanās bija pieredze. Lielākoties tas nolika vakarā, nakti vai agrā rīta stundā. Viru un bērņus pa to laiku padzina prom. Tas tā, ja viss norisēja normāli. Taču gadījās ar citādi. Kādai graudnieka sievai toreizējā lpiķu muižā uznāca radības kūti, govīs slaucot. Kliegdama viņa pakrita salmos un pali saviem spēkiem pavilkās noslāk, lai govs neuzkāptu virsū jaunpiedzimušajam. Citas sievas tikai palīdzēja pārgriezt nabassaiti, ievistīt bērņiņu galvas lakatā un abiem aiziet mājās. Tas bija dzemdētājas ceturtais dēls. Viņa bija iģauniete, precējusies ar latvieti. Otrā dienā viņa jau gāja vīram palīgā rudzus siet un jokojoj lielījās kaimiņam:

— Man tie pērņi krīt āre kā pupi no pākst. Un puiki viel

Ādams pameta skatienu savējā: ko viņa nēsā zem savas sirds? Vai devilo meitū? Tad nu gan jākaras vai nost!

Ādams sirdīgi vicināja vienroci pa cietajiem rudzu stiebriem, tie šoreiz bija padevušies kā nevienam — gari un smagām vārpām, Ede tikko varēja panest kūli uz statiņu. Šovasar viņa izskalijās kā merdele, bāla un gurdēna, lai gan līdz tam bridim vēl savi divi trīs mēneši. Labi, ka tuvāk ziemai, kad mazāk darba. Nujā, visas jau nevar būt ellīgas spēka mātītes kā tā Marika. Kas tiem cilvēkiem par laimi — ceturtais puikal Skaties: divi jau stiepj kūļus, kailām kājām brienot pa rugājiem. Vai meitēši tev tā bridīs! Bet, pavēries savā vecākajā meitā un vidējā, kuras strādāja rudzu lauka otrā malā, tā kā aprāvās. Nu gan dievam lec acist Re, kā Emma cērt! Nez vai katrs puika tiktu viņai līdzī. Un Jūle arī stiepj kūļus ne sliktāk par iģaunietes zeķiem.

Ede izturēja visu vasaru, tikai rudens nogalē sāka piegurt. Kad viņa nolikās gultā, Ādams krogā gaidīja. Viņam jau arī nebija, kur

palikt. Lielās māsas pievēca mazās meitenes un dzivoja pa virtuvi. Ko viņš tur darīs? Pie grūtnieces palika vienīgi vecmāte — salikusi večiņa sirmiēm bārdas rugājiem virslūpas kaktiņos un zoda galā.

Jaunajā muižas graudnieku ērberģī katrai ģimenei bija viena pārva istaba un virtuve ar pieliekamo. Maizes cepamā krāsns pa divi ģimenēm viena.

Ienāca kaimiņiene, stiepdama līdzī abru. Viņa gan zināja, kas te tika gaidīts. Laikam tieši tāpēc atrada iemeslu.

— Es pūt gribējs maizi septi. Bet laikam neisnāks. Pie jumsi kā pa lasareti...

— Ja var, tad vajadzētu pieciest, — vecmāte ne visai laipni atbildēja Edes vietā.

Pieciest, pieciest... Ko tad nevar pieciest. Bet ja maizes nav un krāsns citu istabā...

Kaimiņiene pārlaida skatīenu krēslainajai istabai, ko vāji apgaismoja petrolejas lampa pie loga stenderes. It kā pirmo reizi būtu te ienākusi. Tādas pašas tēstu balķu sienas ar sūnām starpās kā visā ērberģī. Trīs gultas virknē gar sienu iepretīm krāsnij, un virs grūtnieces gultas krāsaina bilde: eņģelis garos brunčos tērpies un augšup saslētiem gariem spārniem ved pie rokas meiteni gaišiem, vaļā palaistiem matiņiem. Bet gultā tik balti palagi, ka spīd pa gabalu arī nespodrajā gaismā. Tādus palagus bez īpašas balināšanas nemaz nevar dabūt no pašu austā linu audekla. Taisījies kā uz kāzām.

— Maizes nav, bet ko lai tār, pūs jāpaciēs, — kaimiņiene samicrinās. — Uzvaris piezputr, padā nenosprāgs. Bet ko tavējs gādā tik taudz pērnū? Visu pasauli viens pats kriņ pieslīnīt?

No gultas izlauzās skaļš kunkstiens, un vecmāte abām rokām trenca prom plāpātāju.

— Vai kauna nemaz vairs nav!...

Kaimiņiene atmuguriski virzījās uz durvīm. Atcerējās abru, grasījās it kā ņemt līdzī, bet izšķīrās atstāt:

— Rit jānāk tik un tā.

Pēc kāda laika vecmāte pasauca no virtuves lielo meitu:

— Nāc nu palīgā. Der arī pamācīties. Precību gadi klāt, pašai vajadzēs bērņus dzemdēt,

Laukā gaudoja novembra vējš, vilkdams pāri klajumam no īgauņu puses. Tas parasti nāca ar kailsalu un kaukšanu. Uz lauka vēl stāvēja izklāti, neļēvesti lini. Jābrauc mežā žagarus cirst. Ja to pļavas stūri šozieni izcirtišot, tad kungs sola dot dažus kokus no meža malkai. Tiklīdz iestāsies ragavu ceļš, jābrauc uz tālajām pļavām pēc siena. Govīm pagaidām jāpārtiek no salmiem un pelavām vien. Sarķe jau pienu norāvusi, no Brūnajas var izslaukt labi ja stopus divi trīs. Varbūt rit parit atnesisies Otaļa... Būtu nu māte drīzāk varējusi celties.

Vecmāte izrikoja, teica padot šo, atnest to. Emma visu paveica it kā mehāniski, bet ar satraukumu, klusībā murrinādama mātes iemācītu lūgsmu «lādām gadījumam». Tā gan bija domāta skaitlīšanai, jēriņu vai teliņu saņemot, un lūgsmi bija klāt piejaukti nesaprotami buramie vārdi, tomēr droši vien derēja, vismaz nenāks par ļaunu, arī cilvēkbernu saņemot.

Mātes kunkstienus pēkšņi pārspēja brēciens, un vecmāte turēja rokās kailu sārtu dzīvību.

— Vai tu re — dēlsl — viņa rādīja mātei. — Dēlsl Puikai Beidzot dievs tevi svētījis.

Dzemdētājas bālajā sejā pamirdzēja laimīgs smaids.

— Aiztec nu, meit, pie lēva, — viņa vārgi sacīja Emmai. — Nu viņš beidzot ir sagaidījis...

Adams ieradās krietni iesilts, bet priecīgs: cepure uz vienas auss, pūsmētelis vaļā, kabatā klunkstēja viņa pudele. No rūsganās bārdas slējās augšā sārts degungals, pelēkzilās acis riesa pateicības asaras.

Vecmāte nezin kāpēc bija sadomājusi pajokot, sniedza pretī rokās paceltu brēkuli:

— Nu tad apsveicu ar deviņo meitu...

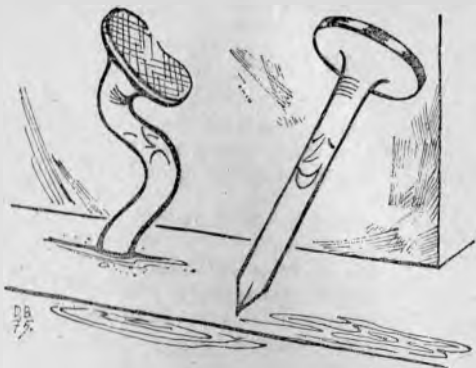
Adams pēkšņi pārvērtās. It kā pļauku dabūjis. Viņš sāka kliegt:

— Velna mātītes! Ko nīrgājaties? Man to nevajag!

Un, izrāvis no vecmātes rokām vistokli, savicināja.

Nez kas būtu noticis, bet mātes kliedziens un vecītes paceltās rokās mirkli atžilbināja dūsmās sajēgu zaudējušo vīru.

— Prātu izdzēris! — vecmāte dvesa. — Jokus vairs nesaprot. Dēlu viņam dod rokās, viņš nezin ko sadomā. Puika taču Puikai!



— Es gan šādu tādu āmuru priekšā
nelocīšos!

D. Breikšs



H. Valks, «Pikker»

VALDIS LUKSS

PAR MODI

Trakt gribas lielī modī,
pilnā galvā gribas saukt:
slavēti lai dzīves grodī!

Dīcam, sīcam tā kā odi:
modī, modī!
Un ap salno zemeslodi
skriešus skrienam,
ķemmējam ik katru bodi —
šurpnāk modī!

Oh!
Mode ēdot, mode dzerot,
mode sēdot, muli verot...
Oh!
Kur vien skaties — visur kur
mode tūkstoš cilpās tur.

Un redzokļi plati
(mī un žēl):
bārda līdz nabai,
līdz pēcpusei malī...
Model

Uz plattformām jaunmeilas...
krišus un klupšus.
Bet lindraki lāgiem
tik tikko sedz dupšus.
Mode,
miliši, model

Bet nu,
dzi, dzi!
Visjaunākais brāclens:
rauj no kauliem kaut pēdējo prakī —
uz ātrāko šurp
sunī vai Siāmas kaķī!

Un doģi, un fakši
ved pastaigā meitas un mātes
un vēlīgi ļauj tām
pie kociņiem stāties...
Un brīnās tie doģi,
un brīnās tie fakši bez stājas,
kālab meitas un mātes pie kociem
necilā kājas.

Traki gribas lietīt modi,
piinā galvā gribas saukt:
slavēti lai dzīvēs grodi!
Kas gan negrib modēties!

VALDIS LUKSS

SATĪRIKIM

Ar smildziņu, ar smildziņu —
ņem kūfīni ar smildziņu...

Met projām kaut ko tādu,
kas samaitāt var ēdu.

Oi! Oi! Kāds pasāks sirdīties...
tu zini pats, kā tad tev ies!

E, safirīki,
uzmanies!
E, safirīki,
piesargies!

GALDA RUNAS

Galda runa ir mutvārdu daiļrades žanrs, kas sevišķi populārs intelektīģences aprindās. Tā tiek sacīta dažādu svinību un sarīkojumu (jubileju, atklāšanu, nobeigšanu, tikšanos, atzīmēšanu, pieredzes apmaiņu, kāzu, dzimšanas un vārda dienu, pensionēšanas, bērnu u. tml.) gadījumos pēc oficiālās lietišķās daļas, dalībniekiem sēžot pie klāta galda. Šis pēdējais apslāklis prasa, lai tā būtu īsa, kodolīga, asprātīga un obligāti beigtos ar toastu, respektīvi, ar uzaicinājumu «uz to pacelt un iztukšot glāzes». Galda runu uzdevums ir piešķirt svinībām un sarīkojumiem kulturāli izglītojošu raksturu, pasargājot tos no izvēršanās par prastiem piecēšanās un piedzeršanās pasākumiem.

Aijautīgākie runātāji mēdz palūgt vārdu paši, citus uzaicina izteikties demokrātiskā veidā izvirzīts galda priekšnieks, kuram šai ziņā ir neierobežotas tiesības. Tā kā atteikties nedrīkst, vienu otru neatjautīgāku viesi tas var nostādīt neērtā stāvoklī, īpaši ja viņš tiek uzaicināts runāt pilnīgi negaidīti. Tāpēc katram, kas šai ziņā nevēljas drošs, ieteicams jau laikus izdomāt, ko viņš teiks. Ja pašam nekas neienāk prātā, vajag pameklēt ierosmi literatūrā. Visnoderīgākie šim nolūkam ir tematiski dzejoļu, aforismu, sakāmvārdu krājumi.

Nekāda iepriekšēja sagatavošanās nelīdz, ja galda priekšnieks, uzaicinādam izteikties, uzdod saistīt runu ar kādu blakus tematu. Tā, piemēram, ar jubilaru, daiļslidošanu vai vulkāna izvirdumiem, ar ko uzaicinātajam nekad nav bijis nekā kopīga. Šādos gadījumos tiem viesiem, kuri nevar paļauties uz savu atjautību un negrib izblamēties, vienīgais glābiņš ir neuzkrītoši atstāt galdu (it kā pēkšņi būtu radusies kāda neatliekama vajadzība) un, nolīdušiem blakus teipā, nogaidīt, kamēr briesmas ir pāri. To viegli konstatēt pēc čalojošās omulības pakāpes: agrāk vai vēlāk pienāk brīdis, kad neviens vairs neklausās pat visasprātīgākajā runātājā, jo visi grib runāt paši. To redzot, galda priekšnieks paziņo, ka viņš noliek savas pilnvaras un ļauj vaju stihijai. Nu var droši atgriezties un pacensties atgūt nokavēto.

To es slāstu no savas pieredzes: tieši galda runu dēļ, kuras nepratu ne tikai sacerēt uz vietas, bet pat izdomāt iepriekš, pamazām pārtraucu apmeklēt visus ar sēdēšanu pie klātiem galdiem saislītos sarīkojumus, izņemot dažus, kuru neapmeklēšana izraisītu no vajadzīgus sarežģījumus ar tuviniekiem. Jūtos tik labi, ka uz cilvēkiem, kas nepārprotami (ar ziediem, tortēm, pušķu izspiestām kabatām) dodas viesībās, no-raugos ar līdzietību kā uz tādiem, kuri, nespēdami novērtēt savu brī-vību un tās priekšrocības, paši meklē sev dažādus ierobežojumus, kaut kāda maldīga spožuma vilināti. Sastūķētus mūsdienu šaurā dzīvoklīša nelielajā platībā, sprīcēt pēc sanākušo veselīgā izskata — ne izsal-kušus, ne izslāpušus, viņus tur spiedis ēst un dzert, un sacīt galda runas, un viņi to paklausīgi darīs. Ak, nelaimīgie! ... Bet tas laikam ir cilvēka dabā — vienmēr just kādu noteikšanu pār sevi, jo vairu-mam tas acimredzot patik, ja jau tik pacilāti, rokas berzēdami, speciāli saposušies, neviena nedzīti, pulcējas vienkop. Daudziem tādas viesības varbūt ir vienīgā iespēja, kā izrādīt, apliecināt, izcelt sevi citu priekšā — ar tērpu, frizūru, izturēšanos, manierēm vai asprātīgu galda runu, kas visus sasmēdinās un ko visi vēl ilgi atcerēsies, protams, kopā ar autoru: «Tas nu gan lēja, kā no mākoņ!» Un patiesības labad jāsaka, ir patiešām talantīgi runātāji.

Rakstnieku vidū viens no tādiem bija Aleksandrs Čaks. «Asprātīgi tosti, pagodinājumi kādai pavisam necilai personai, kas, dzejnieka iz-cella, pēkšņi aizkustinoši iemirdzējās, — šai ziņā ar Čaku neviena nespēja mēroties,» savās atmiņās par viņu raksta Milda Grinberga, un to apliecinās katrs, kuram bijusi izdevība sēdēt ar Čaku pie kopēja galda. Fenomenāls šī mutvārdu daiļrades žanra pārstāvis bija Fricis Rokpelnis, kas uzaicināts jebkurā brīdī, varēja celties kājās un runāt par jebkuru tematu, saistot klausītājus ar prasmi loģiski virknēt kopā dažādus savstarpēji nesakarīgus teikumus, stāpīt un locīt savu sakāmo dažādās variācijās. Runāšana bija viņa stihija, un, ticis pie vārda, Rokpelnis nespēja no tās tik viegli atteikties, tāpēc viņa uzstāšanās nereti ilga. Kā trešo šī žanra redzamāko pārstāvi no savu aizgājušo paziņu vidus (par dzīvajiem vēl pārāgri spriest) man šeit gribas godam minēt Meinhardu Rudzīti, kurš smēdināja klausītājus ar savu bērna naivitāti — sacīja visu tā, kā viņš to saprata, lai runāja

kur runādams: sekcijas sanāksmē vai pie klātiem galdiem. Tik tiešām, par to varēja sīrsnīgi pasmieties...

Sarīkojumiem un līdz ar to sēdēšanai pie klātiem galdiem dzīves nemitīgas altīstības rezultātā kļūstot arvien biežākiem un masveidīgākiem, pieauga arī vajadzība pēc sarīkojuma dalībnieku kulturāli izglītojošas apkalpošanas. Lai šo vajadzību apmierinātu, jau pirms pirmā pasaules kara sāka iznākt speciālas grāmatas ar galda runām.

Viens paraugs no tām, kad pakerts uz zoba kāds vecpuišis:

Draugs Miķelī!

Tu jau no tlem laikiem, kas stāv ārpus katras gadu skaitīšanas, esi iecelts par visa ļaunā uzvarētāju un visa labā sargeņģeli, tādēļ mēs jūtamies tik patīkami un droši zem taviem spārniem un tavā tuvumā.

Mūsu senči tavā goda dienā bija parādūši kaut gaili un to ziedot labajam mājas garam, mājas kungam, bišu un aiņu dievam Ūsiņam. Šo paražu stingri tevēroja arī mūsu cienīgtēvi, kad Miķeļa dienā salasīja savus mestus — gaiļa bērnus cāļus.

Tagad tie laiki grozijušies. Gādību par bitēm uzņēmies vecais Grīnups, cāļu nodevas mācītājiem atceltas un gaili kauj pats saimnieks, lai savā vārda dienā būtu ko clemīņus pamiegot. Bet, tā kā arī gailis nav gluži izticis bez dzeršanas, tad arī viņa bērnu dienā gādāts par attiecīgu mulciņu.

Sensenos laikos Miķeļos iesācies vesu laiks. Tad mūsu senči mīlojuši savus aizgājušos. Tagad pie tava galda mīlojas atnākušie, kam neparķo vēl negribas aiziet, pirms namatēvs nav devis bridinājumu un cēlis galdā notiesātā gaiļa kājas un iztukšotās mucas spundi.

Vecos laikos Miķelis bija vasaras kalpu atlaišanas diena, bet tagad palicis par ligavu meklēšanas un saderināšanās laiku.

Mūsu draugs Miķelis līdz šim meties tikai uz ļauna uzvarēšanu un laba sargāšanu, uz meslu došanu un citu mīlošanu, pavisam izlaizdams no acīm, ka gailis bez vistām ir tikai vienkāršs dziedātājs putns, kas nekad netiks cāļiem par tēvu.

*Cerēsīm un ticēsīm, ka mūsu draugs turpmāk tevēros
šo laipno aizrādījumu. Bet, kamēr tas vēl nav noticis,
dziedāsims*

*Kur tu tecī, kur tu tect,
Gailīti manu?*



— Tātad skaidrs, jūs atslāt negatīvā, jums izgatavot pozitīvu.

KRĀKŠANA

Ja mums jautātu, kas talantīgam cilvēkam neļauj izvirzīties augstākā postenī, mēs tūdaļ minētu zūpību, kašķību un slinkumu. Pareizil! Taču ir vēl viens iemesls, ko parasti neņemam vērā, — laba apetīte.

To, starp citu, var apliecināt Jonass Ušpuķe. Viņš jau desmit gadus tādā un tādā institūtā visnotaļ sekmīgi pēta molekulu haotiskās kustības. Institūta direktors biedrs Čīga par Jonasu izsakās ļoti atzinīgi: apdāvināts un nopietns zinātnieks, ar plašu teorētisku redzesloku. Loģiski spriežot, tik perspektīvam līdzstrādniekam jau sen vajadzēja sēdēt laboratorijas vadītāja krēslā. Tomēr Jonass katru rītu deviņos trīsdesmit minūtes apsēdās nevis laboratorijas vadītāja, bet vecākā zinātniskā līdzstrādnieka krēslā, un minētais krēsls pēc apsēšanās žēli nočikstēja.

Cikstēšana bija cieši saistīta ar Jonasa apskaužamo ēstgribu. Daži varbūt sacīs, ka cilvēks savu ēšanas kāri var ierobežot. Ne vienmēr. Jonass, piemēram, to nedrīkstēja darīt. Tiklīdz viņš kārtīgi nopieēdās, viņam radās grūtības problēmu risināšanā. Pamēģiniet jūs pētīt mo-

lekulu haotiskās kustības, ja jums jādomā par bifšteku ar kraukšķīgi apaceptiem kartupeļiem, par karpu ar mārrutkiem, par mednieku desiņām ar sinepēm, par karbonādi ar brūninātiem kāpostiem, par taukos sulinātiem zirņiem un rūgušpiena krūzīti, nemaz jau nerunājot par pastētēm, pildītu lidaku, marinētām sēnitēm, riekstu krēmu, uzputējiem, kompotiem, pudīņiem... Ak vai, visus ēdienus, kas zinātniekiem traucē darbu, nemaz nav iespējams uzskaitīt.

Diemžēl ēšanai bija arī sava negatīvā puse, Kad Jonass, paēdis kār-



tiņas pusdienas, tusnīdams apsēdās pie rakslāmgalda un sāka domāt par molekulu haotiskajām kustībām, viņam uzmanās snaudiens. Pavisam viegls, pavisam caurspīdīgs snaudieniņš, kas ilga ne vairāk kā desmit, piecpadsmit minūtes. Pēc tam atskanēja neliels krāciens un Jonass pamodās spīrgls kā rīta rasa, lai turpinātu savus sekmīgos molekulu pētījumus.

Par Jonasa nelielo vājību vispār nebūtu ko runāt, taču krācieniem ir tā sliktā īpašība, ka tos var dzirdēt nolādēti tālu. Jonasa krāciens bija tik kluss kā nopūta maija nakts, un tomēr institūta direktors Ciga to sadzirdēja pilnīgi skaidri, lai gan viņš sēdēja aiz pieciem koridoriem un desmit sienām. Jā, Ciga krācieniņu dzirdēja un saprata, ka Jonasa izvirzīšanu par laboratorijas vadītāju pagaidām nāksies atlikt. Krācošs laboratorijas vadītājs — tā būtu anekdote, turklāt nelāga. Kā viņš, atļaujiet jautāt, varēs prasīt no padotajiem disciplīnas ievērošanu? Kā viņš varēs cīnīties par apzinīgu attieksmi pret darbu? Kā viņš varēs... Isi sakot, krācošu zinātnieku paaugstināt amatā nekādi nav iespējams.

Tomēr Ciga cerības nezaudēja. Viņš aprunājās ar Jonasu zem četrām acīm un deva viņam tēvišķīgu padomu.

— Jums vajadzētu nodarboties ar sportu. Sacīsim, ar airēšanu. Sports labvēlīgi ietekmē nervu sistēmu un — lūdzu, neapvainojieties! — novērš miegainību. Pamēģiniet, varbūt palīdzēs!

Jonass pateicās par padomu un pamēģināja. Cik smaga vilšanās! Pēc airēšanas nodarbībām Jonasa apēlīte div- un trīskāršojās. Tagad viņš ēda patiešām pamalīgi un pamalīgi arī krāca. Jonasa kolēģim Piķelniekam sabiedriskā kārtā tika uzdots pusstundu pēc pirmā krāciena perspektīvo zinātnieku pamodināt, ko Piķelnieks arī apzinīgi darīja. Viņš paņēma logaritmisko lineālu un tikmēr Jonasu bakstīja, kamēr tas sāka stenēt un atvēra aciņas. Tā vien likās, ka Jonasa krākšana turpināsies vēl gadus divdesmit piecus un krākdams viņš arī aizies pensijā.

Mēdz leikt, ka lielas pārvērtības dzīvē nākot pēkšņi, uzkrīdamas uz galvas kā puķu pods no otrā stāva. Kamēr Jonass krākdams pētīja molekulu haotiskās kustības, institūtā par laboranti tika pieņemta jauna, izskatīga meiča ar patikamu vārdu — Vivianda. Laborantes

pieņemšana gan nebija nekas sevišķs, jo institūtā viņas nāca un gāja bariem. Pasēdēja laiciņu, pašķirstīja modes žurnālus, savicināja spārņņus un aizlaidās. Par to neviens nebrīnījās — kāpēc lai jaunas, dzīvespriecīgas dāmas ilgi tupētu vienā vietā? Jo vairāk tādēļ, ka institūta vīrieši izskatījās stipri panikuši un neinteresanti. Nevienas fascinējošas personas, nevienas neprātīgas sirds. Uz tādiem skatoties, gribas nopūsties un pagriezt muguru. Protams, ne jau kaut kā pagriezt, bet efektīgi, ar šiku un eleganci.

Vivianda izrādījās prātīgāka. Pāris dienas pagrozījusies pa Institutu, viņa apjautājās savai kolēģei Petronijai, visnotaļ runīgam meitietim:

— Mijā, kas tas resnītis tāds ir?

— Ušpuķe? No tiem talantīgajiem, zini.

— Ak viņš ir talantīgs?

— Nāvigi. O, ja tu dzirdētu, kā viņš krāc! Baigi kļūst klausoties. Bet citādi pelēka nulle.

Un Petronija eleganti nodrebzinājās.

Vivianda neko neatbildēja, bet nākamajā dienā nejauši sagadījās, ka ēdnīcā viņa ar Jonasu apsēdās pie viena galdiņa. Kamēr Jonass šņākdams strēba pilnu porciju kāpostu zupas, Vivianda noritināja vienu asariņu un pēc tam otru. Zupas strēbējs asariņas pamanīja ievērojami vēlāk, kad viņš jau ēda bifšteku ar olu.

— Kas jums, piedodiet, noticis? — Jonass, maķenit iztrūcīcs, jautāja Viviandai.

— Ak, es nezinu, — Vivianda klusītiņām atbildēja un noritināja vēl vienu asariņu, piecpadsmito pēc skaita. — Te ir tik skumji, tik vientulīgi...

Jonass gribēja bāzt mutē marķnēta gurķīša šķēli, bet neiebāza.

— Skumji? Kāpēc skumji?



- Tāpat vien... Man liekas, ka visi uz mani ir dusmīgi.
- Dusmīgi? Es gan neesmu dusmīgs!
- Tiešām?

Un Vivianda paskatījās uz Jonasu bīklām stīrnas actiņām. Tika tagad Jonass pamanīja, ka jaunā, raudulīgā laborante ir pārsteidzoši glīta. Moderna frizūra, pieguļošs džemperis, kas ļāva apjaust viņas augumiņa formas, medaljons... Tiešām patīkama dabas parādība!

Mājās pārnācis, Jonass ilgi nostāvēja pie spoguļa. Ja labi apskatījās, viņš nemaz nebija tik neglīts. Taisnība, drusku korpulents, bet korpulence nav būtisks trūkums. Mūsdienās vismaz pusei vīriešu svars ir mazliet par lielu. Sliktāk bija ar krākšanu. Nav šaubu, ka jaunas un pļurkstīgas mēles viņa — krācēja slavu iznēsājušas pa visu institūtu. Kāds no senajiem prātvēderiem esot leicis, ka labāk būt beigtam nekā smieklīgam. Jā, uz dāmu labvēlību Jonass laikam gan nav ko cerēt. Prātīgāk būs, ja viņš paliks pie ēšanas, krākšanas un molekulu kustībām.

Laimīgā kārtā Jonass bija rupji kļūdiņies. Nākamajā pusdienlaikā viņš atkal nejausi satikās ar Viviandu. Soreiz viņi aprunājās ilgāk un izrādījās, ka jaunā dāma par Jonasa krākšanu nezina neko, absolūti neko. Tādā gadījumā atļaujiet iepazīties — Jonass Ušpuķēt Starp citu, vai mēs nevarētu šovakar paēst vakariņas restorānā?

Vivianda domāja, ilgi domāja un beidzot izvairīgi sacīja:

— Es tiešām nezinu... Varbūt...

Tajā brīdī neredzams orķestris sāka pūst Jonasa brīvībai bērnu maršu, bet viņš to nedzirdēja, viņš skatījās uz Viviandu un smaidīja laimīgu plānprātīgu smaidu.

Tālāk viss notika tieši tā, kā tam vajadzēja notikt. Vienīgais jaukums, ka Jonasa brīvības agonija bija īsa. Zīp, zīp, un gatavs!

Pirmie jaunā pāra laulības mēneši aizskrēja zīgli kā izbiedētu mērkaķu bariņš. Vivianda, protams, vairs nestrādāja. Viņa sēdēja mājās, šķirstīja modes lapas un gaidīja pārnākam savu laimīgo vīriņu, lai noskūpstītu viņu uz vaidziņa. Kad vīriņš bija pārnācis un noskūpstīts, Vivianda tā, starp citu apjautājās:

— Vai tevi, mīlulīt, drīz izvirzīs augstākā postenī? Vai tu, mīlulīt, drīz sāksi vairāk pelnīt?

— Izvairīšana, kaķīt, ir sadūrusies' ar dažiem šķēršļiem, — Jonass izvairīgi atbildeja.

— Ar šķēršļiem? — Vivianda bija pārsteigta. — Talanta priekšā nedrīkst būt nekādu šķēršļu!

Ļoti precīzi vārdi, un Jonass pamazām radās saprašana, ka grūto krāšņas problēmu tomēr nāksies atrisināt, citādi ģimenes dzīvē viņam istas laimes nebūs. Varbūt pamēģināt ar pašsugestiju? Pašsugestija, kā zināms, palīdz arī pret žūpību, smēķošanu un citiem netikumiem, no kuriem tiklīdz ir vēl grūtāk.

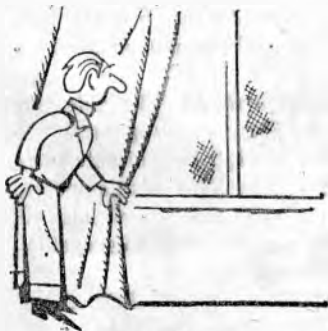
Bez liekas kavēšanās Jonass iegādājās grāmatu par autogēniem treniņiem. Turpmāk, pācdis pusdienas, viņš vairs nēsādās ērtajā krēslā, bet nostājās pie atvērta loga, dziļi elpoja un murmināja:

— Es esmu mundrs... es esmu spirts... es esmu enerģisks...

Panākumi bija labi. Pirmajās pašsugestijas reizēs Jonass sāka žāvāties pēc frāzes «es esmu spirts», bet vēlāk viņš varēja nomurmināt vismaz piecas minūtes un tikai tad iegāzās krēslā, lai maķenīt nosnaustos.

Kādu dienu, kad Jonass murminādams stāvēja pie loga, ar klusu plirkšķi gar institūtu aizdrāzās motocikls. Pie motocikla stūres sēdēja bārdains jauneklis un aizmugurē... Un aizmugurē sēdēja Vivianda! Vai varbūt tas bija briesmīgs redzes malds, halucinācija un mirāžs?

Jā, jā, tā noteikti bija mirāža! Tomēr saskaņā ar varbūtības teoriju pastāvēja iespēja — protams, ārkārtīgi niecīga iespēja —, ka bārdainais lēviņš patiešām vizinājies Jonasa laulāto draudzeni. Vispareizākais šādā situācijā būtu pakert taksometru un motociklam sekot. Bet, kamēr Jonass noskries pa trepēm, kamēr sagaidīs brīvu taksometru, izsekojamais objekts jau atradīsies simt kilometru attālumā. Bet tas nekas, ir vēl cits paņēmieni, kā tikt pie skaidrības, — uzdot aizdo-



mās turētajai personai dažus labi maskētus un pardoņatus jautājumus.

— Ko tu, kaķīt, šodien darīji? — Jonass vakarā iejautājās.

— Biju sauloties, — Vivianda mierīgi atbildēja.

— Ak sauloties? Tas ir labi, sauloties vajag... Un kur tu saulojies?

— Jūrmalā...

— Ļoti pareizi darīsi! Jūrmalā sauloties ir vistabāk... Un kā tu aizbrauci uz Jūrmalu?

— Kā es aizbraucu? Ar elektrisko. Mašīnas mums taču nav.

Pareizi, mašīnas Jonasam nebija. Nekas, tagad, pateicoties pašsūtģestijas treniņiem, viņš izārstēsies no krākšanas, tiks paaugstināts par laboratorijas vadītāju un pelnīs ievērojami vairāk. Tad būs arī mašīna un Viviandai vairs nevajadzēs uz jūrmalu kratīties ar motociklu... fui, nevis ar motociklu, bet elektrisko!

Pamazām Jonass nomierinājās. Otrā dienā pēc kārtīgām pusdienām un pašsūtģestijas seansa viņš mierīgi apsēdās pie galda un tūlīt, tūlīt vajadzēja atskanēt pirmajam krācienam. Bet krāciens neatskanēja, jo garām institūtam atkal aizpļirkšķēja motocikls. Kā pēderes sviests, Jonass uzsprāga kājās, zibenīgi pteskrēja pie loga, taču bija jau par vēlu — motocikla vairs neredzēja.

Jonass stipri nokaunējās, un jaukais snaudieniņš bija pagalam. Kolēģis Piķelnicks, redzēdams, ka šodien viņam Jonasu bakstīt nenāksies, nopietni uztraucās.

— Kas tev kait? Vai tu nejuties labi?

— Nekas, — Jonass kautrīgi atbildēja. — Es tāpat vien... Viss ir kārtībā...

Tomēr kārtībā nebija nekas. Lidz darba beigām Jonass vēl vismaz trīs reizes pieskrēja pie loga. Un tā jau bija nervozitātes pazīme!

Apmēram pēc nedēļas stāvoklis kļuva kritisks — Jonass dziļokli jūta svešas cigaretes smaku. Viviandiņa smēķēja «Elitu», bet šī nebija «Elita», to viņš varēja apzvērēt. Atkal sekoja neuzkrītoša iztaujāšana un bezvainību apliecinošas atbildes. Šoreiz Jonasa aizdomas izklidināt nebija iespējams. Jo vairāk tādēļ, ka Jonasam nākamajā dienā uz ielas gadījās satikt piecus bārdainus tēviņus, un visi viņi

smūķēja cigaretes ar tieši tādu smaku, kādu Jonass bija jutis savā dzīvoklī.

Rezultātā Jonass zuda ēstgriba, un viņš vairs nevarēja mierīgi nosēdēt pie rakstāmgalda, par gulēšanu nemaz nerunājot. Ik pa brītiņam Jonass lēca kājās, nervozi staigāja pa kabinetu no viena stūra otrā un skatījās pa logu, vai institūtam garām nebrauc kāds motocikls.

Tas bija briesmīgs laiks. Molekulu haotiskās kustības tagad pēlīja nevis apašs un omulīgs zinātnieks, bet gan nervozs, noliesējis un viegll aizkaitināms indivīds. Institūta notikumī viņu interesēja visai maz, tāpēc viņš gandrīz nepamanīja, ka direktors Cīga aiziet pelnītā atpūtā un viņa vietā nāk Vurmīlis, sirsnīgs un iejūtīgs cilvēks.

Mēnesi pēc stāšanās amatā jaunais direktors ataicināja pie sevis Jonasu, lūdza viņu apsēsties un teica:

— Cienījamais biedri Ušpuķel Es ļoti gribētu jūs, tik talantīgu zinātnieku, izvirzīt laboratorijas vadītāja amatā. Diemžēl jūs esat visai nervozs. Uzklusiet tēvišķīgu padomu — mēģiniet pēc pusdienām drusku nosnausties. Nervoziem tās ir pirmās zāles!

— Paldies, — Jonass sacīja. — Es noteikti pamēģināšu.



Bez vārdiem.

A. Muktāns

MAZĀ ROKASGRĀMATA

Viens otrs balso par darbu ar abām rokām, lai strādāšanai paliek vienīgi mēle.

Kas ar vīnu roku dod un ar otru ņem, tas ierauj ar abām rokām.

Viņš domāja, ka rokasgrāmatas rakstītas tiem, kuri strādā roku darbu.

Arī roku darbu var labi veikt tikai tad, ja strādā ar galvu.

Nezināt, kur likt rokas? Lieciet pie darba!



— Nesaprotu, kāpēc veca laiva maksā pieci simti rubļu, bet tā jaunākā tikai simt?

K. Lode

PEDEJĀ KAVALIERA FIASKO

Stāsta, ka pasaulē vēl esot sastopami kavalieri. Grūti iedomāties. Ļoti grūti iedomāties. Emerencija drūmi prātoja. Par spīti vecmodīgajam vārdam, kas viņai bija ticis piešķirts, lai iepriecinātu kādu vecu un turīgu radnieci (bet tā vēl vienmēr staigāja pa šo pasauli), Emerencija bija itin moderna sieviete bez aizspriedumiem un arī bez liekām ilūzijām. Par ilūzijām varbūt nevajadzētu tik droši apgaivot, jo cilvēki, kuri apzinās ilūziju bistamību, sargās tām pakļauties, arī vienatnē un varbūt visvairāk vienatnē. Bija brīži, kad Emerencija apraudājās vai arī gandrīz apraudājās, izlasījusi grāmatā par seno laiku jaunekļu varoņdarbiem, un tādos mirkļos pasaule viņai šķita neārstējami pelēka. Milētāji, kas uzpurējas savu sirdsdāmu dēļ! Emerencija rūgti caur asarām iesmējās, un smieklī skanēja nedaudz baigi, jo bija vēla stunda. Labi, ka tuvumā nebija neviena — raudāt bija tik nemoderni, un Emerencija traki kaunētos, ja kāds šo vājuma brīdi būtu manījis. Milētāji! Uzpurēšanās! Virietis, kurš iemiļotās dēļ, acis nepamirkšķinādams, atsakās no visa, kas viņam dārgs! Emerencija iedomājās savus kolēģus. Labi un lādzīgi cilvēki, ja skatās vispār pieņemtos mērogos. Kamieļi un nilzirgi, ja ņem no bruņinieciskuma viedokļa! Emerencija nikni paraudzījās uz grāmatu, kas gulēja viņas priekšā. Muļķīga grāmata, tā prata melot, acis skatīdamas! Emerencija pagrūda to ar roku. Kustība bija enerģiska, grāmata nokrita no galda zemē un atvērās kaut kur apmēram ap vidu. Emerencija negribēdama izlasīja: «Es viņu atradišu, — iesaucās Desidērijs, — es atradišu viņu, kaut man būtu jāpārpeld pasaules okeāns! Es iekarošu viņas mīlestību, kaut man būtu jāziedo visa mana manta, spēks un veselība! Un kaut vai uz nāves sliekšņa, bet reiz es tomēr spiedišu pie lūpām viņas rožainos pirkstus...»

Tālāk Emerencija nelasīja un ne jau tikai tāpēc, ka turpmāko tekstu zināja no galvas, tas jau bija viens no viņas mīļākajiem lasāmajiem gabaliem. Asāk nekā visām citām reizēm Emerencija izjuta dziļo plaisu starp īstenību un daiļliteratūru, tam, kas bija drukāts grāmatā, vajag taču būt daiļliteratūrai. Kāpēc īstenība ir tik pelēka, Emerencija domāja, un viņas sirds šai brīdī



lidzinājās izdegušai tuksneša vidienei bez neviena zaļa cerību as-
niņa.

Ak, sastapt reiz īstu vīrieti, īstu kavalieri, un tad kaut vai mirt,
saprņoja Emerencija. Tas ir, ne mirt, viņa sevi steigīgi izlaboja, jo
tomēr bija moderna sieviete un kā tāda prata kontrolēt un laikus
iegrožot savas domas, kad tās taisīja pārāk lielus lēcienus. Kāpēc
mirt, sacīsim labāk — savas dvēseles svētlaimību es būlu ar mieru
dot pretī... ak, ja vien es vēl ticētu dvēseles svētlaimībai, tāpat kā
tai nelic manas vienaudzes un domubiedres.

Tajā pašā brīdī istabas stūrī kaut kas noknākšķēja; skaņa bija
skaļa un pilnīgi nepamatota. Tuvākajā apkārtnē nemaz nebija nekā tik
skaļi knākšķoša. Emerencija saviebās. Vai būtu pienācis laiks, kad arī
viņai jāžēlojas par nerviem? Emerencijai tas nepalika.

Nolēmusi nepamatotajam knākšķim nepievērst uzmanību, viņa do-
māja tālāk. Domās viņa ļāva aizdelīlēt sev garām visiem pazīstama-
jiem un kaut cik vērā nemamajiem vīriešiem. Parāde iznāca maziepri-
cinoša. Iespējams, kāds no viņiem tomēr prastu apmainīt elektrības
korķus; tāpat iespējams, ka visparīgajā pārautomobilizēšanas laikmetā
viņi iemācījušies atšķirt mašīnas markas un zina «Autoservisa» ad-
reses. Vai tas bija viss? Emerenciju māca biedējoša parļiccība, ka tas
tiešām būtu viss. Ne vēsts no spēcīgām, izkoptām emocijām, no jūtām.

Es nemaz negribētu d'Artaņanu, Emerencija domāja, es pilnīgi
apmierinātos ar kādu no kardināla gvardes, bet kur nu...

Atskanēja vēl viens knākšķis, un likās, ka to pavadītu klusi, bet
kodīgi smieklī. Emerencija nopurinājās. Viņa nevētējās dzirdēt kodīgus
smieklus savā istabā.

Nākamā diena aizrīlēja tāpat kā visas. Kolēģi bija tikpat ikdienišķi
kā vienmēr, brīvajos brīžos viņi sprieda par zivju ķeršanu un vienu
vecīti no kaimiņu resora, kas sadauzījis mašīnu, un rēķināja, cik gan
varētu izmaksāt remonts. Kā vienmēr, sēri prātoja Emerencija, un
viņa nespēja pat dusmoties, kad tie, sarunā aizsvīlušies, neiedomājās
atbrīvot gaitēna ejamo daļu. Tādi viņi bija, nekā tur nevarēja darīt.
Rāmā padevībā liktenim Emerencija vadija savas darba stundas, un,
kad tās bija beigušās, viņa nejuta ne īpašu nospīestību, ne arī kādu
atbrīvotības prieku. Viņa iekāpa trolejbusā un ar ierastu skatienu
pavērs apkārt, vai neatradis kādu brīvu sēdekļa muguru, kur pie-
spīest savu gurdo augumu: jābrauc bija diezgan tālu.

— Lūdzu, sēdieties, esiet tik laipni!

Emerencija to dzirdēja, taču nebūt neattiecināja uz sevi; viņa vērs
laukā pa logu un trī vai satrūkās, kad šie paši vārdi atskanēja viņai
cieši pie auss.

— Ko? — viņa diezgan muļķīgi noprasiņa.

— Es saku, sēdieties, lūdzu, un atļaujiet man jums palīdzēt...

Emerencija ieskatījās runātāja sejā un tad vairākas sekundes turpināja tajā blenzt.

— Vai jūs man to sacijāt? — viņa teica, līdzīgi kā bija vaicājis Kencis savā laikā, un vēl arvien bija pārliecināta, ka nolīcis pārprātums. Varēja taču notikt pārpratumi.

— Protams, — virielis atteica, viņš bija glīls virielis, un viņa seja, cik nu Emerencija savā dvēseles satricinājumā varēja salūkot, liecināja par spēcīgi atlistītu jūtu dzīvi. — Atļaujiet man būt virielim un pastāvēt jūsu vietā!

Emerencija izdvesa diezgan skaļu nopūtu; tas, ka viņa tiešām atslīdēja piedāvātajā sēdēdī, lielākoties bija izskaidrojams ar viņas nevilto apvainojumu. Pārējie braucēji visi paskatījās; Emerencija ar nepatiku redzēja, ka daži smīn. Un tai pašā mirkli viņai radās nolīkta vēlētānās, kaut neviens viņai nebūtu piedāvājis apsēsties, pat ja tas būtu glīts virielis. Bet nu tas bija nolīcis. Viņa sēdēja un jutās ļoti savādi. Vispirms viņa lūkoja atrast atbildi uz jautājumu, kāpēc svešais piedāvājis apsēsties tieši viņai. Vai varbūt viņa izskatījās vairāk nogurusi par citiem? Emerencija cerēja, ka tas tā nav. Viņa ner-vozi sagrozījās, tas bija tik neierasti. Emerencija kopš neatminamiem laikiem bija pieradusi savu ceļa gabalu rātņi nostāvēt kājās. Viņa pārmētoši paskatījās vietas devēja, un tas saulaini atsmaidīja pretī. Ak kungs, Emerencija domāja, un viņa vēlējās, lai šis saulainis būtu izkāpis.

Bet tā jau ir, likteņa sniegtais kauss tev vienmēr jāiztukšo līdz dibenam, vienlīga, vai tur iekšā būtu medus vai vērmes. Kad Emerencija pievirzījās pie trolejbusa durvīm, svešais jau bija izrāpies un tagad ar vēl sirsnīgāku smaidu sniedza viņai roku. Emerencijā uz- bangoja taisnīgs sašutums — kas tad viņa īsti bija, vai kāda Inva- līde, ka viņai jādod roka pretī? Viņa izlikās nemanām, bet svešais bija neatlaidīgs, viņš pats saņēma Emerenciju aiz elkoņa un puscelšus izcēla laukā. Aiz muguras Emerencija izdzirda smieklus. Nu, protams, viņa arī būtu rēkusi, tādā ainā noraugoties. Viņai bija visledainākā sejas izteiksme, kad viņa beidzot droši stāvēja uz asfalta. Tas ir, ne pārāk droši tomēr, bija izteikti atkalīga diena, un sēlniekiem, to mēs zinām, vienmēr trūkst smilšu.

— Es paņēmsu jūs zem elkoņa, tā būs drošāk, — viņš sacīja.

— Sirsnīgs paldies! — Emerencija atsaucās nepavisam ne sirsnīgi. Ar ko viņa būtu izpelnījiesies tādu uzsvērtu uzmanību? Lai kā Emerencija sevi tincinātu, viņa nespēja atcerēties, ka būtu kā īpaši valšķīgi vērusies apkārt vai tamlīdzīgi nosodāmi izturējusies. Emerencija mā- ceja uzvesties, goda vārds, viņa nebija vainīga! Viņa enerģiski atvir- zijas.

— Ceļu es zinu arī viena, — viņa uzbrēca savam kavalierim. Svešais uzmēla viņai izteikti sērīgu skatīcnu, bet Emerencija neželīgi turpināja: — Man nepatīk, ja cilvēki nelūgli nāk ar saviem pakalpojumiem. Saprotat? Un es bez viņiem pavisam labi varu iztikt!



— Piedodiet, — svešais nobubināja un bija projām. Tas notika tik zibenīgi, ka pēc mirkļa viņš vairs vispār nebija redzams, un, ja Emerencija visu neatcerētos tik skaidri, viņa domātu, ka ir sapņojusi. Sapņojusi! Kā tad, šeit uz dzīvas satiksmes maģistrāles, kur katru brīdi tev uzgrūžas virsū kāds tēvainis... Emerencija atmeta galvu un gāja tālāk viena pati, krampjaini turēdamās taisni uz slidenās ietves. Un viņa aizgāja mājās un centās nedomāt par piedzīvoto, tikai vakarā, kad televizorā rādīja kādu filmu par veciem laikiem, kur visi bija jokaini ģerbusies un runāja neizturami puķaini, viņa atcerējās... Tas bija savādi, nūdien tas bija savādil!

Tai brīdī zvanija telefons. Emerencija pacēla klausuli.

— Piedodiet, ka es jūs traucēju, — sacīja kāda balss, tā varētu būt sveša balss, bet jau pēc dažiem turpmākajiem vārdiem Emerencija pazina tās īpašnieku. Proti, viņš apvaicājās par Emerencijas veselību un garastāvokli, un viņš atvainojās par savu uzvešanos — Emerencija kaut ko laikam ņēmusi ļaunā, bet viņam tā gribējies būt izpatīdzīgam.

— Kā jūs zināt manu telefona numuru? — Emerencija jautāja nelāgas aizdomās. Vai kāds no paziņām gribēja izspēlēt ar viņu joku? Lai sargās paziņas!

— Es zinu jūsu telefona numuru un adresi, un es zinu, kā jūs sauc un kur jūs strādājat, — balss dūdoja klausulē, un, ja Emerenciju negrauztu aizdomu lārps, viņa varbūt uzskalītu šo balsi par virišķīgu un simpātisku. Nu, bet Emerencija nebija vakarējā!

— Kā jūs uzzinājāt? — viņa sašutusi jautāja.

— Mēs visu uzzinām un atrodam, ja vien isli gribam un meklējam, — balss paskaidroja. — Es nevarēju citādi; kopš es ieraudzīju jūs... Jūs nevarat iedomāties, cik laimīgs es esmu, redzot degam uguni jūsu logāt!

— Vai jūs pavisam —? — Emerencija iejautājās. Tas nu bija par oriģinālu. Vai gaisma viņas logā dega vai nedega, par to daļas bija tikai viņai vienai pašai, un par elektrību viņa arī vēl nevienam nebija likusi maksāt! — Un ko jums no manis vajag?



— Neko, — balss klausulē viegli nopūtās. — Es neuzdrīkstos neko gribēt, iekams negribat jūs. Iekams es nezināšu, kas jums patīk un kas ne, es varu tikai stāvēt un skatīties uz jūsu logu, bet arī tas man dāvā svētlaimi! Es protu būt pacietīgs, — viņš sacīja.

— Bet nu man pietiek, — Emerencija sacīja draudoši. — Es jūs palūgšu tūlīt atsieties un likt man svētu mieru. Kas vēl nebūs, padomā tikai! Domā, es esmu vientuļa sieviete, tad jau var visādā piesieties! Nekas nebūs!

— Bet man pietiek ar vienu jūsu skatienu...

— Kā tad! — Emerencija jau brēca. — Skatiens, atradis īsto, briesmīgi man vajag uz viņu blenzt un vēl briesmīgi!

gāk, lai viņš uz mani blenztu! Varu iedomāties, izgudrojās sameklēt naivāku sievišķi un tik ņemsies to apstrādāt! Nu, mani jūs vis nepakersiet!

— Bet... bet... — balss klausulē ik pēc brīža iemurminājās, tas bija brīžos, kad Emerencijas sašutuma izplūdi uz kādu brīdi aprāvās. — Jūs mani liktenīgi pārprotat, es ne mirkli nedomāju... man...

— Labi, — Emerencija sacīja. — Pagaidām es nekādas soļus nesperšu, es tikai skatišos, kā būs tālāk. Un, tiklīdz kaut ko tādu manīšu, es par jums parūpešos. Tas jums tā nepaies: Sieviete! apcēl, kas vēl nebūs! — Viņa ar troksni nosvieda klausuli un triumfēdama izslēdās taisna. Nelietis! Viņš nedomājot! Viņš negribot! Zinām tādas nedomātājus un negribētājus! Labi, ja es tev esmu iepatikusies, nāc un spied mani pie vestes un saki skaidri laukā, ko tu īsti domā. Bet šitas? Psihopāts, un tas pats vēl tikai labākajā gadījumā Emerencija pagājās pa savu dzīvokli, tad kā atcerēdamās pārbaudīja, vai durvis aizslēgtas. Durvis bija aizslēgtas. Derētu iegādāties vēl kādu slēdzeni ar īpaši sarežģītu mehānismu, viņai ienāca prātā. Viena draudzene gan nesen bija pielikusi un tad dabūjusi veselu nakti pārgulēt pie kaimiņiem, jo patentatslēga atteikusies laist saimnieci iekšā. Nu, nevajag būt zosij. Tas tomēr drošāk, nekā kad uzrodas šādi tipi.

Nekā viņam nevajagot! Tas pats par sevi ir aizdomīgi. Katram normālam cilvēkam kaut ko vajag un vienmēr. Visa dzīve ir viena lieta vajadzība. Un, ja vīrietis sastop sievieti, kas viņam pa prātam, viņš tai to pasaka vai liek skaidri manīt. Normāls vīrietis! Viņš tev vis nepiedāvās sēdekli kā tādai pēdējai grezelei. Emerencija atcerējās

Izdzbraucēju sminus trolejbusā. Ak tētīt, šitā vecīša dēļ viņa gandrīz bija kritusi izsmieklā! Un kā viņš izlikās norūpējies, lai tikai Emerencija droši tiek mājās. It kā pirmo reizi būtu slidens laiks un sētniekiem pirmoreiz smilšu aprūcies. Paldies par tādu laipnību.

Un kā tikai viņš uzzinājis Emerencijas telefona numuru, vai nav slīpēts aferists! Kā man klājas, viņš gribot zināt. Kas tu man esi, brālīš vai māsa, vai dakteris varbūt, ka tev jāzina, kā man klājas!

Ak kungs, Emerencija domāja, cik šausmīga tomēr ir šodienas pasaule. Uz katra soļa tev gadās šaubīgas personas, un tu esi gandrīz neapbruņota šo indivīdu melno nodomu priekšā. Tā jaunā atslēga tomēr būs jāpieliek, lai notiek kas notikdams, nevar jau cilvēks noleistām rokām vērties briesmām acīs.

Piesardzīgi pašķirusi aizkara maliņu, Emerencija pavērsās laukā. Uz ielas nemanīja ne dvēseles. Kāpēc nav nevienas dvēseles? Kur viņas visas palikušas, kad man varbūt vajadzīga palīdzība?

Vienu brīdi Emerencijai likās, ka atkal kaut kas kaut kur krikstētu. Tad viņa nosprieda, ka laikam nekrikst vis. Bet pēc brīža skaidri bija dzirdami sīki, zobgalīgi smieklī. Taču Emerencija jau bija paspējusi iedzert nomierinošas tabletes un notiekošais uz viņu neatstāja nekādu iespaidu. Viņai vēl bija stipra nervu sistēma, par spīti visam.

ALBERTS LOČMELIS

ES SATIKU MEITENI

Es aizvakar satiku meiteni.
Per mēteli jūsmos ikviens,
Un apkakle prātu kā brīnums sien,
Un sprādzes un pogas mirdz vien,
Un cepure modernu spalvu slien.
Un domāju es vēl arvien:
Es aizvakar satiku meiteni...

Bet kādu gan meiteni?



A. Aļešiņevs, «Krokodil»



— Sonakt sapnī redzēju ēzeli ar garām, garām ausīm. Diez, ko las isti nozīmē?

— Tev, miļā, drīz būs kāzas!...

G. Vindedzls

AKMENS

Nevar jau redzēt, kas kafram mums lekšā,
Bet ja nu «balts uz melna» tiek nolikts priekšā —
Rentgena uzņēmumst! Tad šaubu nekādu —
Visdziļāko serdi var redzēt caur kauliem un ādu:
Zulfī akmens kā vārnas ligzdā ola,
Ko citu kā nepatīksmes šīs iedēklis solā!
Un nu tu uzreiz sajūti savu pakrūti
Un to, ka tur sāp un ka reizēm pagrūti...
Bet, ja pats mani savu likteņa stundu sitam,
Tad gribas to parādīt arī citam —
Un nu visi raizīgi līdzī tev jūt:
Vai stipri sāp? Ļoti grūti verbūt?
Un jaunums sāk pārvērsties labumā,
Tu savieb vaigu un izdves: jā...
Un, skat, pēc brīža jau, pievilkdams kāju,
Tu vari no darba iet agrāk uz māju.
Tev sapulcē aiztikt grib zobu sāknes,
Tu ej pie vadības un atprasies: akmens...
Grib tevi par nosebošanos nolikt uz plaknes,
Tu mierīgi atfaisnojies, t. i., šaviebies: akmens...
Tu pasaki: akmens, un tevi jau saprot
Un beidzot ar tavu akmeni aprod.
Un tu topi brīvs no visa, kā cerēts,
Un jūties... Un jūties — kā izoperēts...
Tu aizej uz kolēģa dzimšanas dienu,
Tev ielej, bet neieteic vairāk kā vienu.
Tu gribētu kafiju, draugi kopā liek prāfiņus
Un ieteic kaķpēdiņas, ķiršogu kātiņus.
Tu pusdienās gribētu pilnu rāciju,
Bet biedri brīdina ar operāciju.
Braul kolektīvs zaļumos. Nu vai tas nav frakums?
Ar akmeni neredzamo tupi mājās kā akmens.
Pats uzprastījes, sev uzkāri akmeni kaklā,
Tak vesels kā rutks julies nezinā aklā,
Un simtreiz uz rentgenu tu kā tumsonis lādies:
Nē! Labāk ir nezināt, kas mums aiz ādas!



- Paklau, man liekas, ka tu neizslēdzi noliktavul
- Tur vairs nav ko pēmt...

U. Mežautiņa

MĀJĀS PIE TELEVIZORA

Ja jums mājās ir televizors, un droši vien ir, katrā ziņā pamēģiniet, lūk, ko.

Vispirms diktoru, kurš no ekrāna piesaka programmu, apveltījiet pēc iespējas dzēlīgiem epiteļiem, tieši ar pirkstu rādot uz viņa atrašanās vietu uztvērēja kastē. Ja diktors ir vīrietis, paši tūlīt redzēsiet, cik viņš rūpīgi saziedies un malus pārstiepis pierēi, cik pārlieku izteiksmīgi un daiļi grib izsacīt katru vārdu.

— Re, re, kāds muļķis! — jūs skaļā balsī varat paust savu pārākumu, vēl ar elkoņiem piebikstot blakus sēdošajiem tuviniekiem. — Redz, kā nolaizījies, kā uzpūderējies! Ko šļupst tik ilgi! Pārslēdziet citu vilni!

Bet, ja programmu piesaka diktore, — khēt — tad amizieris iznāk vēl sulīgāks. Visi var komentēt viņas kustības un atmaskot sejas un figūras trūkumus, ko šī gan rūpīgi centusies noslēpt, bet ko katra rūdīta televizora skatītāja acs tūlīt uzķers.

— Sitā resnā šļupkat — Vai arī: — Sitā plakanā skaidat Redz, redz, kā šķobās, kā uztaisa daiļu smaidu, kā tēlo nevainīgu meiteni! — Vai arī: — Kas tā tāda? No kurienes šie tādu putnu biedēkli izzvejojuši?

Bet vispatīkamāk pie televizora ieēst un ledzert. Kad kraujam ko gardu mēgā un vēl pa glāzītei spirtoto uzmetam virsū, arī asprātības pašas nāk gluži apaļas laukā. Pie viesību galda, pats par sevi saprotams, vislabāk iederas krāsainais televizors. Pēc pirmajiem tostiēm, kad iestājas neveikls klusums, visas gaļvas pagriezīsies uz «tele», un lieši aktieru uzstāšanās videolampā garantēs interesantas klātesošo sarunas. Vienmēr atrodas kāds vai kāda, kas doto aktieri mazliet pazīst vai zina šo to no aizkulišu dzīves. Intrīģejošas sensācijas un likstas vijas mākslai apkārt, un kur nu vēl, ja var pastāstīt kaut ko pikantu. Viesi tad tiksmi sašūpojas savos krēslos, var dzirdēto un redzēto papildināt ar savām piebildēm un labojumiem. Tādās reizēs

omulība uzkāpj ļoti augstu un replikas par raidījumu lido aizvien veiksmīgākas, trāpīgākas. Viesībās uz ekrānu nav jārāda ar pirkstu, to var izdarīt ar dakšīņu vai karoti. Tāpat var atļauties no smieklīem sprauslot, runāt ar pilnu muti, jo visi televīzijas cilvēki ir nepārspējami antiņi, lādēļ vien normālam cilvēkam nav iespējams savaldīt smieklus. Kad skatītāju labsajūta paceļas visaugstākajā pakāpē, var picelties kājās un vaicstīties līdzī. Dāmas, protams, būs nedaudz alturīgākas, toļies vīriem nav ar etiķeti jāiegrožojas, jo televizors galu galā ir televizors.

Visās ģimenēs bērniem ļoti patīk, ka vecāki atraisīti piedaļās televīzijas raidījumu tūlītējā apspriešanā. Var sacīt, viņi mācās un vingrinās būt tikpat attapīgi un gudri, vienīgi jāuzmanās, lai jaunā paaudze dārgajam aparātam nesviež ar ko cietu.

— Tas onkulis ir kā titars — buļ, buļ! Sītā tante ir kā pīle! — Bērni var jautri lēkāt un spiegt televizora priekšā. Teātri viņiem nāktos mocīties ar rātņu sēdēšanu, ar pasīvu attieksmi pret dzīves parādībām un aktuālām mākslas problēmām.

Ja raidījumā lekciju lasa kāds agronoms, statistiķis vai komentētājs, skatītāji savā lokā var nekavējoties atbildēt un izlabot gan lēzes, gan prognozes. Mēs vienmēr esam gudrāki par tiem nevēģām televizorā. Vecāki var sajūsmināties, cik veikli un cik erudīti viņi prot apgāzt un atspēkot katru izteikumu, bērni savukārt mācās, ka pasaulē viss ir apstrīdams, no gudrāka noniccināms. Savs televizors mājās tādēļ ir nenovērtējama dzīves skola un ne ar ko nesalīdzināms prieks.

Kad sieva uzkrāj uz šķīvja šniceli ar kāpostiem, es pats ieļuju glāzē čehu alu un uzsaucu saviem knauķiem:

— Eil Nu ieslēdziet atkal tos pīrkstiņus!

— Tur runā kāds idiots, — atbild mana desmitgadīgā meitiņa. Vai arī: — Lēkā tā kaza, ar kuru mamma šuj kleitas pie vienas šuvējas.

— Lai pamuld, lai palēkā, pēc tam varbūt nāks kas dullāks, — es atsaku.

— Et gļību ledēt puk, pukt — pikst mazais Jānilis, kurš visvairāk tecienījis piedzīvojumu filmas. Mazulītis apsēstas televizora priekšā uz

podīņa, un, kad raidījums beidzas, arī darīšana nodarīta, atliek vienīgi noslaucīt dibentiņu.

Sieva noskatās visas izrādes no virtuves, pabāzusi pa durvju spraugu galvu, un viņa zina visu. Arī hokeja mačos, kad mūsu sajūsma sasniegusi kalngalus vai sašutums kļūst vistrokšņainākais, sieva steigžas šurp ar visu pannu rokā un kliedz skaļāk par mums visiem.

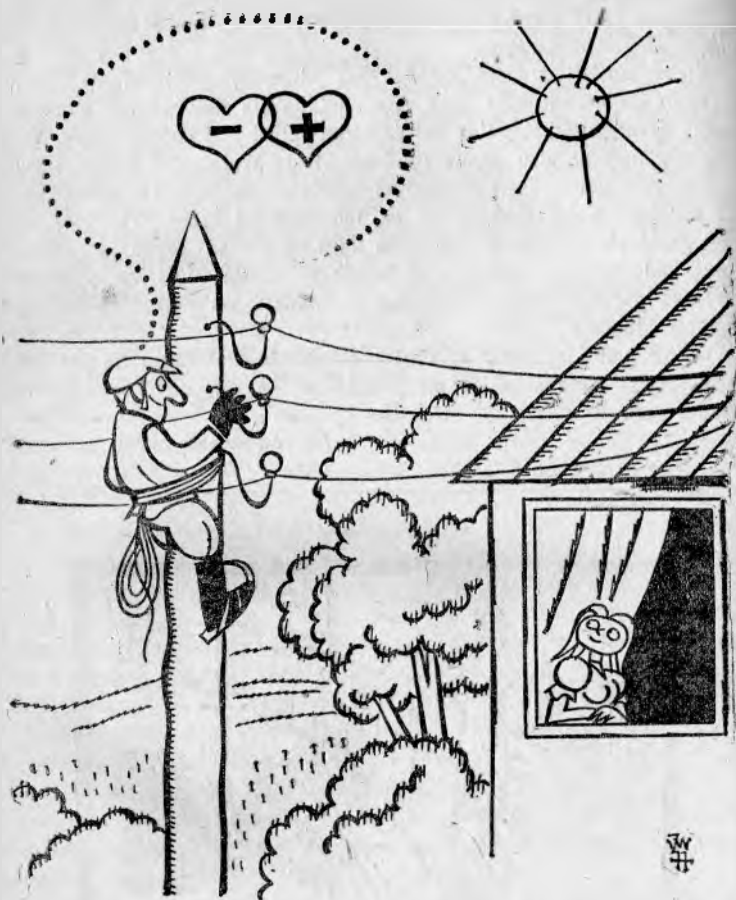
Bet pats uzticīgākais televīzijas cienītājs mūsu mājās ir vecaistēvs — lai arī neko vairs neredz, bet uz televīziju kā traks. Viņš sēž tieši pret gaišo ekrānu sajūsmā pavērtu muti un klausās mūsu komentārus. Kaut kādu blāzmu, liekas, viņš tomēr mana. Ja filma vai panorāma izvēršas garāka, vecaistēvs turpat aizsnaužas un pamostas tad, kad iestājas klusums.

— Ko, vai jau cauri? — viņš jautā mums, kas esam nu jau gana izsmējušies, izbļautījušies un izrēkušies. — Ak, cauri — ko? Nu, skāde, gan,



Ak, šie brīnišķīgie vecpilsētas pagalmi!

J. Grušis, «Sluota»



Bez vārdiem.

I. Melgailis

LEONS ĀRE

SAYS VIEDOKLIS

Kur divi

iekarst strīdā,
tev trešam nav ko steigti,
var gudri klusēt,

lai netrīs plaksts
un nenodod,
tu kurā pusē.

Kad dispuāts beigts,

viens vinnējis, otrs vilts,
tad arī tev laiks bilst:

— Es domāju tāpat —,
un apskatīties,
kuram roku spiest —
pēc rangiem
vai — pēc patiesības.



Bez vārdiem.

J. Berezņicks, «Sluota»

RADINIEKI

Veikalā lletīšķi lenāca vīrietis.

— Vai šeit ir pasūtījumu galds?

— Jā.

— Tādā gadījumā es vēlos...

— Uz šodienu, rītdienu, parītdienu nav, Pasūtījumu varēsīt saņemt
pirmdien.

— Bet mana dēla dzimšanas diena...

— Neko nevaru līdzēt.

Vīrietis sabāza rokas mēteļa kabatās un brīdi raudzījās pārdevējā.

— Vai uz vēlāku laiku var?

— Var.

— Uz kādu?

— To izvēlieties pats.

Vīrietis atkal brīdi apdomājās.

— Sakiet, vai jums ir meita?

— Ir. Nu un tad?

— Cik veca?

— Gadu.

— Ahā, tādā gadījumā vienu putukrējuma torti uz tūkstoš deviņi
simti deviņdesmit sestā gada trīsdesmit pirmo decembri. Un vienu
pudeli šampanieša. Arī uz to pašu dienu.

— Uz tūkstoš deviņi simti deviņdesmit...

— Jā, jā, tieši tā. Lūdzu, pieņemiet pasūtījumu.

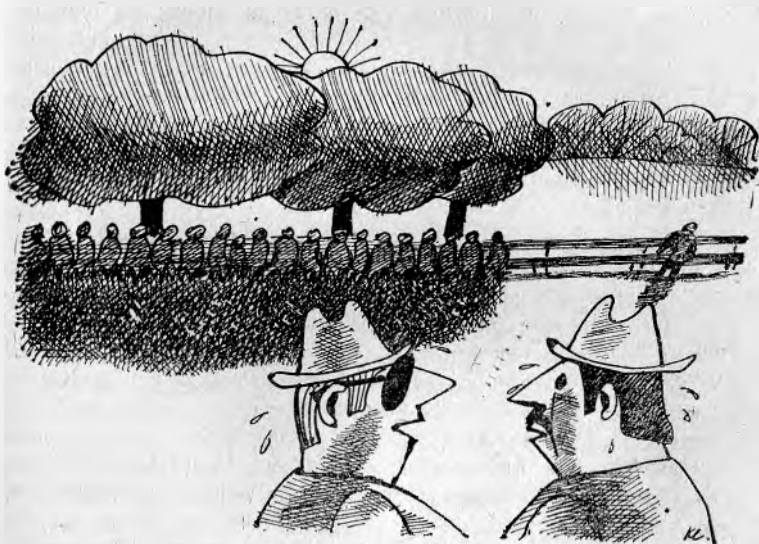
— Kāpēc uz... Mēs varam agrāk.

— Viss ir ļoti vienkārši. Tūkstoš deviņi simti deviņdesmit sestā
gada trīsdesmit pirmajā decembrī jūsu meita būs pilngadīga. Pie
viņas atbrauks mans dēls, kuram tagad aprit piektais gads, apsveiks
jūsu meitu ar Jauno gadu, pasniegs torti, pudeli šampanieša un lūgs
viņas roku.

- Kā tas ir «lūgs viņas roku»?
- Nu tā, vienkārši bildinās, teiks: «Kļūstiet mana sieva!»
- Pag, pag, tad iznāk, ka mēs būsīm radi?
- Jā.

Pārdevēja saulaini pasmaidīja.

- Zināt ko, mazliet pagaidiet, es tešu paskatīties. Liekas, viena torte un pudele šampanieša man vēl būs.



- Tad nu gan ir karstums, ēnā pāri par trīsdesmit...
- Nē, es saskaitīju vairāk.

K. Liede

JOZS BULOŅA

«*Sluota*», VII qa

INTELEKTUĀLA SARUNA

Vakar biju ciemos pie Petra. Cienasts — tā nekas. Tikal uzkožamais mazliet par daudz moderns. No visa pa drusiņai un vēl ar kociņiem saspraudīts. Paņēmsi piecas tādas sviestmaizītes, norīsi ar visiem kociņiem un neko pat nejutīsi. Nav vērts ne muli taisīt vaļā.

Viesi bija interesanti. Sarežģītas personības. Nokļuvis tādu vidū, tūlīt sāc just savu atpalcību.

Liekas, tikai pusgadu nebiju nīris erudīcijas mulīti, un lūdzu — runā lietuviski, bet es ne bū, ne bē. Vērienīgas refleksijas, asociāciju retrospekcijas, eksistences mikrostruktūru kolīzijas, kardinālu problēmu vizijas, organizēts iekšējais monologs, referējošais patologs — traks var kļūt. Saprātu, ka tas ir it kā par kultūru, it kā par literatūru, bet neko piebilst nemācēju. Nezināju, kādi vārdi te piederētos. Labi vēl, ka viņi pielakušies drīz beidza leksikoloģiskos ciniņus un sāka runāt kā cilvēki.

— Dzirdēju, Gintu pametusi sieva, — teica kāds erudīts, laizīdams iesmiņu, jo sviestmaizišu vairs nebija. Visas bija apēstas jau intelektuālās diskusijas sākumā.

Saruna tūlīt pārvirzījās no iekšējā monologa uz ārējo dialogu.

Te nu iejaucos arī es.

— Kā lai nepamet, — es teicu, — ja sieva Palangā viņu noķēra ar Audri.

Erudīti sarosījās visi kā viens.

— Bet kur bija Audres vīrs? — bārdains bezūsis painedesējās

— Viņš taču visu vasaru skraidīja pakaļ Nijolei, — ūsains bezbārdis sacīja.

— Paklau, vai tu ar Nijoli jau esi izšķīries vai tikai tāpat vien?

— Velns viņu zina... Divas nedēļas neesmu viņu redzējis, — bezbārdis noņurdēja.

— Un tu pats ar Irmu nopietni?

— Es nopietni, bet viņa klirējas. Sai par varēm jāzina, cik es maksāju alimentos... — bezbārdis nelabprāt paskaidroja.

— Tāds jau viņai raksturs, — bārdainis piezīmēja. — Kad viņa vēl bija mana otrā sieva, mūžīgi kļiedza: naudu nodzēri, naudu nodzēri...

— Bet vai tu dzirdēji, ka Mečislavs šķirties ar savu pirmo sievu? — es viņam jautāju.

— Man ir lielāka bēda. Apprecējamies ar Rūlu, bet tiesa vēl aizvien man nav sadalijusi dzīvokli.

— Tātad viņa beigu beigās bija ar mieru šķirties no Jurgā?

— Jurgis viņai atdeva «Moskviču», bet viņa viņam uzdāvināja pickrišanu laulības šķiršanai, — galda galā pavīpsnāja plikpaurains erudīts.

— Te nav par ko vīpsnāt. Viņa viņam alstāja dārza mājiņu, — bārdainis saīga.

— Paga, paga, bet kur tad ir tava trešā sieva? — plikpaurim jautāja namatēvs.

— Kur... Mājās... Tofles es neesmu mājās... Nclaiž tekšā, čūska. Mitinos pie Alģa gultas vietā...

— Kādēļ nepārvācies pie Aukses? Tev ar viņu, liekas, bija nopietni...

— Viņa apprecējās ar Antanu, — plikpaurainais nosūrojās un, izkratījis no glāzītes smēķa gašu, ielēja degvīnu.

Intelektuālā saruna tagad šķirās jau pavisam raiļi. Interesanti ir salikties ar istiem erudītiem. Sākumā viņu valoda liekas nesaprotama, bet vēlāk atklājas, ka viņi ir tādi paši cilvēki kā visi citi.

Kaut gan tā kopā pasēdēt bija ļoti patikami, taču jutu, ka sarunas tēma taisās apsīkt. Acimredzot gribēdams sabiklīt dziestošo dialogu, Pēteris pajautāja, ar ko precējusies mana ceturtnā sieva. Kā lai es zinu, ar kol Tā viņas pašas darīšana.

Atvadījos un aizgāju mājās. Man nepatīk, ka sveši cilvēki, lai arī tie būtu erudīti, bāž degunu manās personīgajās konfrontācijās.

ARNOLDS AUZIŅŠ

ESTRĀDES KONCERTĀ

Kā pērkona laikā — pat sēra smārds,
Kad estrādes orķestrī bungas dārd.

Un tad, kad saksofons izmisis blāuj,
Šķiet, vesela liellopu ferma mauj.

Un aita gan beigta, bet izsalcis vilks,
Kad vijole pelēcim līdzī smilkst.

No trokšņa vai plaisāl iesāktu Rīga,
Bet pušu ir bungas un vijolei stīgas.

Stāv vadītājs bēdīgs: «Kur jaunas mēs rāusim?»
Bet publika domā: kur jaunas ņemt ausis?



— Kraujiet portfeļus pilnus! Rīt dēlam pilngadības
svētkil

U. Mežavilks

SPURAINAS DOMAS

Nedarlet muļķības arī panākumu reibonī!

Taisnība, meliem vienmēr īsas kājas, tofies tiem dažkārt ir septiņpūdžu zābaki.

Galū noslēpšana ūdenī vēl nenozīmē, ka cilvēkam izdevies radīt bezgalību.

Vik. Ikhariņš



— Lūdzu, dodiet man tādu gaba-
liņu, kas nepiedegtu!

K. Līda



Bez vardiem.

T. Sergijenko

J. LAGANOVSKIS

STĀSTI PAR UNIKUMU SIRSENI

— Ko cilvēks dara vispirms, kad viņš piedzimis? — Unikums Sirsenis jautāja, brīdi paklausījies savu darba biedru strīdu par to, kas cilvēkam ir galvenais. — Ievēk elpu, vai ne? Un mirstot ko viņš dara vispēdīgi? Izpūš elpu. Tātad — kas cilvēkam ir galvenais? Elpošanai Tāpēc darīsim to, biedri, kamēr varam. Elposim. Daudz intensīvāk nekā līdz šim. Lai jūtam, ka patiešām elpojam. — Un viņš vairākas reizes dziļi ievilkā krūtīs gaisu. Pārējie atkārtoja to pašu.

Kopš tā laika, ejot gar Sirseņa darba vietu, iekšā var dzirdēt spēcīgu elpošanu, no kuras kustas logu aizkari. Ļaudis tur dara to, kas ir galvenais. Viņi intensīvi elpo.

— Ko tu vakar darīji, ka tik vēlū pārnāci? Dzēri? — Unikums Sirsenis jautāja savam kaimiņam.

— Nē, — tas atbildēja. — Kārtoju darīšanas.

— Zēl, — Sirsenis vilies noteica. — Es domāju, ka dzēri. Būtu gandarījums, ka es, lūk, biju izturētāks par tevi, godīgi pavadiju vakaru mājās, ģimenes vidū. Cilvēkam allaž patikami apzināties, ka viņš bijis labāks par citiem. Diemžēl es nevaru lepoties, ka man būtu bijis daudz šādu izdevību.

Sarunas laikā tika izteikta doma, ka par savu muļķību jācieš, ka neko nevar darīt vai, kā teikts tautas parunā, «muļķus (ikdienas valodā arī «durakus») sit». Kāds pastāstīja piemēru, kas to apstiprina:

— Mūsu pagalmā viens zēns piekāva otru, kurš aizgāja mājās raudādams. «Kāpēc tu viņu piekāvi?» pajautāju vainīgajam. «Tāpēc ka viņš il dulaks,» zēns atbildēja.

— Acimredzot bija stīprāks, — Unikums Sirsenis piezīmēja. — Pretējā gadījumā būtu tā dabūjis atpakaļ, ka ar visu savu gudrību aizietu mājās raudādams.



Maizes cepējs: — Par ko jūs uztraucaties? Atrasts pakavs taču nes laimi!

Brigadieris: — Jā, bet es to atradu jūsu ceptajā maizes kukulī!

E. Oša

MĀKSLA

Kompānijā pie Plūmīlēm tovakar runāja par pilsētā skatāmo akvareļu izstādi.

Alcerējās paziņu Kājlāci, kas arī neņemas ar akvareļiem un, līckas, zīmē karikatūras.

— Es viņu redzēju nesēn restorānā «Rumba», viņš sūrojās par kaut ko nesagreamojamu, — Klipsis teica.

— Varbūt viņš domāja šo akvareļu izstādi? — Marta minēja.

— Nē, drīzāk jau gulašu. Viņš teica viesmīlei, lai gulašu nenes, viņa māga to neņemot pretī.

— Nav teikts, ka nevarētu būt klusā daba ar gulašu, — Alberts filozofiski noteica.

— Virtuvei, piemēram, — Marta piebilda.

— Man mājās tikpat kā nav mākslas, — Klipsis nopūtās. — Varbūt varētu kaut ko tam Kājlācim pasūtīt, kā jūs domājat? Varbūt viņš nemaz tik traki neplēš, nav jau nekāds atzīts mākslinieks.

— Es gan to nedarītu, — Alberts teica. — Var taču aizstaigāt līdz izstādei. Filmās es arī labprāt skatos kinoteātrī, nevis pa televizoru. Tas tomēr ir kas cits. Kinoteātrī var pasēdēt bārā, iedzert glāzīti konjaka, ir iespēja paskatīties uz cilvēkiem.

— Tev ir gluži pieņemams mājas bārs, — Plūmite ieminējās. — Uzaicini mūs ciemos.

— Tas nav tas. Kinoteātrī es sēžu, piemēram, ar mēteli mugurā, tur ir īpaša noskaņa.

— Mēteli nav problēma, — Marta teica. — Mēs arī varam tos atstāt mugurā, ja tev tā labāk palik.

— Mēs runājam par akvareļiem, — Alberts atgādināja. — Palieku pie sava. Akvarelis mājās man nav vajadzīgs. Man ir gluži solidi brieža ragi virs atpūtas stūriša. Tur man vismaz par gaumi nevienam nevar piesieties — kādi ragi briedim izauguši, tādi ir.

Nolēma tomēr piezvanīt Kājlācim, jo Klipsis akvareli gribēja.

Kājlācis piedāvāja portretu eļļā.

— Bet viņš taču ir karikatūrists! — Alberts iesaucās. — Vai tad tu kārsi pie sienas savu karikatūru?

— Sai gadījumā, manuprāt, runa var būt par draudzīgu šaržu, — Marta precizēja.

Kājlācim atbildeja, ka Klipsis vēl padomās, un Marta turpināja:

— Labāk tomēr ņemt abstrakto mākslu. Es no divām vilnas zeķēm un grīdceļiņa uzmeistaroju tik oriģinālu sienas segu, ka...

— Vai tā gadījumā nav lietišķā māksla?

— Kas tur lietišķs? Lietišķi būtu, ja grīdceļiņu klātu uz grīdas, bet zeķes autu kājās.

Piezvanīja Kājlācis un lūdza iespēju pastudēt modeli.

Klipsis piesprāga pie klausules:

— Klausieties, iztaisiet man kluso dabul Ja? Ar brieža ragiem. Ja? Un bez mana šarža. Bez. Jā. Kategoriski. Jā. Bez manis. Nē, es maksāšu Maksāšu, vienalga, kas iznāks. Jā. Pasūtu. Saproliet, gribas mazliet mākslas mājās. Albertam ir mājas bārs, Plūmitēm mājas paziņu loks, Martai māksla uz grīdceļiem, es... Kāpēc gribu taisni briedi? Nu, fantāzijas lidojums, saprotat. Jā. Jūs iesakāt suni? Jums mājās ir suns? Būtu modelis... Nē, nē, es pats nepozēju. Nekādā gadījumā. Nu ja, ragus tad nevarēs. Nē, nekas. Ja tā padomā, ragi man nemaz neder. Jā. Neder pie lustras.

Pēc tam pasniedza kafiju un visi vēl kādu laiku sprieda, ka draudzīgais šaržs Klipsim pie žuburainās lustras tomēr labāk būtu iedērējies, nevis kaut kāds nenosakāmas sugas suns. Bet kas pasūtīts, pasūtīts. Galu galā neviens jau isti nevar zināt, kas māksliniekam iznāks. Vienreiz, piemēram, Plūmite nofotografējās pasei un viņam izsniedza fotogrāfijas ar tādu gūmi virsū, ka to vēl tagad neviens neatzīst par savu. Ko tad vēl runāt par gleznošanu!



DRAUDZENĪTES

Kantorī ieeju, skaļi kladzinot papēžus.

Nekādas īpašas reakcijas, tikai vienaldzīga piezīme:

— A, Olivijal Labrit, labrit. Kā labi gulēji?

Gulēju!... Kāda te var būt runa par gulēšanu? Ne acu neesmu aizvērusi, visu laiku domāju, kā mani sagaidīs, kādas acis taisīs Nate un Zane, un visas pārējās.

— Labi gulēju, labi, — es atbildu un iekliedzos: — Ail Kurpē laikam griezis iebiris...

— Nu tad izkrati, — Zane atrauc pār plecu un turpina mējot ar Nati. — Mijā, kāda viņai jaciņa! No pūkainas mohēras. Tu jau vari iedomāties, kā tādā izskatās Adele. Ar viņas svaru un apmēriem. Ak, ja man tāda būtu...

Labu brīdi abas sapņaini cenšas justies kā pūkainās jaciņas īpašnieces. Jā, protams, tas jau būtu kas cits, lai gan, pēc manas saprašanas, abas ir vēl resnākas par Adeli. Bet tā nu pasaule ir iekārtota, ka sava tuvākā cilvēka manta jānoskauž, lai tās vērtība paša acīs augtu.

Stāvu telpas vidū, grozos pa labi, pa kreisi — neviens uz mani pat nepaskatās. Kaut vai raudil Varbūt uzdejojot, lai pievērstu uzmanību?

— Braši, Olivij, braši! — uz savu kabinetu iedams, man uzsauc kultūras sektora vadītājs Ošiņš. — Mums veco ļaužu kolektīvā tieši vienas dejojotājas trūkst. Mēģinājums rit pulksten deviņpadsmitos.

Man sašutumā aizraujas elpa. Vecais āpsis, bez acīm, vai! Nopūtusies dodos uz savu vietu. Apsēžos, izstiepju kājas tā, lai tās kurpes rēgojas no pagaldes ārā. Sežu visērtākajā vietā, visiem jāstaigā garām. Aha, pirmā paklūp Zane, atvainojas, aklā vista tāda, un aiziet. Nate pieceļas no grīdas, berzēdama sasisto elkoni. Nu, domāju, brilles uz acīm, vai tad neieraudzīs? Nekā, pūce gatavā, aiziet, ne vārda neteikusi. Tāda vienaldzība! Te nu bija draudzenes! «Olivit, atnes šo... Olivit, vai tu varētu... Olivit, vai tu nevarētu. Olivit, pagādā

to...» — to jā, tur viņām medus uz lūpām. Būtu vismaz nopēlušas, bet tāda nevērīga vienaldzība pret manām jaunajām korpēm! Visu dienu viņas staigā, pār manām korpēm kludamas, bet nevienai uz tām acis pat nepagriežas. Un tik klačojas — Adelei jaciņa, Leonorai parūka, Hermīnei zelta zobi... Bet es? Man jaunas kurpes kājās — ar ko es sliktāka? Jaunākais modelis, importa...

— Jaunās korpēs gan, kamēr tās ievalkās, papēdis noberžas, — skajā balsi saku. Novelku vienu, uzlieku uz galda un labu laiku pētu.

— Tu ierīvē ar sveci, noberzīs, — Nate pamāca, galvu nepaceldama. Ak, jūs tā? Tad draudzībai beigas! Varat čiepstēt, cik gribat: «Olīvīt, Olīvīt...» Nekā no manis nedabūsiet.

Nomāktā garastāvoklī beidzu darba dienu, izmetu īsu «Sveiki», uz ko viņas, sardeles tādas, laipni atbild:

— Uz redzēšanos, Olīvīt! Mēs jau arī tūlīt beigsim.

Aiz durvīm apmainu jaunās kurpes pret vecajām.

— Vai tu redzēji, kāda ragana, ko? — cauri durvīm atskan nīkna Nates balss. — Demonstrē te savus kārnos stilbus, bet mēs laikam lai lecam gaisā! Nesagaidīs...

— Un vēl skaitās draudzene, — Zane piebalso. — Un kam viņai vispār kurpes vajadzīgas? Ja vēl friša būtu, bet nē, čāča vien ir. Ja mums...

Draudzenītes, mīļās, labās! Aiz prieka man apbirst asaras. Rit es viņām pagādāšu tādas pašas. Lai gan.., Kāpēc? Lai vien plīst aiz skaudības. Ar ko es sliktāka par citām?

LAIMONIS KAMARA

TUR NU JĀBŪT UZMANĪGAM

Sīkais gānīt lielo
Visās lietās tīko;
Bet lai mēģina tik lielais
Pakritizēt sīkol

Kas tad kaulus salastīs,
Rīgas mūrus sastutēs!



— Bet tam tavam skroderim taču nav nekādas mēra iz-
jūtas!

G. Bērziņš



— Jau trešo reizi iekilāju savu dvēseli!

D. Breiķis

ZAKĪS

Zaķis ir cilvēkam gandrīz vai pats tuvākais četrkājainis, kas dzīvo brīvā dabā. Tikšanās ar zaķi vienmēr atnes prieku.

Jo zaķi ir apbrīnojami simpātiski radījumi. Ilgu laiku dzīvodami līdzās cilvēkiem, tie labi apguvuši mūsu dzīves veidu, tikumus un parāšas...

Viņam ir pamats tā rīkoties

Salikās divi sportisti.

— Dzirdēji, ko zaķis izstrādāja? Saņēma «Bērziņā» dzīvokli un aizcilpoja uz «Skaistajām norām».

— Kas viņam par to tika? Iegrieza slingro?

— Ko tu! Izspruka cauri ar vieglām izbailēm. Toties «Norās» viņam apsoliņa vasarnīcu.

— Nākamajā sezonā sportisti atkal satikās stadionā.

— Paklau, kāda kluba krāsas zaķis tagad aizstāv?

— Tas ir, tu gribi zināt, kurā biedrībā viņš skraida? «Meža dziednīcā». Dabija «Norās» vasarnīcu un paradīja lipu. Tagad viņam jāteikāro sievasmāte sanatorijā.

Vēl viena tikšanās:

— Kā klājas zaķim?

— Dzīvo, uz ausīm neguļ. Pirmā vieta barjerskrējienā atkal šim. No «Dziednīcas» viņš aizgāja, tagad skaitās «Mastukokos». Būvē sev jahtu. Bet arī tur viņš netaisās ilgi palikt, jo domā laisties uz «Meža skolu». Viņam brāļa dēis izaudzis, jāsāk gudrot par iekārtošanu in-stitūtā..

— Sagaidīs, ai, sagaidīs zaķis, ka viņam atņems visus titulus un piedevām vēl diskvalificēs.

— Alradis, ar ko biedēt! Zaķis visiem saka: «Man nekā nav bail!»

— Uz ko tad viņš tā paļaujas?

— Uz savām kājām.

Savs viedoklis

Lielu meža masīvu nolēma izlaist par alpūlas zonu. Konsultācijā
atlaicināja zaķi.

— Kādi objekti būtu ceļamī pirmām kārtām?

— Skrejceļi.

— Kāpēc?

— Zināt, kad jābēg no piedzērušiem subjektiem un viņu suņiem,
ciņi, bedres un celmi ļoti traucēt

Pakalpojums

Zem eglītes, kur zaķis bija iekārtojies sev guļu, zvanīja telefons.

— Hallo, te no Labo pakalpojumu biroja. Jūs pasūtījāt riekstus?

Mēs nezīnām, kādus jums sūlit — taukšķētus vai svaigus.

— Jūs esat kļūdijušies, jo piezvanījāt nevis vāverei, bet man. Es
pasūtīju kilo burkānu.

— Piedodiet.

Pēc britiņa telefons zvana atkal.

— Hallo, te no «Labajiem pakalpojumiem». Jūs pieteicāt miežu
graudus. Vai jums tos samakt?

— Jūs uzgriezāt nepareizu numuru. Piezvaniet kāmin. Es pasū-
tīju...

— Alvainojiet, man nav laika sarunām. Esmu ļoti aizņemta.

Un vēl viens zvans.

— Hallo, šeit «Labie pakalpojumi». Jūs pasūtījāt speķolu zaķa
cepeli ar ķiplokiem. Pasūtījuma izpilde mazliet aizkavējusies. Bet
pašlaik mednieki sadzinuši pēc pēdām zaķa guļu un ielenkuši to no
visām pusēm.

Zaķi ķēra infarkts.

*No grāmatas «Stāsti par dzīvniekiem
un ne tikai par tiem»*

Bagudkojums

Mēdz stāstīt, ka sirmgalvji ilgu mūžu dzīvojoņ galvenokārt Kaukāzā, Turkmēnijā un citās tālās vietās. Tā nav taisnība. Ir arī pie mums veciņi, kas nodzīvojuši deviņdesmit gadus un vēl joprojām tekalē kā mundri kukainiņi. Skicijānos, piemēram, dzīvo Dūms, Telēķis un Salmiņš. Viņiem no simta pārāk daudz vairs netrūkst, un viņi visi jūtas labi, lai neteiktu, ļoti labi. Dūms katru dienu, spieķi braņi vicinādams, nosoļo divus kilometrus, Telēķis divarpus un Salmiņš visus trīs. Turklāt katru rītu viņi, ar vienu roku turēdamies pie kumodes, desmit reizes pielupjas un pieceļas. Gan Dūms, gan Telēķis, gan Salmiņš stingri ievēro diētu, ēd viegli sagremojamu barību un dzer kāpostu sulu, kurai piepilināti desmit pilieni ķiploku uzlējuma.

Bet nav nemaz tik sen, kad viņi visi trīs centīgi gaidīja savu stundiņu nākam. Feldšeris Kēde viņiem deva visādus derīgus padomus veselības saudzēšanā, ēšanā, dzeršanā, gulēšanā un tā tālāk. Nevienam derīgam padomam veciņi neklausīja. Dūms caurām dienām valstijās pa gultu, ēdamreizēs ar mokām aizšļūca līdz galdam. Testamentu viņš jau bija uzrakstījis, no bērniem un radiem kārtīgi atvadījies, tāpēc viņam cits nekas neatlika, kā mierīgi gaidīt to brīdi. Telēķis kustējās drusku vairāk. Prolams, arī viņš gaidīja to brīdi, bet pa starpām, dēla atbalstīts, lēnīgiņam un pūzdams vilkāš uz kapiem. Kapos Telēķis jau simto reizi dēlam rādīja, kurā vietā viņš grib gulēt, — tur, pie lielā bērza, blakus savam tēvam un tēva tēva tēvam. Salmiņš uz kapiem negāja, jo viņam nebija laika iet. Salmiņš ēda. Brokastīs pāris kārtīgas rikas maizes ar sviestu, olas kādas trīs, saceptas kopā ar pamatīgu speķa gabalu. Pusdienās nāca vismaz desmit kartupeļi, vēl

lielāks speķa gabals, silķe, biezpiens un ķīselis, labi daudz ķīseļa. Vakariņās Salmiņš ēda taukos uzsilētu putru. Dažreiz vienu pannu, dažreiz divas.

Feldšeris Ķēde mēdza stāstīt, ka Salmiņš esot resnākais vecis pasaulē, bet tas droši vien bija stipri pārspīlēts. Gan jau kaut kur dzīvo vēl resnāki veci, vajag tikai pameklēt.

Kā jau tas feldšerim pēc dienesta stāvokļa pienācās, Ķēde mēģināja vest veciņšus pie prāta, lai viņi dzīvotu stingri saskaņā ar jaunākajām gerontoloģijas atziņām. Diemžēl Ķēdes runāšana skanēja kā saucēja balss tuksnesī. Veciņi viņu pacietīgi uzklausīja, nokrekšķinājās un teica:

— Ko nu par mums... Cik nu vairs ilgi... Sīlik smuki nāc un runā mūsu bērēs...

Tad Ķēde mēģināja ķerties pie pamācīgiem piemēriem.

— Paskatieties uz veco Ģedertu! Viņš kustas kā zālite un ēd kā putniņš!

Patiešām, Ģederts kustējās gandrīz nepārtraukti. Tip, tip, tip, aiztecēja uz veikalu, tip, tip, tip, uz pļavu pēc tējiņu zālītēm un, tip, tip, uz šķūnīti pēc saviem izgudrojumiem, jo Ģederts, starp citu, bija arī izgudrotājs. Vai jūs esat kaut ko dzirdējuši par mušu iesūcamo mašīnu? Tas ir ģeniāls un ļoti derīgs izgudrojums — atliek pulekļu sūcēja šļaukas galu apsmērēt ar zapti, un mušu iesūcāmā mašīna ir gatava darbam. Tiklīdz šādu mašīnu ienes ķēķī, uz zaptaino šļaukas galu uzlaižas miljons mušu. Atliek mašīnu ieslēgt, un visas mušas pazūd kā nebijušas. Jūs neticēsiet, bet dažu dienu laikā ar mušu iesūcamo mašīnu ķēķī var izķert visas mušas. Starp Ģederta izgudrojumiem vēl varētu minēt elektrisko nūju, ar kuru pasludniekiem ir ļoti ērti atgaitāties no suņiem, oriģinātas konstrukcijas pudeļu atkorķējamo ar trim pederēm un daudz ko citu.

Diemžēl Ģederta piemērs veciņšus nepārlicināja.

— Ģederts! — Dūms nicīgi atmeta ar roku. — Zidain! atraduši! Viņam vēl nav ne septiņdesmit pieci!

Patiešām, Ģedertam septiņdesmit pieci būs tikai ap Mārliņiem, kad Dūms, Telēķis un Salmiņš jau cienīgi gulēs blakus tēviem, tēvu tēviem un tēvu tēvu tēviem.

Bet Ķēde bija neatlaidīgs feldšeris. Viņš nepadevās un runāja ar veciņu bērniem, vai tie nevarētu senčus vest pie prāta.

— Ko es varu darīt! — Dūma meita noplātīja rociņas. — Ja vecs cilvēks grib valstīties pa guiltu, tad viņu bakslīt augšā nedrīkst. Tā būtu zvērība.

Salmiņa dēls arī plātīja rokas.

— Kā lai tēvam nedod ēst! Kad es biju maziņš, viņš man deva Izpūlējies tā un izpūlējies šitā, Ķēde pamazām sāka grimt drūmā bezcerībā. Nē, laikam gan nav cilvēka spēkos tikt galā ar trim spiliņiem večiem!

Kamēr Ķēde, kā jau minēts, grima drūmā bezcerībā, traktorists Biksisis nolika karoti. Karotes likšana nolika ar parastu paņēmienu — pudele, grāvis un traktors vēkšpēdus. Tas vēl nebūtu nekā, bet Skicjāņu veikalā tobrīd nebija zārku. Neviena paša! Neko darīt, sērojošajiem pakalpalicējiem nācās prasīt sovhoza direktoram mašīnu un braukt uz rajona centru. Vai velns, arī centrā zārkus nevarēja dabūt. Ko darīja sērojošie pakalpalicēji? Viņi kralījās tālāk simt trīsdesmit kilometrus līdz Rīgai. Jā, Rīgā bija gan zārki, gan mironu tupeles, gan liķauts — viss, ko sirds vēlas. Tā nu galu galā Biksisis tika pavadīts gods godam.

Kad bēriniēki bija atgriezušies no kapiem un sākās šņabošana, vīri gari runāja par lielajām klapatām un mokām, ar kādām mironis jābāž zem velēnām.

— Tas sajukums nāk no tam, ka tagad neviens laikā sev nepagādā zārku. — Salmiņš sacīja un apēda kārtīgu karbonades gabalu. — Vai agrāk tādās reizēs kādam vajadzēja skriet riņķī un kreņķēties? Nekad! Manam tēvam zārks stāvēja klētsaugšā. Tikko viņš atsliepās, mēs zārku no klētsaugšas zemē, veco iekšā, un, paldies dieviņam, tas darbiņš padarīts.

— Jā, jā, — Telēķis prātīgi atbildēja. — Bet vai jaunajās mājās klētsaugša ir? Nav. Vai bēriniē ir? Nav. Kur tu, cilvēks, zārku liksi? Zem gultas pabāzt nevar, ķēķī turēt pašarnieki neļauj.

Turpat pie galda sēdēja arī izgudrotājs Ģederts. Viņš uzmanīgi klausījās, ko cilvēki runā, bet pats turēja muti. Tā viņš darīja vienmēr, kad domāja. Līdz šim Ģederta domāšana nekad nebija palikusi

bez sekām un arī šoreiz nepalika. Ģedertam lenāca prātā interesanta ideja — kā būtu, ja turpmāk zārkus taisītu izjaucamus? Nu, tādus kā mēbeles. Ieliec caurumiņos pulķišus, šur tur pievele skrūves, un, skaties, mēbele salikta.

Ar prātu spriežot, tādām izjaucamām zārkam būtu milzīgas priekšrocības, jo zārks izjauktā stāvoklī neaizņem daudz vietas. To varētu glīti ielīt vecās avizēs, apsiet ar šnorīti un uzlikt uz skapja. Tur tad zārks mierīgi stāvētu un gaidītu sava īpašnieka pēdējo stundiņu. Tādējādi pakalpalicējiem atkristu jebkādi krepļi un jebkādas klapatas.

Kārtīgi izgudrotāji vispirms savu ideju uzzīmē uz papīra, šo to aprēķina un tad ķeras pie būvēšanas. Ģederts rīkojās tieši tāpat. Pēc pāris dienām izjaucamais zārks bija uzzīmēts un aprēķināts. Tas sastāvēja no desmit atsevišķām daļām, divdesmit tapīnām un sešpadsmit skrūvēm. Nu atlika vienīgi rūpīgi izvēlēties piemērotus dējus, jo paaugstskempiāram vienmēr jābūt nevainojamam.

Ap savu jauno izgudrojumu Ģederts nopūlējās veselu mēnesi. Un tad pienāca ievērojamā diena, kad zārks bija gatavs. O, tā bija konfekte, ne zārks! Rūpīgi nopulēts, ar zeltītām kājiņām apakšā, ar zeltītiem rokturiem sānos un ar divām zeltītām palmu lapām uz vāka. Bet visievērojamākā zārka īpašība bija tā, ka piecās minūtēs jauno izgudrojumu varēja izjaukt un piecās minūtēs salikt. Piecās? Nē, četrās! Pēc nelielas ievingrināšanās Ģederts zārku salika precīzi četrās minūtēs. Ja iepriekš visu novietoja pa ķērienam, tad trīs minūtēs un četrdesmit sešās sekundēs.

Visiepriecinošākais tomēr bija fakts, ka izjauktā veidā Ģederta izgudrojums aizņēma ļoti maz vietas. Pēc kompaktas iesaiņošanas to mierīgi varēja aizbāzt aiz skapja, pahāzt zem gultas vai novietot pieliekamajā. Isi sakot, zārka uzglabāšana vairs nebija problēma.

Nekavēdams veltī laiku, Ģederts devās uz rajona centru, uz zārku darbnīcu, lai pavēstītu, ka šajā rūpniecības nozarē beidzot iezvanīts jauns laikmets.

Viņu uzklausa pats darbnīcas vadītājs, pabrangs vīrs ar pumpu uz plikā pakauša. Sarunas sākumā Ģederts viņam atgādināja par zārku lielo trūkumu.

VEIKALS



— Nepļurkšķēsīm, papiņ, pa tukšo! — darbnīcas vadītājs pēc pāris teikumiem Ģedertu pārtrauca. — Zārku pietiek, pilnīgi pietiek. Tas sajukums un runas par trūkumu ceļas tāpēc, ka cilvēki mirst, kad katram ienāk prātā. Vienā nedēļā, sacīsim, nomirst desmit, bet pēc tam veselu mēnesi nemirst neviens. Tad atkal miršana iet vaļā uz velna paraušanu un visi brēc pēc zārkkiem kā nepilnīgi. Vai tādos apstākļos var būt runa par ritmisku darbu un ritmisku apgādi?

Ģederts teiktajam pilnīgi piekrita. Jā, jums taisnība, tūkstoškārt taisnība. Un tieši tāpēc ir izgudrots izjaucams zārks, kas pilnīgi novērsīs jebkuru sturmēšanu gan zārku ražošanā, gan tirdzniecībā. Lūdzu, te ir jaunā zārka rasējumi un aprēķini. Ja vajadzīgs, nekavējoties tiks atvests arī paraugeksplārs.

To dzirdēdams, darbnīcas vadītājs pirmajā brīdī apjuka.

— Kā jūs, papiņ, teicāt? Izjaucams zārks?

Pārliecinājies, ka Ģederta vārdus viņš sapratis pareizi, vadītājs traki pārskaitās.

— Vai tu, mūmija, zin, cik ilgi es zārkus taisu? Trīsdesmit piecus gadus! Un cilvēki mani cieni! Viņi cieni mani tāpēc, ka es savu darbu daru nopietni, bez ākstīšanās un stulbiem jokiem!

Ģederta paskaidrojumus, ka tā nav ākstīšanās un stulbi joki, vadītājs vispār neuzklausa.

— Tas, kas šodien izdomā izjaucamu zārku, rīt izdomās izjaucamu mironi! Bet to neviens godīgs cilvēks necietīs!

Tālākā runāšana palika bez panākumiem, jo vadītājs Ģedertu pārkliedza un nelaida pie teikšanas.

Labi, ja zārku speciālisti nespēj novērtēt jaunā izgudrojuma priekšrocības, Ģederts ies citu ceļu. Viņš ir sovhoza pensionārs, tāpēc ar pilnām tiesībām var griezties pie sovhoza direktora, lai tas izgudro-

jumu virza tālāk uz augstākām instancēm. Direktors bija pazīstams kā saprātīgs cilvēks, kam piemita gudriba un arī spēja saskatīt jaunas, perspektīvas idejas.

Patiešām, direktora gudribā Ģedertam villies nenācās. Direktors viņu pacietīgi uzklausīja, padomāja un teica:

— Njā, priekšlikums ir interesants... Bet redziet, mīlais Ģedert, mūsu sovhozs ir specializējies cūkgaļas, nevis zārku ražošanā. Jums vajadzētu iesniegt šitos papirus patentu birojā. Nu, tur, kur reģistrē visādus izgudrojumus.

Direktora vārdi Ģedertu stipri spārnoja. Patiešām, kāpēc viņš savu izgudrojumu nevarētu patentēt? Kas viņam to var aizliegt?

Protams, braukšana uz patentu biroju nevar notikt bez iepriekšējas sagatavošanās. Vispirms vajag rūpīgi nodzīt bārdu, sameklēt šlipsi un izdiedelēt no laulātās draudzenes desmit rubļus ceļam, jo patentu birojs, kā zināms, atrodas Rīgā.

Visus šos darbus Ģederts paveica trīs dienās. Ceturtajā dienā viņš devās ceļā. Gaididams autobusu, Ģederts satika veco Telēķi, kas, dēta albalstīts, stebereja uz kapiem, lai kārtējo reizi parādītu savu iecerēto dusas vietīņu.

— Kur tu dzenies? — Telēķis Ģedertam vārgā balstiņā jautāja.

— Ir darišanas, — Ģederts izvairīgi atbildēja. — Un kā tu jūlies?

— Tas brīdis nāk, — Telēķis ar cieņu nopūtās. — Cik nu vairs ilgi...

Kratīdamies autobusā uz Rīgu, Ģederts pārdomāja, vai nevajadzētu Telēķim vienu izjaucamo zārku uzdāvināt. Bet tad viņš atcerējās, ka pagājušogad Telēķis viņam nelāva savā grāvmalā sapļaut zāli trušiem, un nolēma zārku nedot. Lai skopais vecis iztiek, kā var.

Savā garajā un nemierīgajā mūžā Ģederts bija staigājis pa visādām iestādēm, taču patentu birojā viņš ieradās pirmoreiz. Nekā īpaša te neredzēja. Tāpat kā visos birojos, tur bija koridors ar krēsliem. Uz viena krēsla pie durvīm sēdēja vīrs zelta brillēs un turēja klēpi rasējumu rullī. Ģederts ar saviem papīriem nosēdās viņam blakus. Un pēkšņi Ģedertam iesāvēs prātā nemierīga doma, vai zeltibrīļainais arī nav atnācis ar tieši tādu pašu izgudrojumu.

— Es atvainojos, — viņš pieklājīgi sacīja. — Vai jūs, lūdzu, nēsāt šzgdrojis izjaucamu zārku?

— Ne, es izgudroju mūguras kasāmo mašīnu, — zeltbrīllainais atbildēja. — Kad mašīna būs ieviesta ražošanā, to varēs iegādāties katrā veikalā. Nopērciet arī jūs vienu eksemplāru. Nenožēlosiet.

Ģederts apsolīja vienu mašīnu katrā ziņā nopirkt un gribēja apjautāties, cik par izgudrojumiem maksā, bet vērās durvis, kāds pilsonis iznāca ārā un zeltbrīllainais iegāja iekšā.

Gaididams savu kārtu. Ģederts nožēloja, ka izgudrojuma eksemplāru nav paņēmis līdzi. Būtu ļoti labi, ja varētu uzskatāmi parādīt, cik zibenīgi to var savest lietošanas kārtībā un pēc tam atkal izjaukt.

Zeltbrīllainais iekšā bija diezgan ilgi, un Ģederts ar visu krēslu pavīrījās tuvāk durvīm, lai viņam pie gadījuma kāds neaizgrūstos priekšā.

Viņam priekšā neviens neaizgrūdās. Tiklīdz pavērās durvis, Ģederts šāvas iekšā.

Tur aiz papīriem nokrauta galda sēdēja laipnīga dāma.

— Labdien, tēvocīt! — viņa tūdaļ sacīja. — Nu, ko jūs esat šzgdrojis?

— Izjaucamu zārku, — Ģederts lepni atbildēja. — Un te būs rašējumi.

— Cik jauki! — laipnīgā dāma priecīgi iesaucās. — Izjaucama zārka mums tieši trūka. Nesen viens bija izgudrojis zārku ar skursteni un rīfentiņiem, bet izjaucams ir solis uz priekšu.

Ģederts sīki izskaidroja savu izgudrojuma lielās priekšrocības, un dāma kļuva arvien laipnāka. Paldies un vēlreiz paldies, mēs jūs izgudrojumu katrā ziņā izskatīsim un, ja neradīsies nekādi šķēršļi, izsniegsim jums tādu ļoti lielu autora aplieciņu. Bet tas, protams, prasīs laiku! Varbūt pat ilgu laiku. Jūs, tēvocīt, tikmēr mierīgi dzīvojiet mājās, ļoti atpūties un daudz stai-



gājiet pa svaigu gaisu. Tad nāca sirsnīga atvadišanās, atkārtota pal-
dies teikšana, un laipnīgā dāma viņu pavadīja līdz durvim. Tas bija tik
miļi un apburoši, ka domas par iebildumiem vai liekiem jautājumiem
Ģederta paurī vispār nevarēja iešauties.

Viņa paurī nevarēja iešauties arī cita doma. Kā gan viņš varētu pa-
redzēt, ka Škicjānos pašreiz visi runā tikai par Ģederta jauno izgud-
rojumu. Nezin no kurienes tās runas cēlās, bet Ģederts nebija vēl
pārradies mājās, kad vecenes par viņa braucienu jau varēja izslāstīt
visu sīki un smalki. Jā, Ģederts ir izgudrojis jaunmodīgu zārku.
Par to viņam samaksāti desmit tūkstoši. Visiem zārku taisītājiem
dota stingra pavēle turpmāk taisīt tikai jaunmodīgos zārkus. Kas
neklausis, to uz trim gadiem sēdinās ķurķī. Tā ja.

Nekā jauna nenojauzdams, Ģederts pievakarē pārradās mājās. Iz-
kāpis no autobusa, viņš sastapa resno Salmiņu. Kā jau tas pieklājas,
Ģederts Salmiņu sveicināja, bet Salmiņš sveicienu neatņēma un sāka
grābstīties pa zemi. Ģederts nodomāja, ka cilvēks ir kaut ko pazau-
dējis. Pagaidi, es tev palīdzēšu meklēt!

Bet Salmiņš neko nebija pazauzējis — viņš meklēja akmeni, ar
ko laist Ģedertam pa galvu. Tiklīdz piemērots akmens tika atrasts,
Salmiņš atvēzējās, laida un neganti noķērcās:

— Se tev, elles sātanst! Es tev rādišu piepūšamus zārkus izdomāt!
Ģederts palēca sāņus un brēca pretī:

— Duraks tu tāds! Nevis piepūšamus, bet izjaucamus!

Paskaidrojums nenieka nelīdzēja, un Salmiņš meklēja otru akmeni.
Strīdēties ar muļķa veci nav prāta darbs, tāpēc Ģederts mudīgi attā-
linājās.

Diemžēl Salmiņš nebija vienī-
gais, kas Ģedertu mēģināja apkarot.
Otrā dienā, kad Ģederts veikalā
pirka maizi un ķilavas, Telēķis vi-
ņam ievilkā ar spieķi pa muguru.

Dūms arī labprāt būtu pret Ģe-
dertu pacēlis atriebīgu roku, bet
Ģederts bija jau ielraundīts un,
Dūmu pamanījis, pazuda kā migla.



Dūmam atlika vienīgi nokliegt dažus spēcīgus vārdus, un to viņš arī darīja.

Diemžēl ne Ģederta fiziskā iespaidošana, ne lamāšana stāvokli nemainīja. Vecīši to saprata un pukstējami sanāca kopā, lai apspriestos, kas tālāk būtu darāms.

— Es tajā nolādētajā Ģederta zārkā negulēšul — Telēķis sviniģi pasludināja. — Nē, to es nedarišul

— Bet, ja citādu zārkus vairs netaisīs, kur tad tu līksies? — Salmiņš Telēķim sirdīgi jautāja. — Tas, redzi, ir tāds bezizejas stāvoklis.

Dūms, nabadziņš, sāka raudāt.

— Tik briesmīgu likteni es neesmu pelnījis! Ak, kāpēc man mūža vakarā jāredz šitādi trakumi!

Telēķis Dūmu sāka mierināt.

— Neviena dulliba nav mūžīga. Paics gadi desmit, divdesmit, un Ģederta nolāpītos zārkus neviens vairs nepiemīnēs. Ja tik varētu līdz tam laikam nodzīvot...

Ja tik varētu līdz tam laikam nodzīvot! Tie bija ļoti svarīgi vārdi, bet svarīgi vārdi nekad nepaliek gaisā karājoties, tie krit dzirdīgās ausīs. Todien Telēķis vairs negāja uz kapiem sev vietu izraudzīties, viņš aizgāja pie feldšera Kēdes un teica:

— Tu toreiz stāstīji, ka vecam cilvēkam esot jāēd zāle un jāskrien kā zirgam, tad viņš dzīvošot traki ilgi. Varbūt vajadzētu provēt.

Kēde blenza uz Telēķi kā debesu brīnumu — vai tiešām viņam būs izdevies šito spītīgo vecī vest pie prāta? Un varbūt pirmāi uzvarai sekos vēl citas?

Tā arī patiešām notika. Salmiņš sāka ēst stipri mazāk, un Dūms kļuva kustīgāks. Pēc nedēļas, stenēdams un Ģedertu lādēdams, viņš jau aizgāja līdz Telēķa mājai, pēc divām nedēļām līdz veikalam, un pēc mēneša Dūms katru dienu nosteiberēja veselus divus kilometrus.

Lielas pārmaiņas notika arī rajona apbedīšanas piederumu veikalā. Ja tukšā brīdī tajā iegriezās satriektie aizgājēja pakalpalicēji, pārdevējs viņiem mierīgi paskaidroja:

— Šodien zārku mums nav. Ja jūs vēlaties, varu palūgt izgudrotāju Ģedertu, lai viņš uztaisa jums kādu izjaucamo.

Satriektie pakalpalicēji pēc tādiem vārdiem tūlīt devās uz durvīm,

sēdās mašīnā un brauca pēc zārka uz Rīgu, Lamāšanās un sūdzību rakstīšana pilnīgi izbeidzās.

Un ko dara Ģederts? Būdamš prātīgs cilvēks, viņš saprot, ka lielus atklājumus novērtē tikai pēc gadu simtiem. Bet tāpēc jau izgudrošana nav jāmet pie malas. Ģederts to arī nedara un pašreiz mēģina konstruēt pārnēsājamu zibensnovadītāju. Ja tas izdosies, Dūms, Telēķis un Salmiņš savās pastaigās jauno izgudrojumu varēs ņemt līdzi. Tad viņi būs pasargāti ne vien no priekšlaicīgas novecošanas, bet arī no zibens spērieniem un varēs nodzīvot vismaz divsimt gadus.



— Ak tu kungs, kas tu būs, šitā izāzēt galveno zootehniķi?!

G. Bērziņš

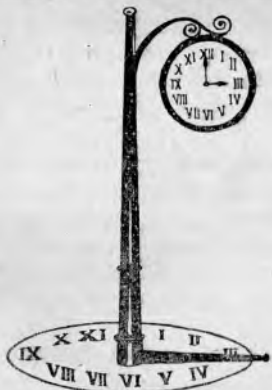
LAIMONIS KAMARA
**VĒJRĀDIS,
DZEJNIEKU PĀRAUDZINĀTS**

Kas to teic! Es — ierūsējis?
Niek! —
Tas ir blēņu slāsts!
Ir vēl

tādi
vējarāži,
Kas pa vējam
Plivinās!

Es nu esmu
Pāraudzināts!
Izturēts
Lai top mans mūžs!
Būšu

stabilis!
Nerādīšu
Vairs nekad,
Kurp
vēji
pūš!



Pulstenis ar garantiju.

P. Geivandovs, «Krokodil»

NEGAIDĪTS ZVANS

- Esiet tik laipni, palūdziet pie telefona Kauķi.
- Kauķis klausās.
- Kauķis!? Tad vienreiz jūs dabūju rokā. Vai varat iedomāties, kurienes jums zvana?
- Nav ne jausmas.
- Pacientieties uzminēt.
- Jūs oficiāli vai neoficiāli?
- Pilnīgi oficiāli.
- No prokuratūras?
- Nē.
- Varbūt no milicijas?
- Nē.
- Nevaru uzminēt.
- Nekas, nekas, padomājiet labi un atcerēsities.
- No atskurbtuves?
- Nē.
- No krogat
- Nē.
- Ā!! No dzemdību nodaļas! Dieva dēļ saki, dēls vai meita?
- Ak kungs! Seit nav dzemdību nodaļa.
- Milicija?
- To jūs jau minējāt, es teicu, ka nē.
- Klausieties, nedzeniet velnu un saki, kas jūs tāds esat! Pretēja gadījumā es nolieku klausuli...
- Ak, Kauķi, vai tad jāstrādā vairs nemaz nav? Jūs darbā neesat jau deviņo dienul

J. SADONS
«Sluota», Viļņa

BRĪVDIENAS MEŽĀ

Veclēvs, īsts sila mizgrauzis, mirdams man bija novēlējis lauku mājiņu. Tā stāvēja meža biežnā pamesta un nevajadzīga līdz tam laikam, kad Palangā atpūtnieki sāka cits citam kāpt ne tikai uz kājām, bet arī uz ausīm.

— Pietiek! — mana mūža draudzene un palīdzē pazīņoja pirms kārtējā atvaļinājuma. — Pietiek spaidīties pa ēdnīcām un veikaliem un bez jēgas mērcēties Palangas sāļajā ūdenī. Brauc uz mežu, salāpi mājai jumtu.

Norunāts, padarīts.

Un tā mēs sēžam zem salāpīta jumta un priecājamies, ka šāgada bagātīgā ūdens pārpilnība netek uz spilveniem. To, starp citu, ne vienmēr var teikt par pilsētas dzīvokļiem augšējos stāvos.

Un ne tikai sēžam, pa drusciņai arī ogojam, sēņojam, siltu pienu dzeram. Bet, kad upe ieiet krastos un ūdens noskaidrojas, mēģinām pat peldēties.

Idille! Taču dzīve sastāv no pozitīvām un negatīvām pusēm ne tikai tāpēc, ka to apgalvo dialektika, bet arī parāda īstenība.

Netālu no mums ir mežsaimniecības kokzāģētava... Nē, tur nekas nedžinkst, nekauc, negaudo. Tur dzied. Vakaros. Ja pa dienu zāģeri taisījuši kreiso produkciju. Lūk, kad var pārlicināties, cik vēl skanīga ir mūsu, lietuviešu, tautasdziesma un cik visvarena ir šī stiprā vīna pudele.

Nu, vēl pāri upei pa braslu divreiz dienā rāpo traktors: viņā krastā ir pļava nopļaujama. Tāpēc traktors jau no agra rīta ruc, šķauda un sprauslā. Tā tas arī rāpo: līdz pusdienlaikam pa vienu upes krastu, pēc pusdienlaika pa otru.

Tas viss būtu paciešams, bet kaimiņu zellis atbrauca brīvdienās ar mopēdu. Šis rupucis dienās laikam nodomājis būt inženieris vai arī tāpat vien tehnikas daudzītājs, jo savu motorizēto braucamo rīku plerkstināja no rīta līdz vakaram. Un tas jau bija briesmīgāk par lietus

gāzēm Palangā! Kur nu! Briesmīgāk nekā urbjmašīna zobu daktera kabinetā, kad tev sāk sāpēt dzeroklis. Tikai velni elīē aiz garlaicības spēj izdomāt briesmīgākas mocības!

Ne jau velti mani novadnieki šo tehnikas brīnumu trāpīgi nosauca par smirģeli. No smirģeļa neglāba pat uz ausīm uzliktis spilvens. Sirds dziļumos jau biju apņēmis nākamo inženieri nokniebt ar divstobreni, bet pēkšņi viņš apklusa. Vienu dienu nepļirkstināja, otru...

Ak, ja jūs zinātu, cik jauka kļuva pasaulīte! Cik košs zāles zaļums, cik liegas priežu žūžas, cik veselīgs un dziļš miegs!

Taču veselīgo miegu kādā pusnaktī iztraucēja mašīnas rūkoņa, skaļi saucieni, nepacietīga dauzīšanās pie logiem.

— Celies augšā, miega pūznīl — izdzirdu sava labākā drauga balsi. — Tāpat jau savu dzīvi esi gandrīz nogulējis!

— Kas nolīcis? — es jautāju, atvēris logu.

— Jūs dzirdat? Viņš taču ne velna nejauši! — izdzirdu arī citu draugu smieklus un, viņuprāt, asprātīgas piezīmes. — Sēnes lien no zemes laukā, koka galvai Sēnes!!

— Vai tiešām? Vai jau? — sieva un visa mana saīme arī trūkās augšā no gultām.

Un tad sākās sēņu dienas.

Mēs tās cepām un marinējām, locījām iekšā ar krējumu un tāpat, līdz pēc sēnēm sāka smaržot ne tikai priedulājs, ne tikai mājiņa, bet arī drēbes, gultas veļa un pat mūsu mati.

Atklāti sakot, man tās sēnes paguva apriebties vēl vairāk par smirģeli. Taču kādā jaukā dienā tās pārslāja augt.

Un atkal pasaule kļuva brīnīšķīga!

Bet tikai uz vienu dienu. Taj pašā naktī viena pēc otras teradās divas ekspedīcijas: sievas māsa ar vīru un trīm bērniem un brālīis ar sievu un divām atvasēm.

Ja vēl tie bērni būtu kā bērni, bet daži no viņiem jau paši bija ar bērniem.

— Kur ir sēnes? Dod šurp sēnes!

— Iekurīni ugunī! Mazdēliņam jāuzvāra mannīte!

— Nes šurp kurvjus, spaiņus, sietus un podus! Sēnes aug tonnām, vilcieniem un autobusiem iekārtoti papildreisi,

Vēlī mēģināju apturēt šo uzbrukumu, teikdams skarbo patiesību radniekiem acīs: sē—nes vairs ne—aug!

Diemžēl nevienš negribēja pat klausīties. Viņi bija sagatavojušies lēt, lauzties cauri, meklēt un nelikties mierā, līdz būs izrautas visas sēnes līdz pēdējai.

Un cik liela bija vilšanās, kad pēc pirmās meža ķemmēšanas viņiem kurvjos un spaiņos bija tikai dažas tārpainas bērzu bekas un sviestenes. Ja jūs varētu redzēt viņu skatienus, dzirdēt, ko viņi teica...

Baidīdamies, ka miļie radnieki mani nepiekauc vai kā citādi nenolinčo, liku galdā pēdējās konservu un dzidrā rezerves, laisiju vajā ziemei taupītās marinēto baraviciņu burkas.

Tas līdzēja.

Atvadīdamies galvenais radnieks, ar nicinājumu noskatījies piebraģāto, savandīto mājokli, teica:

— Kāda velna pēc tev tā būda, ja sēnes vairs neaug!
Un es arī nodomāju: kāda velna pēc...



Bez vārdiem.

E. Rusmants

KĀ LAI SMEJAS PAR VĒRŠAMĒLI?

Es, protams, 1. aprīlī smejos. Katru gadu. Kopā ar kolektīvu. Parastī iepriekšējā dienā vienojamies, kuru istī ņemt uz zoba. Pērn smējāms par Kleksi. Kleksim bija palikušas tikai divas nedēļas līdz pensijai, tāpēc viņš mums priekš uzjautrināšanās bija kā radīts. «Val ne... mēģiniet saprast... āreče... un tā tālāk.» mēs ik teikumā iespraudām Klekša iemiļotos teicienus un smējāms kā negudri. Visa Klekša dzīve, ar piedzimšanu sākot, bija mūsu jautribas, biedrisku piezīmju un aizrādījumu avots.

Bet vakar jau pavēlu vakarā, skatoties televizoru, es pēkšņi atļapos, ka nesmu taču pānteresējis, par ko smiesimies šogad. Piezvanīju Kārlim. Sis atbild, ka par Vēršamēli. Neko nesapratu. Piezvanīju Alfrēdam, tas to pašu — par Vēršamēli.

— Bet Vēršamēle taču ir direktora labā roka!

— Nezinu, Janka man teica, ka šogad uz zoba jāņem Vēršamēle.

— Pensijas laiks taču viņam tā kā vēl nebūtu? Varbūt viņš iet prom no mums?

— Nav dzirdēts.

— Kāpēc tad mēs par viņu smiesimies?

— Neļauzi galvu. Gan jau kāds iemesls ir.

Sorīti legāju pie Vēršamēles. Sasveicinājos un... Nezināju, kā sākt.

— Nu?! — viņš nodārdināja. — Smejāms, ko? Šoreiz par mani?

— Bet... ē... — es minstinājos.

— Nekādu «bet», — Vēršamēle iebilda. — Tas jau ir izlemts. Atzīsti, draudziņ, ka tā smiešanās mums līdz šim nebija uz līmeņa. Par ko mēs smējāms? Par kaut kādiem no kolektīva aizejošiem pensionāriem! Tas taču nav nopietni. Pašdarbība. Smiekliem jātop iedarbīgākiem, apjomīgākiem. Šogad smiesimies par mani. Nākamgad varbūt par direktoru. Tā mēs nospriedām. Bet cituģad, kas zina, par tevil...

Es aizgāju no Vēršamēles, grūtu domu pārņemts. Tālad cituģad par... Kaut tevi kociņš!... Kā lai tagad smejas par Vēršamēli? Un vispār, kam tādas smieklu dienas vajadzīgas?

AKMENDĀRZS

Ka šīs zemes nolikumā visi ir cieši un smalki savā starpā saistīti, tas mums, skolas izgājušiem, nav nekāds jaunums. Ne vienmēr iespējams uzreiz saskatīt sakarības, bet pietiek kārtīgi piespieties, un rokā tās ir. Kaut arī ne uzreiz, kaut arī ne pilnībā. Kaut arī šo sakarību konstatācija mūs ne vienmēr dara laimīgus.

Alģirds, patīkams cilvēks pusvidējos gados, nedomāja ne par kādām sakarībām, kad nomira viņa vecā labā tante un atstāja viņam mantojumā mājiņu. Mājiņa atradās Ziepniekkalna pusē, un Alģirds, pirmoreiz apskatījis savu jauno īpašumu, bija tikami pārsteigts, viņa iztēlē pazibēja puķu dobes un tomāti, un klusi vakari, kurus netraucētu ielas trokšņi. Dārza vidū izvietotā mājiņa varēja gaidīt tieši šādas emocijas. Alģirds jutās aizkustināts, un šo aizkustinājumu viņš papauda savai laulātajai draudzenei. Draudzenei bija poētisks vārds Violeta, un viņa strādāja modes ateljē par pieņēmēju.

— Zelts, ne tante, — Violeta piekrita un maigi tuvināja vīra vaļgam savējo. — Es visu mūžu esmu sapņojusi dzīvot tālāk no centra burzmas, — viņa sacīja, un Alģirds tikai pabrīnījās. — Mēs taču nāksim dzīvot šeit? — viņa to izteica kā jautājumu, bet Alģirds jau bija pieradis pie tādā veidā izteiktiem apgalvojumiem.

— Tu tā domā? — viņš pajautāja un prātā sāka apsvērt, cik tagad vajadzēs patērēt laiku, lai nokļūtu līdz darbam. Iznāca diezgan daudz, un tas mazliet noplacināja Alģirda entuziasma uguni.

— Protams, — Violeta dūšīgi teica. — Priekš kam mums māja,



ja mēs tajā nedzīvojam? — Viņa piešķieba galvu un nolūkoja māju vēlreiz. — Ko darīt te būs, — viņa sacīja. — Bet kopīgiem spēkiem mēs no šī grausta vēl iztaisīsim gluži pieklājīgu savrupmāju.

Viņa to pateica, un Alģirds noklausījās un aizmīrsa, un daudz vēlāk, kad viņš tomēr bija spiests šos vārdus atcerēties, — jā, tikai tad viņš saprata, ka tieši tie tieši tad iezīmējuši robežliniju starp viņa mīlo, labo, līdz sīkumiem pazīstamo pagātnei un kaut kādu tālu, vētrainu un pilnīgi nezināmu nākotni.

Nākamās dienas, tiesa, vēl neliecināja par īpašām pārmaiņām viņu dzīvē. Alģirds dienās gāja uz darbu un naktīs kārtīgi gulēja, un gadījās, ka sapnī viņš redzēja vecās labās tantes mājiņu, un tad no rīta pie brokastīm viņš savu sapni pastāstīja Violetai. Tie bija visnotaļ nevainīgi sapņi, sacīsim, par dālijām, kas audzējamās mājas priekšā, un par pākšaugiem un citiem kultūraugļiem, kas sējami un stādāmi aiz mājas, un stāstot Alģirds juta rāmu gandarījumu. Un viņš pats teica, cik tas jauki, ka vienreiz mūžā viņš vēl varēsot kļūt par dārzkopi.

— Par ko? — Violeta ievaicājās.

— Par dārzkopi, — Alģirds atkārtoja. Violeta laikam domāja ko citu. Nu skaidrs, nevar taču vīrs un sieva nemitīgi domāt vienu un to pašu, nu, bet ka viņiem mūžīgi jādomā kas cits...

Kādu vakaru Violeta vis neieslēdza televizoru, kā parasts, bet apspēdās vīram tieši pretī un sacīja:

— Bet tagad paklausies!

Alģirds nekavējoties ieņēma kaut ko līdzīgu — nu, sacīsim, pamatsēdei, ja jau reiz ir pamatstāja. Un Violeta laipni pasmaidīja un teica, viņa esot saskaitījusi viņu abu brīvos naudas līdzekļus. Un ar tiem gandrīz pietiekot, lai no tās būdas iztaisītu kaut ko šodienīgu.

Alģirds paklusēja un tad painteresējās, ko gan Violeta domānot ar šodienību. Un viņš sacīja, ka no savas puses viņš māju vislabprātāk atstātu tādu, kāda tā ir. Un vai vienkāršībā neslēpnoties vislielākais jaukums? To viņš izteica un palūrēja sievieti. Viņam nepatika laulības dzīves ekscēsi. Viņš cerēja, ka nebūs kādu izraisījis.

— Ak dievs, — Violeta atbildēja, — es negribu nekā sevišķa, vienkāršība ir arī mana devīze. Mēs jau nevaram sev atļauties tādu

kamīnu kā vecajās pilīs, — viņa sacīja ar nožēlu, — taču savā mājā kamīnu iztaisīt man neviens nevar aizliegēt, — vai ne? Un pie tā būs tik patīkami pasapņot vēlos ziemas vakaros.

Aļģirds klusēja. Kas uz viņu attiecas, viņš vēlos ziemas — un vispār vakaros — vislabprātāk gulēja.

— Un šašliku mēs cepsim, — Violeta turpināja. — Citi savu laiku jau ir izcepušies, tagad sāksim mēs. Zaiga taču strādā gaļas veikalā!

Zaiga tiešām strādāja gaļas veikalā. Tur nebija ko iebilst. Bet Aļģirdam bija māgas kaite, šausmīgi. Dzīve ņem no mums ar abām rokām, bet pretī dod tikai ar pirkstu galiem, viņš domāja. Bet tā jau ir ar daudziem cilvēkiem — kamēr veselības slāvklis viņiem atļautu ēst šašliku un ne tikai šašliku, viņi tam netiek klāt. Bet vēlāk... nu, kas notiek vēlāk, to mēs visi paši zinām.

Violeta turpināja uzskaitīt visu, kas nepieciešams vienkāršai un ekonomiskai dzīvei. Kur gan varētu dabūt parketa dēļiņus, viņa gudroja. Un veranda jāpaplašina. Vai tā, kas pašlaik ir, vispār saucama par verandu? Apbrīnojami, kā gan Aļģirda vecā labā tante tik ilgi varējusi dzīvot šādos antikulturālos apstākļos. Bet viņa ar Aļģirdu tā nedrīkstot, to viņi esot parādā sabiedrībai un tās progresam. Un viņiem vajagot nelielu ziemas dārzu. To izteikusi, Violeta ar caururbjošu — vismaz Aļģirds to tā uztvēra — skatienu paraudzījās virā un iesaucās:

— Bet tu taču nemaz nepriecājies? Kāpēc tu nemaz nepriecājies?

— Vai es nepriecājos? — Aļģirds atjautāja. — Es nezinu, man liekas, es priecājos gan, man tikai vēl vienmēr šķiet, ka mums vajadzētu klusu un vienkāršu dzīvi, zini, kad cilvēks nāk jau pusmūžā...

— Ojā! — Violeta iesaucās. Agrāk viņai bija bijis vienaldzīgi, ja sarunā pieminēja viņas pašas vai kāda tuvinieka gadus, bet tagad viņa to nepavisam vairs nespēja paciest. — Kas par pusmūžu, un vispār... vai es ko citu esmu teikusi, vienkārši un mājīgi, tā taču ir mana devīze!

— Tā? — Aļģirds izskatījās šaubu pārņemts. — Bet kamīns, parkets, ziemas dārzs... Es kaut kā nesaprotu...

Violeta pavērās laulātajā draugā, šai skatienā prasmīgi uz pusēm bija sajaukta neizpratne un žēlums.

— Nevar laču citādīl — viņa iesaucās. — Vai tu ar aizlaisītām acīm staigā pa pasauli? Vai tu neredzi, kā šodien cilvēkam jādzīvo, lai viņu par cilvēku uzskatītu? Jā, un suni mums noliekti vajadzēs, pasaule mūs nories, ja mums būs māja un nebūs suņa! Manai vienai paziņai ir kaut kāda teikšana lai suņu klubā, es viņai palūgšu... Kā tu domā, kādu sugu lai ņemam? Man liekas, kādu no dekoratīvajiem, kuru pagaidām vēl nav katram trešajam...

— Suni? — Aļģirds iejautājās, vairāk neko, tikai šo vienu vārdu.

— Protams, suni. Māja bez mājas sarga, es jau tev teicu, tas nav iespējams!

— Un kas ar viņu noņemsies? Tu strādā, es strādāju...

— Visi cilvēki strādā, un visiem ir suņi, — Violeta nepielūdzami atteica. — Visi tiek galā, un mēs lai netiklu? Tu vienkārši negribi uzņemt nekādas grūtības!

Aļģirds dziļi ielpoja, pēc tam tikpat spēcīgi izpūta elpu atkal laukā.

— Ko tu stēni! — Violeta teklīdzās.

— Es nestenu, — Aļģirds paskaidroja. — Es elpoju. Bet drīz man laikam būs jāsāk stēnēt. — Viņš mazdūšīgi nokāra galvu uz krūtim.

— Ir gan man gadījies vīrs. — Violeta sacīja, it kā tikai nupat, pēc krietna laulības dzīvē pavadīta laika, viņa būtu aptvērusi, ka dabūjusi nepavisam ne īsto dzīves biedru. — Mazākais grūtumiņš, un tu lūlit nolaid spārnus. Vīrietim ir jābūt tādām, kurš neapstājas grūtību priekšā! Īsts vīrietis tieši atstāj pēc grūtībām!

— Jā? — Aļģirds jautāja. Ja tā, tad viņš nebija īsts vīrietis. Aļģirds iedomājās, cik jauka dzīve gan kādreiz bijusi viņa vecajai labajai tantei bez parketa un kamīna. Un, jā, ziemas dārza. Un bez suņa.

Violeta ieslēdza televīzoru. Aļģirdam acu priekšā kā rēgojās, tā rēgojās tantes mājiņa, tāds lādžīgs namiņš, un Aļģirds jūta, ka lietas pēc reizes tikai izliekas jaukas un nekaitīgas, īstenībā tās ir nomaskējušās, apgādājušās ar baismu sprīdzekļa lādiņu, kas vienā rāvienā pārverš putekļos līdzšinējo dzīvi. Ko viņš tantei bija nodarījis? Un vai varbūtējais nodarījums tiešām tik liels, ka viņš pelnījis tādu sodu?

Violeta kaut ko dungoja. Kāda laime, viņa vairs nerunāja par

mājiņu. Varbūt viņa pieradis. Cilvēki taču pierodot pie visa vai gandrīz visa, Aļģirts lūkoja sevi mierināt. Kad Violeta sapratīs, ka viņš nav pirmie un vienīgie cilvēki, kas mantojuši vecas tantes vecu māju, kas zina, viss vēl var atgriezties normālās sliedēs. Un, Aļģirds domāja, tad es audzētu tomātus. Man patīk, ka cilvēki audzē tomātus. Tomāti ir tādi sārti un laipni. Viņš jau sāka savas dzīves kardinālajās pārmaiņās saskatīt arī ko patīkamu.

— Vai tu zini? — Violeta negaidot ievalcējās.

— Laikam ne, — Aļģirds atbildēja, un tā viņš domāja.

— Mums vajag akmeņdārzu, — Violeta svinīgi sacīja. — Es gribu akmeņdārzu, tas ir tik oriģināli! Un es gribu tādu akmeņdārzu, lai visa pasaule nāk lūkoties!

Aļģirds izskatījās satrūcies. Viņš apsvēra, kā gan tas būs, kad viņu nelielajā teritorijā drūzmēsies visa pasaule.

— Tādu akmeņdārzul — Violeta teica. — Es jau redzu, kāds tas būs!

— Vai tiešām?

— Lielus, kolosālus akmens blukus, tas dārzam piešķirs tādu tēlniecisku raksturu. Smagi, neapstrādāti akmeņi. Tādi, kurus aplūkojot tu vari izfantazēties diez vai ko. Un ik reizes ko citu.

— Hm, — Aļģirds sacīja. — Un es biju iedomājies, mums būs mazs dārziņš, zini, mēs varētu tomātus, vai... — viņš pavēra mazu spraudziņu uz savu pārdrošo sapni. Violeta nīcinoši savilka lūpas.

— Dārzs? Tomāti? Kā pēdējiem mietpilsoņiem? Nē un vēlreiz nē! Mums būs akmeņi, tu zini, kā avizēs raksta, kaut kas tāds, ka ikkatrs garābraucējs pietur un nāk iekšā un lūdz, vai nevar apskatīties! Veselas ekskursijas! Vai tu saproti?

— Pa daļai, — Aļģirds atteica, un tad kādu brīdi valdīja klusums. Un Aļģirds iztēlēja — un iztēle viņam bija ļoti dzīva — redzēja, kā viņu dārziņā izlādē kārtējo akmeņu kravu. Daudz akmeņu. Lielu akmeņu. Kā tos sauca — monolīti? Kaut kas tam līdzīgs.

— Tu redzēsi, tas būs kaut kas neiedomājams, cilvēki aiz skaudības apmirs! — Violeta gaviļēja.

— Un kas tad tos akmeņus skalīsies? — Aļģirds pajautāja. Ar dievu, mani tomāti, viņš domāja, nekad es jūs neredzēšu.



Bez vārdiem.

I. Sergijenko



PAR K. PAMŠI

Parasti daudzi vēlāk pazīstami rakstnieki, tādi kā, piemēram, Z. Skujiņš, A. Kolbergs un citi, sākumā sāk publicēties «Dadžī» un tikai pēc tam iesoļo lielajā literatūrā, raksta stāstus, romānus un kinoscenārijus, bet Kārlis Pamiņš rīkojas tieši otrādi — dramaturģis un uzvedis vairākas lugas un dziesmuspēles, viņš beidzot sāk drukāties «Dadžī».

K. PAMSE

KUMELIŅŠ PIE SĒTAS...

Ja es varētu izstāstīt, cik Ģints ir apdāvināts! Bet kurš tad galu galā man būtu jāpārlicina? Neviens taču nešaubās par Ģinta talantu. Ģinta vecmāmiņa man apgalvoja, ka tas bijis nomanāms jau tad, kad Ģints bērnudārzā pie Jaungada eglītes ar aizsietām acīm uz klavierēm nospēlējis «Kur tad tu nu biji...» un tā tālāk visus septiņus pantus pēc kārtas.

Vidusskolas gados tad nu gan viņš vecākiem sagādājis galvas sāpes. Fizikas pasniedzējs apgalvojis, ka Ģints esot dzimis fiziķis, angļu valodas skolotāja ieteikusi svešvalodu fakultāti, bet dziedāšanas

skolotāja — konservatoriju. Sai neskaidribā Gints tenesis skaidrību paziņodams:

— Es būšu aktierist

Pievērst Gintam uzmanību mani pamudināja Galvenais:

— Tas nekas, ka nav beidzis augstāko, tolies talants. Kad dalīsi lomas «Zelta zirgam», padomā par viņul

— Bet kā ar disciplīnu? Dzirdēju, ka tev viņš...

— Cst!... — Galvenais pielika pirkstu pie lūpām. — Kad tuvumā citi cilvēki, palūgšu mani uzrunāt ar «jūs». Par Ginta disciplinētību... Jā, bija tāds gadījums, neieradās pie manis uz mēģinājumu. Vēlāk visu atklāti izstāstīja. Pavisam atklāti un godīgi. Viņam no laukiem atbraukusi pazīstama meitene, tāda kā pusemācība, un lūgusi, lai Gints aizved pie jūras. Saproti — meitene pirmo reizi mūžā redz jūru!

— Bet Gints taču ne pirmo.

— Romantiska iedaba. Aizrāvās kopā ar meiteni, tas ir jāsaprot. Jā, starp citu, ir dzirdēts, ka Gints tevī citu klātbūtnē uzrunā uz «tu». To tu nepieļauj. Divatā tā ir jūsu pašu darišana, bet, kad citi dzird... Pats saproti.

Man patika Galvenā ticība Gintam, Ginta talantam, jo arī es viņam un viņa talantam ticēju. Man tikai nepatika piezīme par tām uzrunas formām, jo man liekas tā: ja es ar kādu esmu uz «tu», tad visur vienādi — vai tīrgū, vai tiesā, vai arod biedrības pilnsapulcē. Bet, ja jau tā vajag, lai būtu...

Biju ļoti gatavojies nākamās dienas mēģinājumam. Nesāku to kā parasti, kad pie rīkojumu dēļa jau iepriekš izlikts lomu sadalījums. Tad tie, kas apmierināti, ierodas uz pirmo mēģinājumu starodami un apgalvo, ka luga viņiem ļoti patik. Pārējie atvelkas ar tādiem ģimjiem, it kā viņiem būtu netaisnība glabājams. Dažas dāmas jau mēģinājuma sākumā nodibina rokdarbu pulciņu. Pa otrā rindā sēdošo džentlmeņu rokām sāk ceļot bilžains žurnāls... Nē, šoreiz es sāku citādi! Jau iepriekš biju palūdzis direktoru, lai pavēli par lomu sadali neizkar. Tāpēc tagad varu mierīgi runāt par pasaku žanra specifiku, par simbola jēgu folklorā un literatūras klasikā. Es sāku ar Šarlu Pero, kura runcis zābakos staigā pa pasauli jau trīs simt gadus, pieminu Andersenu un brāļus Grimmus, Meterlīnku un Skalbi, Saksi un Ziedoni, lieku

stcerēlies mūsu pašu tautas pasakas, kuras pārpilnas ar sapņiem par labāku dzīvi. Tās, kuras pierakstītas, un tās, kuras vēl top, jo, kamēr cilvēce dzīvo, tā tiecas uz laimi, bet šis tiekšanās atspulgs ir sapnī un pasakā. Un tad es runāju par «Zelta zirgu», par Raiņa ģēniju un par tiem, kam drosmie strādāt ar ģēnija veikumu. Par tautas brīvības simbolu, par brīvības nesēju un tā pretmetiem, kas tik spilgti atklāti Antiņa brāļos — Biernā un Lipstā, kuru kules, zemes labumu piebāztas, nelauj viņiem tikt augšā, bet velk lejā. Es runāju, runāju, runāju. Ipaši apslājos pie Lipsta tēla. Tas tādēļ, ka Lipstu biju paredzējis Gintam un man ļoti gribējās, lai Gints saprot, cik noderīgi jaunam aktierim sākt ar spilgtām raksturlomām. Tad vēlāk arī mazāk spilgtam autora devumam aktieris spēj piešķirt spožumu. Minēju dažus pārliecinātošus piemērus un tad ievilku elpu. Kamēr ievilku elpu, protams, iestājās klusums un šai klusumā skaidri dzirdams: khrrr... hrr... sss... khrrr... hrr... sss... Saubu nevarēja būt, kāds lemidzis. Kurš tas ir?! Gints! Blakus sēdošais kolēģis ieģrūda Gintam ar elkonī pa tukšumiem. Gints pavēra acis:

— Starpbrīdis, jā?

— Nē, mēģinājums beidzies, — es teicu. Turpināt vairs nebija nekādas jēgas, atlikušajās pārdesmit minūtēs radošo noskaņojumu vairs neatgūt.

Koridorā man pašapzinīgi pieslīdēja Gints:

— Režisor, lūdzu atvainojiet mani, es laikam biju mazliet iesnauadies.

— Nevis «laikam», bet patiešām un nevis «mazliet iesnauadies», bet pamatīgi lemidzis.

— Piedodiet.

— Nē, nepiedošu.

— Nu jā, tu jau esi aizmirsis, ko nozīmē jaunība!

— Interesanti, ko tad šī «jaunība» tev pa naktīm liek darīt?

— Iedomājies, mīļē!

Nāca cilvēki, un Gints no ciniņa pārvērtās pieklājības kvintesencē.

— Es varu teikt tikai «Piedodiet!». Pārējais jau ir jūsu darišanas vērtējiet manu vājuma brīdi, kā gribat. Ja patīk, ejiet pie Galvenā un prasiet, lai mani atlaiž.

Nācēji aizgāja, un mēs atkal bijām divi vien garajā koridorā. Gints smaidīja:

— Un tu nedomā, ka es būšu ļoti noskumis, ja man būs jāiet. Valmierā man jau rudenī piedāvāja vietu. Par lielāku algu nekā te. Čaul...

Es izgāju uz lefas, un man gribējās kliegt kā Andrim Bergmanim: «Dodiet man baltu sniegu, jo tas, kas patlaban krīt no debesīm, izskatās melns, pavisam melns!» Ielu krustojumā mani apturēja milicijas seržants:

— Pilsoni, jūsu rīcība radija avārijas situācijut Kas tā par skraidīšanu — te uz priekšu, te atpakaļ! Jāmaksā sods.

— Cik?

— Rublis. Patiesībā te vajadzētu paņemt lieciniekus, sastādīt aktu un uzlikt desmit rubļus!

— Piedodiet! Man sods? Par ko?

Milicijas seržante (tikai tagad es ievēroju, ka seržants ir glīta meitene) ņēmās man sīki skaidrot manu pārkāpumu. Es tik un tā nekā nesapratu, varēju tikai pateikt: Gints iemīga... Seržantes roka ar talonu par soda naudas saņemšanu parāvēs atpakaļ.

— Gints?... Jums laikam kāds ļoti tuvs cilvēks?... Nu labi, ejiet. Tikai uzmanieties. Nē, labāk neejiet!

Un milicijas seržante teica savai biedrenei:

— Maša, izsauc mūsu mašīnu, pilsonim jāpalīdz nokļūt mājās, viņam tuvs cilvēks nomiris.

— Nē, nē, nevajag, paldies! Es pats...

Vakarā nevarēju iemigt. Grozījos pa gultu un domāju. Biju nolēmis nekad jaunajiem nesacīt, ka mēs savā laikā tā nedarijām, bet... Es taču visu latviešu teātra vēsturi zinu ne tikai no rakstiem, bet no mutvārdu lieciniekiem. Devīņus gadus nostrādāju kopā ar Bertu Rūmnieci... Viņa bija sākusi jau pie Ādolfā Alunāna. Legendārā Berta Rūmniecel Laī nekavētu lugas iestudēšanu, viņa jau otrā dienā pēc bērna piedzimšanas gājusi uz mēģinājumu. Arī dienu pirms nāves vēl bija mēģinājumā... «Ko nu par sākuma gadiem, algu jau nemaksāja,» viņa stāstīja par savu dzīvi un teātri. «Aiz mīlestības spēlējām. Maizīti nācās sastrādāt vai nu pēc izrādēm, vai agri no rīta. Man

jau bija labi — es pratu šūt... Tie citi kā nu kurais, bet visiem teātris bija sirdi.»

— Ko tu tur kunksti un grozies, ka neguli? — sieva man noprasīja

— Laikam mums ir blaktis.

— Nerunā nekus: tās pie mums kopš kara laika nav manitas.

Kunkstēt nedrīkst, jo sievai no rīta agrī jāceļas. Grozīties arī nedrīkst. Bet iemigt neizdodas. Ja Gints nebūtu apdāvināts, nebūtu par viņu tik daudz ko domāt, bet viņš taču ir talants — jau bērnudārza viņš ar aizsietām acīm...

Un pēkšņi es biju izdomājis, ko man rīt mēģinājumā darīt. Es pārsteigšu Gintu ar to, ka uzdāvināšu viņam velosipēdu. Ak tā, lai mani saprastu, te ir vajadzīga atkāpe.

Man bija draugs, spējīgs biologs ar iesauku Miks, bet istā vārdā Pēteris. Reiz es viņam pavaicāju: — Vai tev vienmēr ar mācībām un epzinīgumu ir viegli padeviēs?

— Nē, — Miks atzinās. — Tikai no tā brīža, kad tēvs man uzdāvināja riteni.

Tas noticis, Mikam pavisam vēl puikam esot. Viņam ļoti sagribējies velosipēda. Tēvs, bioloģijas profesors, teicis, ja pavasari liecībā nebūs divnieku, velosipēds būs. Bet tieši topavasari te futbola mači, te kriminālās un dēku filmas un meitene, kuras tuvumā Miks sākotnēji šausmīgi mulsis, bet vēlāk viņam tikpat šausmīgi gribējies tai izmaksāt saldējumu. Kad mācību gads bijis cauri, klases audzinātāja, liecības daļot, tikai pateikusi: «Vai tev, Pēterī, nebūs kauns savam tēvam acis skatīties?»

Bet tēvs acis nav skatījis. Viņš paskatījis liecības divniekos, palūdzis viņu būt mājās un aizgājis. Pārradies pēc krietnas pusstundas un sacījis: «Noej, dēls, dārziņā, tas kumeļš, kas stāv pie sēlas, ir tavš.»

No tā laika Mikam vairs neesot bijis neviena divnieka liecībā.

«Es arī rīt no rīta uzdāvināšanu Gintam velosipēdu!» es nolēmu.

Paziņodams lomu sadalījumu, par otru Antiņa tēlotāju nosaucu Gintu. Zēnam tā iemirdzējās acis, ka es sapratu — divnieku vairs nebūs.

Pēc mēģinājuma Gints man pienāca klāt bez parastās pašapziņas.

— Esmu pārsteigts... Nekā vairs nesaprotu... Es gaidīju visu, tikai ne to... Kā man attaisnot tādu uzticēšanos?... Es... es...

— Ar darbu, — es teicu. — Un no šī brīža par to, kas bijis slikts, mēs vairs nerunāsim. Norunāts?

— Norunāts. — Gints klusi teica un aizskrēja.

Pievakarē telefona zvans. Patikama sievietes balss.

— Piedodiet, ka es jūs traucēju mājās. Te Ginta māte. Es nevarēju jums nezvanīt. Es nemaz vārdos nevaru izteikt, kādu balvu jūs esat sagādājis Gintam — viņš pārnāca, taisni starodams! «Māmiņ, es spēlēšu visskaistāko lomu!» viņš teica. Piedodiet vēlreiz, ka traucēju, bet jūs taču saprotat — mātes sirds...

Tovakar aizmīgu gandarīts — priecīgs par labi padarītu darbu. Manu laimes sajūtu vēl lielāku darīja apziņa, ka ticēt jaunatnei ir jauki un skaisti. Un galvenais — tas ir pareizi. Vairāk jātic!

Otrā rītā klausulē atskanēja jau pazīstamā patikamā balss:

— Piedodiet, ka traucēju tik agri, ļoti nepatīkami... Es nevaru Gintu pamodināt! Kāpēc? Nu, redziet tā: viņš vakarvakarā, jaunība paliek jaunība, piezvanīja dažiem draugiem un pastāstīja par saviem panākumiem teātrī. Jūs saprotat — par Anliņu. Draugi atnāca. Es pati nebiju mājās, bet pēc traukiem redzu — ir dzēruši... Gints jau maz var turēt. Mana vaina. Ja es būtu bijusi mājās, nebūtu pieļāvusi. Nē, nē, tāds, kāds Gints ir, viņš jums mēģinājumā priciku nedarīs. Laikā labāk izguļas. Jā? Jūs atļaujāt? Ah, man nav vārdu, ar kuriem es varētu jums pateikties! Ah...

— Ak... — es nopūtos un noliku klausuli. — Tas kumeliņš pie sētas... Cik dzīve ir sarežģīta. Vai man būtu Ginta talantam jāpiebrauc ar motociklu? Vai varbūt ar automašīnu?...





— Kā lai viņiem izmaksā prēmiju?

E. Ošs



— Mēs šoferi bridinājām, ka mums nav laika gaidīt...

E. Ošs

SIEVIETE TELEFONA BŪDĀ

Un, lūk, es viņu redzēju, skatīju pati savām acīm — sievieti no karikatūrām humoristiskos žurnālos, sievieti, kuru reālajā dzīvē nekad nebiju cerējusi sastapt. Viņa stāvēja tepat pāri ielai telefona būdā pie skvēra un, enerģiski žestikulējama, sarunājās. Piebrauca apstādījumu laistāmā mašīna un sāka ar spēcīgu šalti rasiņāt rozes. No soliņiem aizbēga vecenītes un bērni, saldējuma pārdevēja aizstūma savus ratiņus, aizlidoja baloži, bet viņa... turpināja sarunāties. Odens lija un lija pār telefona būdu, otru pusē ielas sastājās ziņkārīgo pūlis, daži slēdza derības, vai viņa pārtrauks sarunu vai ne, bet viņa, šķiet, apkārtējo pasauli nemaz nemanīja, tikai runāja pa telefonu, runāja...

Tā bija izcila situācija, un es nolēmu palūgt viņai interviju. Tiklīdz laistāmā mašīna aizbrauca, uz pirkstgaliem pāri peļķēm pielaiפוju pie telefona būdas un bijīgi piekļāvēju pie stikla.

Viņa tikai nevaļīgi pameta uz manu pusi ar roku un turpināja sarunu. Minūtes desmit stāvēju un gaidīju. Tad pavēru durvis, iebāzu spraugā galvu un klusi pateicu savu necilo vēlēšanos. Viņa iznāca no būdas.

Viņa: — Šķiet, ir lijijs lietus?

Es: — Tā bija laistāmā mašīna.

Viņa: — Savādi. Nemaz' neievēroju. Jūs teicāt, vēlaties no manis interviju avīzei?

Es: — Ak, jā! Jūs tik nepiespiesti sarunājāties, kad pāri telefona namiņam gāzās ūdens kā grēku plūdus. Vai drikstu jautāt — jūs zvanījāt savam iecerētajam?

Viņa: — Jā, es tiešām viņam zvanīju. Bet man lieliski laimējās. Vadā paratēli gadījās kāda friziermeistare. Viņa precizēja savu nākamās nedēļas pieņemšanas sarakstu un, par laimi, dzirdēja arī mani. Piekrastījos uz trešdienu.

Es: — Un tālāk? Jūs sākat sarunu ar iecerēto?

Viņa: — Nē, vēl ne. Apbrīnojami skaidri dzirdēju, kā sarunājas

kāds vīrietis un sieviete. Devu viņiem padomu neiet tomēr uz teātra izrādi, biju vakar to lugu redzējusi, garlaicīgs gabals.

Es: — Un viņi?

Viņa: — Vīrietis teica, lai es tūlīt noliekt klausuli. Rupjš tips.

Es: — Un jūs?

Viņa: — Tas taču nebija iespējams! Man bija tikai viena divkapeika. Mēs turpinājām sarunu trijatā. Bet pēc laiciņa jutām, ka nesam vairs trīs. Kāds vīrietis basā sāka jaukties pa vidu un prasīja, lai mēs noliekam klausules. Bet kurš pirmais lai to dara? Vai es ar savu vienīgo divkapeiku?... Pēc tam mums iedeva tālsarunu. Ar saliekamo dārza mājiņu rūpniecību. Aizraujoši — vai ne? Es arī vienu pasūtīju, pirmdien atgādās, ja tikai saprata, uz kurieni jāved. Runātajai jau bija kāds ducis, un visi pasūtīja, saprotiet pati. Kāda sieviete paziņoja, ka viņai piedzimis mazdēls. Es devu viņai dažus praktiskus padomus...

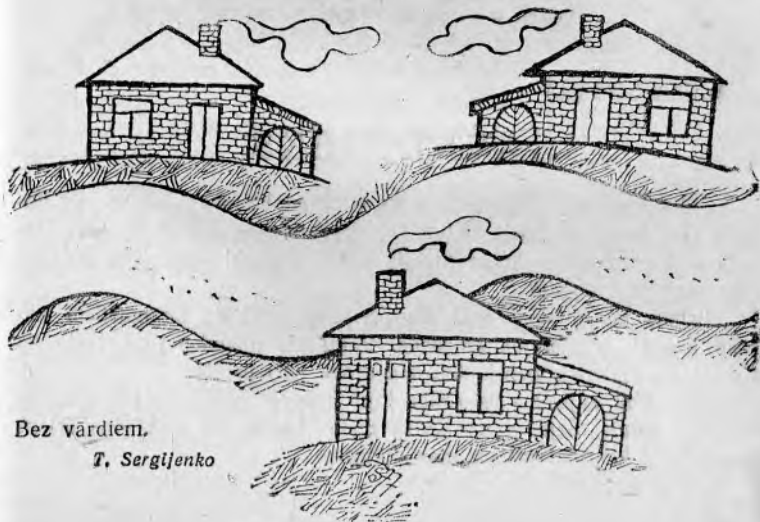
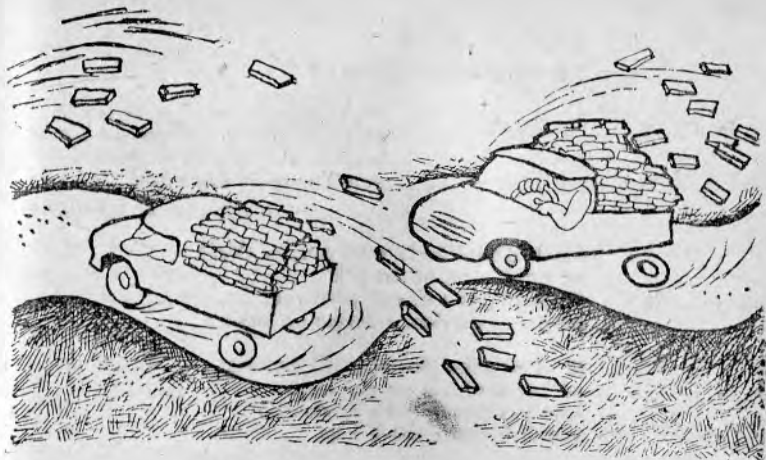
Es: — Bet jūsu iecerētais?

Viņa: — Mazliet dzirdēju viņa balsi brīdī, kad visi pasūtījām dārza namiņus. Šķiet, tā sieviete ar liekajām teātra biļetēm piedāvāja vienu arī viņam. Būs izmantojis izdevību un aizgājis... Jo vēlāk viņa vada vairs nebija. Starp citu, varbūt jūs man samainītu kādu monētu divkapeikās?

Es samainīju. Viņa iesteidzās atpakaļ telefona būdā un, jau griezdamā aparāta disku, uzsmaidīja man pār plecu:

— Bija patīkami ar jums iepazīties. Kad iznāk brīvs brīdis, paceļiet savu telefona klausuli. Parunāsīmiest.





Bez vārdiem.

T. Sergijenko

ARNOLDS AUZIŅŠ

ES NEGRIBU DOMĀT

bet es negribu domāt pārāk nez ko
ne par nedzīviem krāmiem ne kokiem
kaul kas mazāk nekā es domāju
varbūt ir mana dzīvā roka

Nellijs Kovaļevska

kas ir dzeja? tukšs skaistums ne vairāk
ne nopietnība ne arī joki
tāpēc negribu domāt pārāk nez ko
ne par nedzīviem krāmiem ne kokiem

jā es negribu domāt pārāk nez ko
ne par svešumu ne par mājām
kaul kas mazāk nekā es domāju
varbūt ir mana dzīvā kāja

un es negribu domāt pārāk nez ko
ne par nopelumu ne balvām
kaul kas mazāk nekā es domāju
varbūt ir mana dzīvā galva

MAIJA KUDAPA

SAVĀDNIĒKS

Dzidrā atvasaras ritā steidzos uz vilcienu. Vienā rokā man bija kofēris, otrā soma un pāris tikliņu. Kreisajā padusē balansēju sāni, labajā — rokassomiņu, kuras metāla slēdži ritmiski klaudzēja, atsizdamies man pret pogām.

Vilciens jau dunēja tepat atz priedēm, tādēļ no smagnējiem rikšiem pārgāju zvalstīgos aulekšos. Vaigi aiz piepūles man tvika kā tomāti, un šlakatas vien šķīda, kad drāzu pāri peļķēm.

Vietā, kur kājceļiņš ielocījās tūju puduros, man pēkšņi piestāja dūšīgs tēvainis. Seju viņam sedza melna bārda, un visā viņa ārīnē jaulās kaul kas maīnais un muskuļains.

— Dodiet šurpt — viņš rāmi, bet noteikti pavēlēja un, roku izstiepis, sniedzās pēc mana nesamā.

— Nedošul — iztrūkusties nočukstēju un grīligiem lēcieniem lūkoju aizmanīties bezkauņam garām.

Pie dāliju dobes viņš mani panāca, un brīdi mēs klusēdami rausījām koferi katrs uz savu pusī.

— Gribu jums palīdzēt — cīņā lededzies, viņš murmināja. — Jums, sievietei, tik smagi nesamiet!

— Nu un tad? — aiz errastībām nejutu vairs pat baiļu. — Beidziet, es tūdaļ svilpšu milicijul!

— Kādēļ tad miliciju? — uzbrucējs brinījās. — Dodiet, aiznesīšu līdz vilcienam!

— Ha, ha! — sarkastiski smējos. — Koferis brauks vienā, ipašnece — pavisam citā vagonā!

— Kāpēc citā? — viņš tēloja nesaprašu. — Iecelšu tieši jūsējā!

— Ak, cik bruņnieciskil — ironizēju un taisnīgās dusmās rāvu tik stipri, ka norāvu koferim rokturi.

Viņš apjuka, tūkstoškārt atvainojās un, pasītis sagandēto nešlavu padusē, tik tiešām aiznesa to līdz vilcienam.

Varbūt rāviens brīdi viņā bija terunājusies sirdsapziņa? Bet varbūt viņš vispār bija kāds dīvainis, kas pats nezina, ko dara? Ticiet vai neticiet, taču šis vīrietis manu koferi ne vien aiznesa, bet pat iecēla vagonā! Un ne tikai koferi, bet arī somu un tikliņus! Un ne tikai tikliņus, pat mani pašu viņš izpalīdzīgi pastūma uz augšu pa kāpnēm!

Ko viņš ar to domāja, nezinu vēl šodien. Ne pirms, ne pēc tam neko līdzīgu vairs neesmu piedzīvojis. Mani paziņas sniedz roku atbalstam vienīgi tad, ja kaut kur paslīdu un lūzuma vai mežģījuma dēļ pati saviem spēkiem vairs netieku kājās. Taču tādas likstas gadās reti, un es pat satrūkos, kad šo īpatni atkal reiz pamanīju tramvajā. «Tūlīt viņš izdarīs kaut ko neparastu,» es nodomāju, un tā arī notika: viņš piecēlās un piedāvāja man sēdvietu. Es, prolams, atteicos, taču viņš neallaidās.

— Nu, lūdzul — viņš bubināja. — Jūs kā sievietē... man nerēti...

It kā man nebūtu neērti! It kā es jau būtu diezin kāda veča, kas vairs nespēj nostāvēt pat pustukšā tramvajā!

— Cik saulaina diena! — kautri apsēdusies, izmociju paleicīgu smaidiņu. Nevar taču pieņemt vietu tramvajā un beigās izrādīt melnu nepateicību.

— Ja vējš celsies, varbūt māksies! — čaloju tālāk. Īsināt laiku bija neiedomājami grūti — neesmu radusi sēdot sarunāties ar vīrieti, kas stāv kājās. Kaklu snaicīdama un samāksloti spurgdama, spriedeleju par dabas parādībām tik ilgi, līdz vietas devējs ierunājās par kafejnīcu. Manus pūļņus viņš, protams, bija iztulkojis pēc sava prāta.

— Varu jau noorganizēt, — bez sevišķa entuziasma piekritu. Interesanti, kā viņš uzodis, ka man ir pazišanās bārā, kuram vakaros apmeklētāji ceļ vai jumtu nost?

Taču nākt man bārā līdz pa ķēķa durvīm jauniegūtais paziņa nezina kādēļ nebija ar micru. Visticamāk, ka nebija naudas. Lāvu noprast, ka mierīgi varu samaksāt arī viņa tēriņu, ja tas, bez šaubām, būtu saprāta robežās, taču savādnieks par tādu laipnību neko lielu nepriecājās, tieši otrādi — man šķiet, viņš krietni apvainojās.

No tik divaina vīrieša var sagaidīt visu, tādēļ par tālāko daudz vairs nebrīnījos. Kafejnīcā, kurā ietīkšanu izkārtēja viņš, nevis es, šis cilvēks neatstājās no manis ne mirkli, lai gan sievietes vienā laidā nāca lūgt viņu dejojot. Kad man ievajadzējās sāļstrauka un es cēlos, lai ietu tam pakal, viņš ar vīrišķīgu žestu mani atturēja un panāca, ka šo pakalpojuma veidu sniedza viesmīlis.

Viņš pat nepiedzērās un nepakrita zem galda, tādējādi atstājot visai neparastu, toties intriģējošu iespaidu. Tādēļ noslēgumā, kad saruna ievirzījās par varbūtēju atkalredzēšanos, es pati sev par pārsteigumu teicu, ka aizvedīšu viņu ar motociklu sēnēs. Tā, protams, bija kolosāla pretimmāksana, jo kopš tās reizes, kad resnais Augusts izspieda sēdeklīms atsperes, biju stingri nozvērējusies nekad un nevienu vīrieti nekur vairs nevest.

Pats par sevi saprotams, ka tik neparasta cilvēka sabiedrībā arī sēņošana notika augstākā mērā oriģināli. Visbiežākajos puduros viņš bezbailīgi brida iekšā pirmās, un ne reizes mēs nesakīvējamies pie vienas un tās pašas sēnes.

Tā tas turpinājās, līdz beidzot notika kaut kas pavisam neiedomājams. Viņš ieradās ar rozēm un pats mani bildināja, un man nevajadzēja ne sūdzēties arodbiedrībai, ne rakstīt atmaskojošas vēstules viņa līdzšinējai sievai. Vēl trakāk! Nekādu iepriekšēju sievu viņam vispār nebija!

Dabiski, es viņam atteicu! Kura normāla sieviete gan būs tāda muļķe, lai precētu vīrieti, kas nevienai citai nav bijis vajadzīgs? Un kur nu vēl individu ar tik savādām manierēm!

— Es pats viņas negribēju! — nelaimīgais taisnojās, — sievietes līpinās man apkārt kā mušas ap medus podu! Trīs pēdējās bija sevišķi negantas un uzbāzīgas!

Kaut ko tādu no šī nergas gan nebiju gaidījis! Tik klaju lielību! Tik nešpetni aprunāt maigas, sievišķīgas būtnes! Varbūt viņš tomēr ir īsts vīrietis?

Kad sadrūmis un nervozs viņš promiedams vēlreiz noprasīja «jā» vai «nē», es, mīklaini smaididama, šoreiz pateicu: «Varbūt!»

VĒSTULE «DADŽA KALENDĀRAM»

Ar Jūsu piekrišanu iepriekšējā gada kalendārā biju publicējis piecus jautājumus, solot simt rubju atlīdzību tam, kas var uz tiem pietiekami pārliecinoši atbildēt, jo biju pārliecināts, ka lasītāju vidū neviena tāda neatradīsies — jautājumi likās samērā āķīgi. Šinīs dienās saņēmu vēstuli, kas liecina, ka esmu smagi iekritis. Kur lai ņemu naudu, ar ko samaksāt vieglprātīgi apsolīto atlīdzību? Tā kā Jūs arī neesat bez vainas šai lietā, domāju, būtu pareizi, ja atbildes ievietotu «Dadžā» šāgada kalendārā un honorāru nosūtītu to autorei Rūtai Stābingei Cēsīs, Zinību ielā 2, dz. 1. Protams, tas ne tuvu nesegs solīto summu, bet kaut kas tomēr būs darīts. Atlikušo daļu mēģināšu novilcināt, aizbildinoties, ka nebija taču uzrādīts termiņš, līdz kuram es tos simt rubļus solītos samaksāt.

Bet nu — spriediet pats:

1. Jautājums. Kādēļ vienai daļai cūku astes sagriežas uz labo pusi, otrai — uz kreiso?

Atbilde. Lai muļķiem būtu ko brīnīties!

2. Jautājums. Vai gliemezis zina, kurp un kādēļ viņš iet?

Atbilde. Nē, pretējā gadījumā viņš vienmēr nesieptu līdzī māju.

3. Jautājums. Vai zivis žāvājas, kad tām nāk miegāt?

Atbilde. Jā. Re, kā plāta mutes, sevišķi, kad ir izvilkta no ūdens. Drīz pēc tam arī aizmieg.

4. Jautājums. Kādēļ bullis latviski saucas «bullis», nevis kaut kā citādi?

Atbilde. Ja bullis latviski sauktos kaut kā citādi, tad latvieši nesaprastu, ka tas, par ko ir runa, ir bullis.

5. Jautājums. Vai vīrusi spēj saredzēt citu citu?

Atbilde. Protams, jo neviens nav tik niecīgs, lai nesaredzētu cita niecību; grūtāk ir saredzēt cita lielumu.

Sevišķi lieliska ir pēdējā atbilde. Vai ne?

Cerībā uz Jūsu atsaucību grūtā brīdī

Jezups Laganovskis

JEZUPS LAGANOVSKIS

KO ES DARĪTU

Parasti ceļos agri, astoņos jau jābūt darbā. Uz ātru roku šo to fekožu un aizskrienu. Turpretī brīvdienās guļu ilgi un pamodies mīlu pavalstīties. Stingri raugos pretējās sienās vai griestos un redzu visādas ainas. Ļoti patīkami tā pasapņot. Domas visvairāk rosās ap diviem galvenajiem jautājumiem: ko es darītu, 1) ja varētu sākt dzīvi no jauna, 2) ja dabūtu daudz naudas.

1. Ko es darītu, ja varētu sākt dzīvi no jauna

Tas ir visnereālākais no maniem sapņojumiem. Bet tiem, kuri tikai tagad sper pirmos patslāvīgos soļus, varbūt var noderēt manas pārdomas.

Preč savu uzvešanos bērībā man nekādu sevišķu iebildumu nav: viens izsīsts logs vairāk vai mazāk, tas neko negroza. Negalvoju, ka vairs neizsīstu nevienu, jo tā ir tāda stihija, kur nekā nevar paredzēt: tu svied akmeni pavisam cilā mērķi, bet tas, kā par spīti, trāpa tieši logā. Diemžēl, nonākuši pieaugušo kārtā, mēs to aizmirstam un bieži vien peram gluži nevainīgus radījumus, tāpat kā savā laikā ne par ko tikām pērti paši. Cita lieta klausīt vecākus — to vajag darīt. Ir diezgan nepatīkami, ja bērni tevi visādi nerro, sūta uz mežu bekot, liek turēt muti — to es tā īsti izjutu tikai pēc tam, kad pats kļuvu tēvs. Mācītos tāpat, pārāk necenšoties pēc piecniekiem, kas prasa daudz laika un pūļu un vēlāk dzīvē neko nedod. Vai kādā kadru anketā ir jautājums, kā tu kādreiz mācījies? Nav. Ka tikai esi beidzis kādu mācību iestādi. Vai to ņem vērā, izvirzot augstākā amatā? Nē. To, ka pamatskolas otrajā klasē nosēdēju divus gadus, gan vairs nepieļautu. Bet tagad man pašam to nepieļautu. Kaut kā izvilkto.

Neprecētos. Ar to es neizsakos pret precēšanos vispār, konstatēju tikai faktu, ka neesmu piemērots vīra un tēva augstās misijas pildīšanai. Piemēroti vīri, pārradušies no darba, uzsien priekšautu, atrota piedurknes un palīdz sievietēm mizot kartupeļus, tīrīt istabas, mazgāt veļu, daļot uz pusēm viņu grūto likteni. Man turpretī mūžīgi pilnas rokas savu darišanu, kas aizņem visu brīvo laiku. Turklāt es nemilu klāstīt, kur biju, ko darīju, ja gadās aizkavēties; nemīlu, ka strostē, ja pārnāku pavairāk «uzņēmis uz krūts»; ka algas dienā meklē aiz svārku odes paslēptu naudu; ka atpleš un izlasa man adresētas vēstules; ka lamā, ja gadās nejauši sadauzit kādu trauku vai izgāzt uz bīksēm zupas šķīvi. Piemērotie cilvēki vīriem sagādā lielu patiku tas, ka sieva aktīvi dzīvo līdzī katram viņu solim. Bērniem neesmu pratis būt vecākais draugs un domubiedrs (tādējādi esmu nonācis pretrunā

ar jaunākajām audzināšanas atziņām), bet prasījis paklausību un par dažiem pārkāpumiem pat iepēris, kā to savā laikā darīja mans tēvs, audzinot mani un citus savus bērnus, par ko es uz viņu divainā kārtā it nemaz neturu jaunu prātu. Ne vienmēr esmu pratis rādīt bērniem labu paraugu, gadījies parādīt arī sliktu...

2. Ko es darītu, ja man būtu daudz naudas

Tas ir pats reālākais sapņojums. Diezgan prāvu summu var laimēt loterijā (viens otrs jau ir laimējis, kāpēc lai es nevarētu!). Var saņemt kā mantojumu no kāda bez piederīgajiem palikuša tuvāka vai tālāka radnieka (arī ir ne mazums piemēru). Galu galā, remontējot dzīvokli vai rakņājoties dārziņā, var atrast aplēptu dārglietu kasli, trešā daļa no kuru vērtības, kā zināms, pienākas godīgajam atradējam (vai avīzēs nav lasīls par šādiem gadījumiem?). Ko es darītu, ja šis sapņojums piepildītos?

Būdam apzinīgs cilvēks, vispirms atdotu parādus. Kaut arī man to nav tik daudz, kā savā laikā bija un palika līdz mūža beigām vienam otram vīram, kurus saukt šeit vārdā nebūtu solidi, bet, ja saskaita katru kapeiku, arī saļasās krietna summa. Neteikšu, ka maniem kredītoriem būtu ārkārtīgi vajadzīga šī nauda, neviens no viņiem trūkumu necieš — ne par to runa. Pašam neērti. Saliec tādu cilvēku, kuram esi palicis parādā, teiksim, piecdesmit rubļu (par tādu, kuram simt un vairāk, nemaz nerunājot), — ne vienmēr ir iespējams izvairīties — un gribot negribot esi spiests viņu sveicināt, viņam smaidīt, apjautāties par darbu, veselību, ģimeni. Labi, ja viņš ir goda vīrs. Bet ja nelietis? Pēc tam pašam kauns no sevis.

Tā, pieņemsim, ka tas ir nokārtots. Ko tālāk? Tālāk — izmaksātu visiem, kas man kādreiz ir izmaksājuši. Varētu domāt, kas tur tik liels: viens pudeli alus, otrs simt gramu, trešais divas pudeles alus, dažs arī pusstopu, un uz dažāda laba paziņas rēķina novāvuļotas cauras naktis. Ja par caurnēra tēriņu pieņem tikai vienu rubli nedēļā, div-

desmit piecos gadus, zināt, cik sanāk? Tūkstoš lris simti rubļu! Milzīga summa. Nu, teiksim, lielākoties izmaksātajiem esmu bijis vāja dzīze kā sarunu biedrs, tā teikt, kompānijas kuplinātājs, jo vienatnē neinteresanti dzert — un tomēr. Godīgam cilvēkam kremī katrs nenokārtots rēķins. Kā izmaksātu? Noīrētu uz pāris dienām «Rusi», «Jūras pērli» vai «Sēniti», saaicinātu visus kopā un — lai ēd un dzer līdz riebumam, bet, ko nespēj veikt, lai bāz kabalās un nes mājās ģimenes locekļiem.

Pa simtniekam nosūtītu laukos dzīvojošajiem radiem, no kuriem šad tad esmu dabūjis gan kartupeļu maišeli, gan speķa gabalu, gan sipolu virteni, gan ievārījuma podu. Lai arī viņiem tas neko nemaksā. Tikai jāiestāda un jānovāc. Vai jāuzbaro un jānokauj. Vai vēl vienkāršāk — jāieiet dārzā un jāsalasa. Naudas patiesībā viņiem netrūkst: saģērbušies kā kungī, sapirkuši pulētas mēbeles, televizorus, motociklus, dažī pat automašīnas, vairs nezina, ko ar to darīt.

Bet nu — kas vajadzīgs, tas vajadzīgs. Lai nedomā, ka esmu nepateicīgs vai gauneris.

Protams, neaizmirstu arī pats savas un savas ģimenes vajadzības. Meita, vidusskolniece, vēlas steidzīgi papildināt garderobi ar vairākiem jaunākās modes prasībām atbilstošiem manufaktūras un galantērijas piederumiem, jo nevar taču atpalikt no pārējām kolēģēm. Dēliem, studentiem, jau sen būtu jāpaaugstina kabatas nauda, lai, kā mēdz teikt, nabadzības dēļ nav jāzauđē lepnums, kad jākārtō kāds kopīgs rēķins, kā jaunības gados ne reizi vien gadījās man. Sieva beidzot varētu iegādāties sev jaunu rokassomu, kurai mūžīgi neatliek līdzekļu. (Bijām iekrājuši prāvu summu, domāju, nu tagad nopirks, bet nē — kādu dienu, skatos, atvedusi guļamistabas iekārtu par seši simti četrdesmit rubļiem, somas atkal nav un alkat gaužas: cik ilgi staigāšu ar veco rokassomu, vai neesmu pelnījusi jaunu?)

Mans sapnis — glīti iesiet visus «Dadža» gadagājumus, ko kārtīgi abonēju no paša pirmā numura, sevišķi bilžu un rubrikas «Kas gan viss nenotiek pasaulē» dēļ; nu šis sapnis varētu piepildīties.

Ko es vēl darītu? Saticis kādu paziņu, allaž apvaicātos: «Klausies, vecīt, vai gadījumā tev nevajag naudas? Es varu aizdot. Nē,

nopietni, bez jokiem. No savas pieredzes zinu, cik pazemojoši prasīt pašam. Uz tevi skatās kā uz kādu nemākuli, galīgi neapdāvinātu cilvēku. Pie tam, prasot nelielo aizdevumu, pašam kļūst neērti, ka tas, pie kura tu griezies pēc palīdzības, mokās sirdsapziņas pārmetumos, mēlodams, ka pašam neesot, nez kā iztikšot līdz pirmajai algai, tādējādi nevilus pazemodamies līdz tavam līmenim. Tā ka, lūdzu, saki, cik tev vajag. Kad varēsi, tad atdosi. Ja nevarēsi — nevarēsi, ko tur var darīt. Ne tu pirmais, ne pēdējais.» Esmu pilnīgi pārlicināts, ka vairumā gadījumu pietiktu ar pirmo jautājumu bez tālākiem pakaidrojumiem. Un es iegūtu viena lāga vīra slavu. Un man būtu ļoti daudz draugu, kuru pēdējā laikā kļuvis kaut kā pamazāk.



— Pat uz visdumjākajiem jautājumiem tu nevari atbildēt! Kas gan no tevis iznāks?

G. Vindedzls

DZENIS SUPERONIS

DĪŽENPANTI

No Rīgas ciema
Uz Ogres pili
Kāpj zaļi meži
Un kalni zīli,
Caur jūru jūrām,
Gar Doles salu
Trauc karavelas
Uz Ogresgalu.
Zilgst mūžameži
Gar Lašupīti,
Un ziemeļblāzmā
Deg dūli rīti,
Tur eikaliptos
Pūš taifūns lauri
Un plaukst pa aizām
Mūžzaļie lauri,
Pret sauli vulkāns
Met lavas tauvas,
Zem smidrām palmām
Rēc treknī lūvas,

Pa džungļiem bradā
Tur pāvi zīli
Un vajā žokļiem
Tup krokodili,
Kāds plašums veras
No kalnu smailēm
Ar zvaigznēm cīnies
Un savām bailēm,
Tad apsagriezies
Uz otriem sāniem
Un raugies tālēs
Uz okeāniem.
Kur vēl tik dīžens
Kāds būtu pagasts!
Veļ Ogre bangas
Pret klinfīm smagas,
Kāpj dūmi zaļi
Un ledi zīli
Caur lepnēm fjordiem
uz Ogres pili...
utl.

Dzeņa Superoņa
dvēseles ritmos ieklausījies
Laimonis Kamara

LEONS OZOLS

ĪSA PAMĀCĪŠANA

Vieglāk dzīvot pasaulē,
Nesakot ne «jā», ne «nē»,
Nesakot ne «pār», ne «pret»,
Lietojojot «varbūt» un «bet».

MEISTARSTIĶIS

LUDZIŅA 3 AINAS

Darbojošās personas:

autoservisa meistars,

1. apmeklētājs,

2. apmeklētājs,

3. apmeklētājs.

1. aina

Autoservisa darbnīca. Meistars sēž krēslā un pipē. Ierodas 1. apmeklētājs.

1. apmeklētājs (*pazemīgi*). Labdien!

Meistars. Ko grib?...

1. apmeklētājs. Man, khm, vajadzētu...

Meistars. Kam neko nevajag, tas šeit nenāk.

1. apmeklētājs. Es ļoti lūgtu, lai salabo mašīnu.



Meistars. Kur biji no rīta? Nevajag tik ilgi gulēt

I. apmeklētājs. Es negulēju... Sorīl no četriem stāvēju pie servisa un gaidīju. Atbraucu pats pirmais, tomēr netiku klāt.

Meistars. Tas tik ir joks! Saki, vecīt, vai tev galva ir?

I. apmeklētājs. Ir gan.

Meistars. Varbūt tā ir tukša?

I. apmeklētājs (*uztraucies*). Biedri meistar, es jūs lūdzu... Tā nevajag...

Meistars. Nu, nul Kā tad cili tikuši klāt, bet tu ne?... Kur tu isti strādā?

I. apmeklētājs. Vai tam kāda nozīme?

Meistars. Nelauzies!

I. apmeklētājs. Man tāds darbs — nu tāds... Esmu profesors.

Meistars. Ko, ko? Visādi te bijuši, bet profesorus vēl neesmu manījis. Pirms pāris nedēļām bija atkūlies viens zinātņu kandidāts. Bet arī viņš dabūja gaidīt tikai trīs stundas, līdz šim pieleca, kas jādara.

I. apmeklētājs. Varbūt jūs, dārgais biedri, tomēr palīdzēsīt?

Meistars. Par vēlu! Saproti taču — šodien tu—lūt

I. apmeklētājs (*kautrīgi*). Esiet nu cilvēks...

Meistars. Nevar, nevar, mīļais, nevar. Staigā veselst!

I. apmeklētājs (*izrādīdams nelielu viltību*). Varbūt tomēr var sarunāt?

Meistars (*ar interesi*). Kā tu sacījī?

I. apmeklētājs (*kautrīgi taustās pa kabatam, līdz izvelk trijnieku*). Es te tādu mazu...

Meistars (*no liesas sadusmots*). Ko tas nozīmēt Gribi apvainot godīgu meistar, kurš nekad ne lik, cik melns aiz naga...

I. apmeklētājs *trīcošu roku sniedz cerīkrāsas papīrītī.*

Meistars. Ak tu... (*Pamanījis naudas zīmi, sāk mīlīgi smaidīt*) ...veco zēn! Un tev, nabadziņam, vajadzēja gaidīt sešas stundas? Vai tas varētu būt! Bet nu — žīvai!... Nečammājies. Brauc dāmpī šurpl...

2. aina

Tā pati telpa, kas iepriekš. Meistars sēž un laiski pipē. Parādās
2. apmeklētājs.

Meistars (*iztapīgi pietrūkstas no krēsla*). Labdieniņ, labdieniņ,
biedri Kalniņ!

2. apmeklētājs (*vēlīgi pamājs*). Ko tu, Fredil Sēdi, sēdit
Meistars. Ar ko varu pakalpot?

2. apmeklētājs. Sodien, liekas, liela rinda, tad es varbūt cit-
reiz...

Meistars (*dziivi*). Nē, nēt... Kādas var būt rindas tādām cit-
vēkam kā jūsi! Jūs mani apvainojat!

2. apmeklētājs (*smaida*). Paldies, Fredil! Es pajokoju.

Meistars. Man, biedri Kalniņ, darbs nav nekādi jokil! Man ser-
visa klients ir vistuvākais un visdārgākais cilvēks. Viņa dēļ es...

2. apmeklētājs. Labi jau labi! Zīnu, tu esi kārtīgs vīrs.

Meistars. Paldies, biedri Kalniņ! Jūs ar savu noliktavas pārziņa
darbu man vienmēr esat bijis paraugs!

2. apmeklētājs (*kautrīgi*). Ko nu es... Tāds pats cilvēks kā citi.

Meistars (*enerģiski protestē*). Tā nesakiet! Mana laulene ir
gluži pretējās domās. Kopš viņa ar jūsu palīdzību tika pie skaistā
kažoka, tā daudzina jūs rītos un vakaros.

2. apmeklētājs. Nevajag to pieminēt, Fredi. Un balss tev
āri skaļa...

Meistars. Apsolu, biedri Kalniņ, turpmāk runāšu tikai čukstus.
Mājās patrenēšos, un tā lieta ies!

2. apmeklētājs. Labi jau labi... Gribēju...

Meistars (*kļūst uzmanīgs*). Ko tādu, lūdzu?...

2. apmeklētājs (*vispirms paskatās apkārt*). Man ir vajadzīgi
divi diskli!

Meistars (*patrinās*). E... Zināt... Pašlaik nav...

2. apmeklētājs. Ko tu teici?

Meistars. Es... e... e... Diemžēl pašlaik nav.

2. apmeklētājs. Man vajag!

Meistars. Goda, goda vārds, nav!

2. apmeklētājs. *Ir...* Un, ja tik tiešām tev nebūs, tad neceri, ka es...

Meistars (*žēlabaini*). Biedri Kalniņi, nu kāpēc tūlit tā! Vai, vai!

2. apmeklētājs. Neceri, ka...

Meistars. Miļo biedri Kalniņi! Es dabūšu, es sameklēšu!

2. apmeklētājs. Kād?

Meistars (*domā trīs sekundes*). Līdz piektdienai!

2. apmeklētājs. Tik ilgi varu pagaidīt. Bet, ja nebūs, tad tev to jāpānu veļiņu priekš sirdspukītes neredzēt kā savas ausis. Līdz piektdienai (*Nesteidzīgi aiziet.*)

Meistars (*murminā*). Tu redz, kāds tas Kalniņš! Es jau baīdījos, ka neprasa priekšējo stiklu... Ko tad dotu biedram Bērziņam? Viņš man svarīgāks nekā šitais noliktavas žurka. Nu, gatavais pūslis!... (*Meistars atšjūk krēslā.*)

3. aina

Tā pati telpa, kas iepriekš. Meistars tāpat sēž krēslā un pipē. Ierodas 3. apmeklētājs.

3. apmeklētājs (*bargi*). Kas šeit notiek?

Meistars (*vienaldzīgi*). Notiek tas, kam jānotiek.

3. apmeklētājs. Es vēlreiz prasu: kas šeit notiek?

Meistars. Kas jūs tāds esat, ka varat te kaut ko prasīt? Ar kuru katru...

3. apmeklētājs. Iegaumējiet, es neesmu «kurš katrs». Ja jūs to nesaprotat, varbūt mums turpināt sarunu liecinieku klātbūtnē?

Meistars (*pielaidīgāk*). Vai nevarat kā savādāk?

3. apmeklētājs. Par jums ienākušas sūdzības...

Meistars (*pasmejas*). Un es domāju nezin kol Tagad par visiem sūdzas.

3. apmeklētājs. Skatoties, kas sūdzas un par ko. Jūs ņemat kukuļus.

Meistars. Tas ir kā — kukuļus?

3. apmeklētājs. Nu, tā. Klienti dod naudu, jūs to ņemat.

Meistars. Izslēgts. Esmu skaidrāks par skaidru.

3. apmeklētājs. Es stāvēju, lūk, aiz tā staba un visu redzēju. Tas večuks ar saņurcīto platmali jums iegrūda divdesmitpiecnieku.

Meistars. Viņš man bija parādā. Saprotiet, sievas tēvs...

3. apmeklētājs. Tad jau noliktavas pārzinis, kam apsoliņāt diskus, varbūt ir jūsu sievas brālis?

Meistars. Va vella! (*Saņemas*). Diski, kas gan mūsu dienās ir diskii! Ar tiem tagad ir pilna pasaule. Gribat — izrakstīšul

3. apmeklētājs. Pateicos, man neko izrakstīt nevajag. Bet uzrakstīt jums vajadzēs. Paskaidrojumu. Par šīsdienas izdarībām.

Meistars. Es neko nerakstīšu.

3. apmeklētājs. Tad būs jāšper attiecīgi soļi.

Meistars (*uzmanīgi*). Bet varbūt tos soļus var... ē... nešper!

3. apmeklētājs. Tas ir atkarīgs no jums paša.

Meistars. Kas man būtu jādara?

3. apmeklētājs. Jums priekšzīmīgi jāapkalpo katrs klients.

Meistars. Tik vien? Tas taču mūsu pienākums! Tas taču mūsu pirmais baušlis! Tāpēc jau mēs esam!

3. apmeklētājs. Labi, pārbaudīsim. Lūk, tur stāv kāds norūpējies cilvēks. Jā, jā, tas pats. Ejiet un rikoļieties. Bet es tepat pagaidīšu.

Pēc minūlēm piecpadsmit aizsies atsteidzas Meistars.

Meistars. Dārgo biedri, viss kārtībā! Tas cilvēks gribēja žiguļu diskus, un tos viņš dabūja. Mēs saviem klientiem atdodam pēdejo!

3. apmeklētājs. Nu ļauki. Un viņš jums, protams, gribēja kaut ko iebāzt vīrsvaika kabatā?

Meistars (*svārstās*). Gribēja gan. Tikai es biju ciets kā klints un neņēmu.

3. apmeklētājs. Tiešām lieliski. Atļaujiet man spiest jūsu krietno roku un atvadīties.

Meistars. Piedodiet, vēl vienu vārdu. Vai jūs tomēr nepateiktu, kas esat?

3. apmeklētājs. Labprāt. Esmu remonta meistars. Laboju ledusskapjus. Pirms kāda laika viens klients ar mani izspēlēja elies

ciparu. Tādu ciparu, ka es biju spiests viņam ledusskapī salikt vislielākos deficitus. Kad nomierinājos un visu pārdomāju, atzinu, ka viņa gājiens patiesi ir vienreizējs. Un tad, kad manam draugam radās ķibeles ar diskiem, nolēmu pamēģināt. Vai nav ģeniāli un vienkārši, ko? Visu gaišut

Meistars (plēš mafus). Vai, vai, vai... Ak, es... Ak, viņš... Es tam... Es viņam... Es... (*Meistars ārdās kādu pusminūti, tad nomierinās.*) Hm, hm... Jā, elles numurs! Bet patiesi ģeniāli vienkāršs... Hm... Jādabū kāds, kas palīdz, tad varētu pakert uz basēm to noliktavas Kalniņu... Un tad es dabūtu ne tikai jāpāņu veļu vien!

Meistars sāk svilpot.

Priekškars

VALDIS ROJA

PRĀĢERA RĪTS KŪTSAUGŠĀ PĒC KĀZU BALLE

Nu tad tā... Grūti gan tikt pa redelēm augšā... Un vēl ar tik šķidru nesamo... Cik tev aukstas kājas!... Netuntuojies, motors atdzisis pavisam! Celies un iekamp vienu malciņu, tad kļūs atkal silti un labi. Organisms necieš garas pīppauzes. Par to gudri dakteri raksta disertācijās. Ko, neturas iekšā? Nepurpini niekus! Kārtīgā mēģā lai neturētos kārtīga mantal! Man arī tāpatās sāka strēgt un kurkuļot. Ieriju brēliņas ar visām asakām, tās izskrāpēja rīkli, un tagadīt turas atkal kaut vai smēreļļa. Svied otrreiz... Kur tad šis paliks, uzšauj aliņu virsūt! Re, esi jau sēdus un itin jestr. Galvenais, neizkrist no takts. Uz tā balstās mūsu, prāģeru, spēlēšana. Pat sirds mīl takti... Un nav ko biedēt ar sirdsklapēm. Ļaunāk, kad šī vairs neklapē... Taisnību sakot, kļūstam gan aplam švaki. Caurvējš gāž zemē. Atceries, Eidi, kā agrāk varējām bērēt un kāzot: plaušas kā plēšas, sirdis kā slūžu sūkņi! Gulējām kā nosisti. Tagadīt es pa miegam krītu bezdibenī, kad pamostos, pieri klāj auksti sviedri... Jāaprunājas ar ciena

feldšeri. Kas tā varētu būt par nelāgu kaiti: galva līdz brokastlaikam kā lapseņu pūznis, dūša šķebena un uz ēdamo ne virsū negribas skatīties? Ka tik nav piemeticis kritamais; kad krielnāk uzraujam tušas gaviļniekiem, jau pēc trešā mēra esmu zem galda un nekādi netiecu augšā. Spirinies kā gribi: tu—tū! Šovakar atkal gadījās tas pats numurs. Izmēģinājos gan šā, gan tā. Jaunais vīrs frišināja ar trīszvaigzņīti, bet nekā. Stīlbi kā izvāriļi, un lente pušuļ... Tikai to atceros, kā viņš sūdzēja savas bēdas: jaunā sieva pazudusi pirms mičošanas. Nozagta vai pati paslēpusies. Izskraidijies pa malu malām, bet kur tu kaķi tumsā atradīsi! Visapkārt nakts, bēniņos miglīņa — ar visiem kāziniekiem taču jāsaskandina. Bet jaunlaulātā visnotaļ apskailusies: viņai esot kauns par tādu neizdarīgu vīru. Viss kolhozs smiešoties. Kas par dzīvi būšot vēlāk ar memļaku, kurš jau pirmajā naktī visu acu priekšā sievu pazaudējis! Gandrīz izjuka kāzas... Tā, re, brālīt! Kā tāda reizē lai neiedzer? Viņas mūs nesaprot, Eidi... Ni un ni... Vai tad manējā labāka? Es tak savu Ellucīti lutīnu, uzpāsēju un slavēju, cik vien māku un jaudāju. Tagad pat, tiklīdz atžilbu un izrāpos no pagaldes, tūlīt metos pie savas vecenītes: mana labiņā, mana vienīgā... Sagrabinu vismīlināmākos leicienus, saldākus par bumbieru zafti, no tādiem pat dzelzsbetons paliktu miksts, bet nekas nelīdz. Es beidzos vai nosl, galvu plēš pušu, pasaule griežas riņķī, bet mans Ellucītis kā daždien televizors — attēls ir, skaņas nav! Neviena līdzjūtīga vārdiņa nedzirdu. Un kad sāku dzirdēt, tad ko es dzirdu? Lai nu es vienreiz izvēloties: vai to pasaules izdzērāju, to bundzinieku Eidi — tas ir, tevī — vai viņu — savu likumīgo sievu Ellu! Nu, sakti, kas tā par valodu? Padod kābatas drāniņul... Vējš iepūta aci. Es sevi neizmainu sīknaudā. Ni!... Te jābūt princīp — hipt! — āliem. Nu tad, ja tu manī cieni, rauj sausu līdz dibinam! Mums, muzikantiem, galvenais — neizkrist no takts... Rudens dienas ir īsas. Kas zina, vai tagad ir rīts vai varbūt jau vakars. Tad jau atkal drīz jāliekas gulēt. Kā būtu, ja mēs nemaz nekāptu no kūtsaugšas lejā?... Eidi, vecais puika, strinkš pa bundžām!...

Muzikanti krogus kaklā
Izskatās kā gaiļi laktā...

Nu tad tā... hipt!

LAIME

Raudulīgus vīriešus es nevaru ciest. Par spīli šal nepatikai, izvaī-
rīties no saskares ar Pabimbu man nebija iespējams. Kā nekā kotē-
gist! Tāpēc gandrīz katru dienu nācās uzklausiņ viņa nopūtas un gau-
šanos. Kā zināms, ar laiku uztveres asums notrulinās, tāpēc biju iema-
nijies Pabimbas vaimanas laist gar ausīm. Taču nesen, zaudējis pa-
cietību, viņam noprasīju:

— Vai jūs, cienījamais kolēģi, nepaskaidrotu, kāpēc mūžīgi esat
tik sašļucis?

No Pabimbas krūtīm izlauzās smaga nopūta:

— Isi sakot, tāpēc, ka man nav laimes.

— Kas, pēc jūsu domām, ir laime?

— To zina katrs muļķis, — Pabimba noburkšķēja.

— Muļķis varbūt zina, bet man gribētos dzirdēt, ko saka gudrs
cilvēks.

— Laime, — Pabimba žultaini teica, — laime ir tad, ja tev ir viss!

— Absolūti viss?

— Jā, viss, ko gribi.

— Nu, tādas laimes nav nevienam.

— Tas nozīmē, ka pasaulē nav neviena laimīga cilvēka.

— Manuprāt, pasaulē ir daudz laimīgu cilvēku. Viņi priecājas par
to, ko ir sasnieguši un guvuši, un neplēs sev matus no galvas tāpēc
vien, ka šobrīd viņiem vēl kaut kā trūkst.

— Bet man nav nekāt It nekāt!

— Ko jūsi! Jums ir dzelzs veselība.

— Dzelzs... Šodien dzelzs, bet rīt... Nekad neko nevar zināt...

— Jums ir skaista un gudra sieva.

— Pārāk gudrat! Viņdien iesniedza laulības šķiršanas prasību.

«Kā es šo sievieti saprotu!» klusībā nodomāju. Tad turpināju:

— Jums ir lielisks dzīvoklis ar visām ērtībām.

— Kas nu par lielisku... Citiem ir dzīvokļi divos stāvos... Turklāt man to pašu pēc šķiršanās vajadzēs apmainīt. Un tad jau noteikti būs jāpārceļas uz vienistabas.

— Priecājieties, ka jums ir galva uz pleciem!

— Sefs vakar teica, ka tā esot tukša kā alus muca karstā vasaras pēcpusdienā.

— Arī par to var priecāties, jo tukšumu vienmēr var piepildīt.

— Jums, tiem laimīgajiem, viegli runāt, — Pabimba nigrī atcirta.

— Kopš kura laika es būtu tas laimīgais?

— Vai tad neesat? Galvenā inženiera labā rokāt!

— Jūs ļoti maldāties. Vakars viņš paziņoja, ka uzskatot mani par nepiemērotu ieņemamam amatam, — es sameloju.

— Ko? Paticšām? Nu jā, bet jūsu dēls matemātikas olimpiādēs izcīna visas balvas.

— Precizēsim: izcīnīja. Kādreiz. Tagad viņš aizrāvēs ar paukošanu un dienasgrāmatā vienī divnieki. — es sameloju vēlreiz.

— Par racionalizācijas priekšlikumu prēmijām jūs nopirkāt «Javu» ar blakusvāgi.

— Biju nopircis, biju, — es atmetu ar roku, — pirms nedēļas motocikls sadega ar visu garāžu.

Paslepen paraudzījies uz Pabimbu.

Kolēģi nevarēja pazīt, viņš staroja priekā.

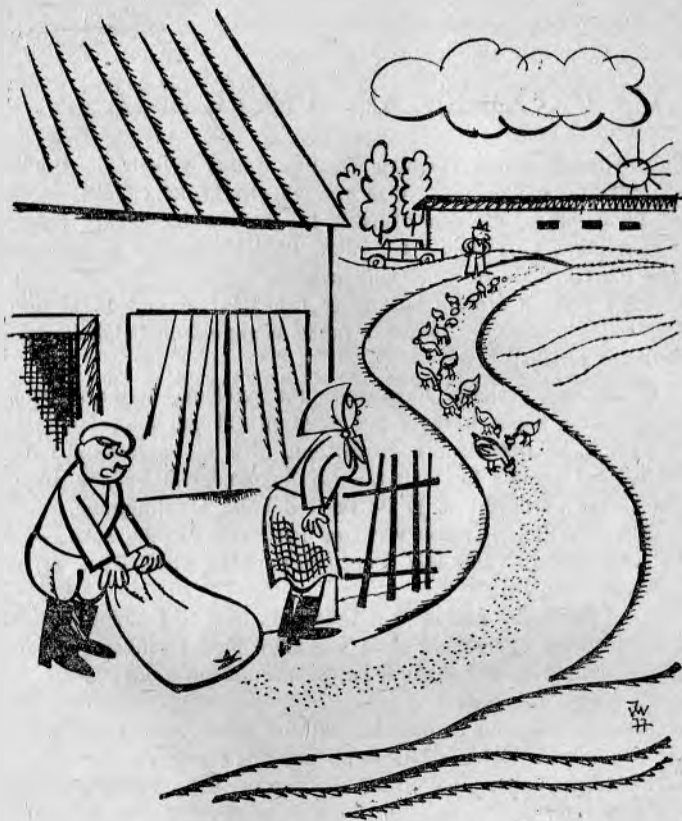
Ak kungs, cik maz cilvēkam vajag, lai viņš būtu laimīgs!

LITERĀRĀ MĪKLA

Pasakiet, lūdzu, kādi latviešu rakstnieki un dzejnieki publicējušies ar šiem pseidonīmiem:

Puliera padēls, Amigo, Apsesdēls, Odiņš, Dobelnieks, Puliers, Līvu Jurka, Do, Lūkapīcka, Olivereto, Sinam-Ualba, hofentofu dzejnieks, Dr. Orientācijs, Ra—Miza, Tārvavas Annīņa, Smaidulis, Rutku Tēvs, Santeklērs, Švurksts, Ramizars.

Atbildi lasiet 254. lpp.



- Vai dieniņ, priekšsēdētājs...
— Neuztraucies. Viņš neredzēja, ka es to maišeli paņēmu!

L. Melgailis

AI, PROBLĒMAS, PROBLĒMAS...

Rudeni mūsu apavu veikalam atsūtīja jaunu veikalvedi Bumbuli. Taisnā ceļā no augstskolas. Visā visumā cilvēks kā cilvēks — divas rokas, divas kājas, diploma stūrītis, lai, svārku iekškabatā redzams. Vienīgā nelaime — absolūts teorētiķis, no tirdzniecības prakses nesa-prot ne tik, cik vista no cukurgailiņiem.

— Savā veikalā draugu būšanu es necietīšu! — viņš tūdaļ pēc inventarizācijas paziņo. — Turpmāk mūsu vienīgais un lielākais draugs būs ierindas pircējs!

Mēs, protams, iecietīgi klausāmies un smaidām, jo katrs jaunais veikalvedis nez kāpēc uzskata par savu pienākumu kaut ko paziņot. Viens paziņo, ka necietīs draugu būšanu, otrs, — ka izskaudis darba kavētājus, bet trešais kā apmāts grib nokomplektēt veikalu tikai ar vīriešu kārtas pārdevējiem, jo tie neiet dekrēta atvaļinājumā.

— Nekas, miļie! — mūsu vecākais pārdevējs Miķelis saka. — Apvaldiet emocijas, gan būs labi. Parunās, parunās, pieslīpēsies, ar laiku kļūs tāds pats kā citi...

Diemžēl Bumbulis nevēlas būt tāds pats kā citi. Bumbulis slīpējas gan, bet pavisam šķērsām. Tiklīdz veikalam pieved jaunas preces, šis staigā pa noliktavu, bāž degunu katrā spraugā un vaicā:

— Piedodiet, kas tas ir?

— Sieviešu zābaciņi ar dabiskās aitādas odiri... — uzrunātā pārdevēja nevainīgi atbild. — Trīsdesmit astotais izmērs...

— Redzu, ka zābaciņi! — Bumbulis nerimstas. — Bet kāpēc tie nobāzti aiz kastēm?

— Droši vien būs aizslidējuši... — pārdevēja taisnojas. — Plaukts slidens, zābaciņi gludeni, pļurkt — un aizslīd...

— Bet kāpēc šiem gludenajiem zābaciņiem klāt zīmīte «Ausmiņai»? Varbūt tas arī ir pļurkt?

Pārdevēja sarkst un bālē, pārdevēja nolād to reizi, kad iepazinusies ar Ausmiņu, un to brīdi, kad pasaulē nācis veikalvedis Bumbulis.

— Mijo, labo vadītāj... — vainīgā cenšas pieglaimoties.

Taču Bumbulis nav ne miļš, ne labs. No malas raugoties, šķiet, viņam pat sirds nav krūtīs. Tas ir nejutīgs klintsbluķis, nevis dzivs cilvēks.

— Izmet uz leles! — viņš pavēl.

Tā vien šķiet, ka istā vieta Bumbulim būtu uz laivām. Jo pavēlēt viņš nūdien prot. Tiklīdz viņš iesauktos «Airos!», pat vistūlīgākie vienā rāvienā būtu tur, kur katram jāsēž. Dienžēl ar tirdzniecības augstskolas diplomu glābšanas stacijā nav ko meklēt. Bet arī veikalā viņa pavēles efekts nav mazāks. Zābacīni, kurpes un citas labas mantas rāvienā izlec uz leles pārsteigto pircēju acu priekšā.

Bez šaubām, pircēji pērk kaudamies. Veikalam plāna izpilde, mums pateicības un prēmijas. Šķiet, viss būtu labi, tomēr labi nav. Jo grozi, kā gribi, cilvēks cilvēkam ir vai nu galīgi svešs, vai arī rads un draugs. Ar svešu var nerēķināties, radus mēs neizvēlamies, bet bez draugiem nevar iztikt neviens. Jo ne velti saka: «Atzisties, kurā veikalā strādā tavs draugs, un es pateikšu, ko tu vari dabūt!»

— Nu, miļie, kas pasaulē jauns? — draugi vaicā.

Bet ko mēs varam atbildēt, ja viss jaunais Bumbula dēļ jau sen pārdots gluži svešiem? Mēs varam vienīgi bezpalīdzīgi paraudzīties visapkārt un atvainoties:

— Vai, piedod, aprunāsīties vēlāk! Re, kur nāk mans autobuss!

Taču agri vai vēlū nelīdz pat autobusi. Mūsu meitenes staigā pinkainas un bez manikira, jo frizieres ar mums vairs nerunā. Ja kādai pārdevējai tomēr izdodas ielavīties frizētavā, viņu nofrizē un nolako tā, ka pēc tam veselu mēnesi jāstaigā ar lakatiņu galvā.

Sausmas pārņem, kad iedomājamies, kas mūs visus vēl gaida ar tādu veikalvedi.



Agrāk mēs bijām visā pilsētā cienījami cilvēki, bet tagad pat personiskajās ģimenēs mūs vairs neņem par pilnu.

— Un tas esot tirdzniecības darbinieks! — sievas saka pārdevējiem un vīri pārdevējām. — Totāla niecība! Ak, kādēļ man vajadzēja apprecēt tieši tevi?

Vārdu sakot, tāds iespaids, it kā pastardiena jau būtu izziņota, vienīgi vēl jāsaskaņo datums. Bet cilvēks jau nav tāds radījums, kas sēdēs un gaidīs, kad viņu metīs piķa kaltā iekšā.

— Jāņem kājas pār pleciem! — mēs spriežam. — Te nūdien gaisa nav un tuvākajā nākotnē nebūs.

Tomēr mūsu vecākais pārdevējs Miķelis ir optimists. Viņš jau ir pārdzīvojis trīs lielos iztrūkumus un septiņus veikalvežus, tāpēc saglabā aukstasinību un dvēseles mieru.

— Liktenis ir vīriešu dzimtes pārstāvis, — viņš mierina pārlicku karstgalvīgos. — Un īsts vīrietis allaž ir džentlmenis. Gan viņš parūpēsies par to, lai Bumbulis beidzot lauž sev kaklu. Neaizmirstiet, ka tirdzniecības uzņēmuma kantorī arī sēž cilvēki.

Atklāti sakot, mums pašiem ir zināms, ka uzņēmuma kantorī sēž tikai cilvēki. Un cilvēkiem cilvēciskais nekad nav bijis svešs. Līdz šim, pirms Bumbuļa, no kantora atnāca cilvēks ar zīmīti: «Tā un tā, lūdzu parādīt šis zīmītes pasniedzējam noliktavas interjeru.» Veikalvedis, izlasījis uzrakslīto, tūlīt izsauca vecāko pārdevēju Miķeli, un Miķelis rādīja interjeru. Mums bija labi, kantora darbiniekiem bija labi, un zīmītes pasniedzējam arī šis tas tika.

Ne jau mēs šādu kārtību bijām izgudrojuši, un ne jau mums to mainīt vai revidēt. Taču Bumbulis savā augstskolā laikam pārāk daudz mācījies un tāpēc pārmācījies. Tiklīdz atnāk kāds ar zīmīti, viņš nesauc vis Miķeli, bet ņem atnācēju aiz rokas, ved uz noliktavu un skaidro:

— Lūk, šie ir plaukti... Bet šī ir ventilācija... Un te mums smilšu kaste, ugunsdzēsamais aparāts, laužņi, ķekši un, kā redzat, lāpsta...

It kā cilvēkam būtu vajadzīgs šis ugunsdzēsamais inventārs! Noderēt varētu vienīgi lāpsta. Jo ar to var izrakt dziļu, dziļu bedri, kurā apglabāt cerības tikt pie mantas.

Viss jau būtu labi, ja pasaulē eksistētu tikai kvalitatīvas modes preces. Diemžēl ir labas preces un ir velns viņu zina kas. Labās preces ražo labi uzņēmumi un apvienības, velns viņu zina kas nāk no kāda apavu kombināta. Bet, tā kā labās preces liek izmestas, uz letes, noliktavā paliek vienīgi kombināta ražojumi. Apavi slāv sabāzīti un samesti malu maliņās un grēdu grēdās. Cilvēkam ar vājākiem nerviem noliktavā nemaz nav ko meklēt. Paģībs. Jo noliktava pieblīveta tā, ka vai jākauc. Pēdējo partiju krāvēji tikai ar ieskriešanos dabūja iekšā pa durvīm.



Pat mūsu pārdevējas, visā visumā pieredzējuši cilvēki, noliktavā iegriežas tikai retumis.

— Mums bail — viņas atzīstas. — Tās jau nav tupeles, bet dzivi krokodīli! Tā vien šķiet, ka teju teju kāda palēksies un iekers stilbos...

Bet mūsu Bumbulis visu to rāda pilnīgi nesagatavotam cilvēkam no malas. Vai gan brīnums, ka tirdzniecības uzņēmuma kantori uz mums raugās greizi un pat nebrīdina par pēkšņajām revīzijām un kontrolēm...

Protams, kombināta ražojumiem varētu uzspļaut. Nav vairs tie laiki, kad veikals bija spiests ņemt preli no bāzes visu, ko tā piedāvā. Taču bāzē prāto:

— Gan jau kombinātam sirdsapziņa reiz pamodīsies! Nav lādas sirdsapziņas, kas sraustu mūžīgi. Vispirms iztirgojiet šos briesmoņus, bet pēc tam varēsiet pārdot atmodušās sirdsapziņas ražojumus.

Diemžēl pieredze liecina, ka ir sirdsapziņas, kas neceļas augšā pat tad, ja pie auss stāv viss ministrijas aparāts ar modinātājpulksteņiem rokās. Un tā Bumbulis apavus krauj kaudzē un pats staigā drūms kā liefūs mākonis. Tomēr no saviem principiem neatkāpjas.

— Pircējam tikai to, kas pircējam pienākas! — viņš atkārto.
— Pircējam tikai pašu labāko. Parejo nocenosim...

Bet vecākais pārdevējs Miķelis tikmēr savā kabūzī sniedz pirmo palīdzību zīmīšu uzrādītājiem, kas ar pūlēm iznesti laukā no noliktavas.

Beidzot Miķelis vairs nespēj izturēt.

— Punkst! — viņš saka. — Sākot ar šodienu, viss mainīsies! Ja šītais Bumbulis nekādi nelauž sev kaklu, es arī neiešu viņa dēļ lēkt uz ecēšām un zaudēt pēdējos draugus. Galu galā kāds vārds šodien ir vairāk modē — «nopirkt» vai «dabūt»?

— Protams, dabūt! — mēs atbildam. — Bet ko mūsu draugi var dabūt, ja nav ko dot?

Miķelis tikai smaida.

— Pīlņa noliktava, bet jūs — ko var dabūt... — viņš saka. — Galu galā kas kombināta apaviem vainas? Manta kā manta.

Mēs saskatāmies un klusībā nospriežam, ka pārdzīvot septiņus veikalvežus un trīs lielos iztrūkumus vienam cilvēkam tomēr nav pa spēkam. Septiņi veikalveži var līdz galam sadragāt cilvēka nervu sistēmu. Nemaz jau nerunājot par astoto.

— Vai tu nevēlētos iet atvaļinājumā? — vietējās komitejas priekšsēdētāja vaicā. — Mēs izkārtotu tev ceļazīmi uz sanatoriju. Dabūsi vannas, atpūlīsies, uzlabosi veselību...

— Paldies! — Miķelis atbild. — Mums jau tāpat ūdens smeļas mulē... Tagad sleidzīgi jāķepurojas laukā, kamēr nav par vēlu.

— Un tu nopietni domā, ka kombināta apavi var mums līdzēt? — mēs neticīgi kratām galvas. — Tiem taču zoles jau trešajā dienā lūp nost!

— Brīnīšķīgi! — Miķelis saka. — Tieši to mums vajag. Nopērc, pastaigā, pagaidi, kamēr atlups, ej uz rūpnīcu, apmaini pret jaunām korpēm un staigā atkal... Visu mūžu jaunus apavos!

Pār mums beidzot nāk apskaidrība.

— Kolosāta ideja! — mēs piekritam. — Šitādu precī taču meklēdams neatradīsiet! Un, kas pats galvenais, — pat zābaksmēru pirkt nevajadzēs. Lērums naudas ietaupīsiet!

Un jau nākamajā dienā visiem paziņām stāstām:

— Nāciet nu, miļie! Beidzot arī jums ir pataupīts kaut kas tāds, ko dienā ar uguni nesameklēsiet!

Protams, draugi spiež mums rokas un novēl ilgu veselību. Bet

Irizētavas vadītāja, juzdama sirdsapziņas pārmelumus, atsūta savas meitenes ar visiem matu žāvējamiem un skrullējamiem agregātiem.

— Mēs gribam, lai jūs būtu skaistai — viņas saka. — Skaistas preces drīkst pārdot tikai skaistas meitenes!

Mēs, bez šaubām, parādā nepaliekam un stiepjām no noliklvas papīrā rūpīgi iesaiņotus kombināta ražojumus. Ar tādu aprēķinu, lai pircēji no malas neko nepamanītu.

Draugi maksā kasē, paziņas maksā kasē, kasīerei aparāts no nemi-tigas darbināšanas sen jau pārkarsis, bet pie letes to vien dzird:

— Ak, sirsniņ, milzīgs paldiest

— Miļumiņ, es būšu tavs mūžīgais parādniekst

Pēc stundas viens no pircējiem ir atpakaļ un Miķelim klāt.

— Paklausies, vecīl — viņš nīgrī saka. — Kāpēc tu nīrgājies? Kāpēc tu iesmērēji man kombināta kurpes? Par ko tu mani uzskatī?

Mums asinis sastīngst dzīslās. Būtībā tagad jāizraisās gadsimta lielākajam skandālam. Jo Miķeļa paziņa izskatās nobriedis jebkurai vardarbībai. Tā vien šķiet, ka viņš tūlīt un uz lidzenas vietas nosītīs Miķeli ar nupat pirktu apavu.

Bet Miķelis nav no tiem, kas padodas.

— Tāds kā jocīgst — viņš miermīlīgī saka. — Paskaties plauktos! Tu šitādu mantu esi kaut reizī redzējis uz letes?

Paziņa skatās un, protams, neko kaut aptuveni līdzīgu ne plauktos, ne uz letes nerēdz.

— Nav... — viņš pārsteigts secina. — Nudien nav!

— Un nebūst! — Miķelis apgalvo. — Kas par to, ka kombināta ražojums? Tā tagad visjaunākā mode — trīs dienas nēsā, celurlajā zole nost! Speciāli! Lai pircējs varētu biežāk apmainīt... Pašiem brīnums, kā mums izdevās bāzē izplēst, lai mēneša beigās izpildītu plānu.

Paziņa ilgi groza kurpes, ilgi kasa pakausi un beidzot domīgs aiz-leļ prom. Ar visu pīrkumu. Pēc brīža ir klāt paziņas paziņa. Un paziņas radnieks. Pēcpusdienā jau nāk kāšiem kā gājputni.

— Stāsta, jums esot... — visi čukstus vaicā un sniedz ko nu kurš: rozi, neļķi vai konfekšu kārbu.

Nedēļas laikā noliktava kā izslaucīta, plāns pārsniegts par astro-nomisku skaitli. Miķelis staigā lepnis un piepūties.

— Vai es neteicu? — viņš saka. — Vai es neparedzēju? Galvenais nav nopiekt, galvenais ir dabūt...

Kaut kāda laisnība viņam nenoliedzami ir. Tikai viena nelaipe. Mūsu veikalvedis Bumbulis staigā kluss un domīgs. Un ir jau arī par ko padomāt. Tagad noliktavā visi plaukti bāzlin piebāzti ar kādreiz tik deficītajiem sieviešu zābaciņiem un fasonīgām vīriešu kurpēm, bet neviens šilo mantu neprasa. Visiem nez kāpēc vajadzīgi tikai un vienīgi kombināta ražojumi. Bet, kad Bumbulis pēdējo reizi bija aizbraucis uz bāzi, viņam pateica skaidri un nepārprotami:

— Mazliet kombināta apavu varam jums iedot, bet tad būs jāņem arī sieviešu zābaciņi ar dabiskās aīlādas oderi...

Bet kur tos likt? Turklāt kombināta meistari nozvērējušies pārkārtot ražošanu un turpmāk piegādāt kurpes tikai ar tādām zolēm, ko raušus nenorauši un deļdēdams nenodēdēsi.

Ka tad bus ar pieprasījumu? Ko darīs pircēji?



Bez vārdiem.

D. Breikšs

AUTOINSPEKTORS

Tas notika satiksmes drošības mēnesī. Es stāvēju mūsu pilsētas dzīvākajā vietā, kad pēkšņi pamanīju sievieti. Viņa vairākkārt šķērsoja ielas braucamo daļu, iejukdama volgu, žiguļu, moskviču un tramvaju raibajā drūzmā. Iznirusi pie troluāra, viņa apstādināja garāmgājējus, satraukta kaut ko tiem stāstīja un tad alkal metās mašīnu straumē, lai pēc mirkļa parādītos ielas pretējā pusē. It kā starp citu viņa ieskrēja arī dažos veikalos.

Sieviete nāca man aizvien tuvāk, es ieinteresēta stāvēju un gaidīju. Kaut bremzes, viņai apkārt ik pa brīdim veidojās avārijas situācija, gadījās arī viena ista: divi jauni žiguļi nobrauca malā — viens bija ar nobrāztu krāsu, otrs — iebuktēts. Abi vadītāji izlēca uz ietves un sāka pārcilāt viens otru radu rakstus. Bet sieviete steidzās lālāk.

Aizelsusies viņa pieskrēja pie manis, un es ieraudzīju viņai rokā desmitrubļu naudas zīmli.

— Lūdzu, — viņa ātri nobēra, — vai jūs nevarētu samainīt? Man vajadzīgs viens rublis.

Izvilku naudas maciņu un jautāju:

— Vai kas noticis?

— Nē, nekas. Aiz diviem kvartāliem mani gaida autoinspektors.

Bija pārsteigta. Abi luksus vāgu īpašnieki joprojām turpināja strīdu, ap viņiem bija izveidojies prāvs pūlis, un tur pašlaik nevarēja tikt garām tramvajam.

— Un kāpēc viņš tur gaida?

— Ak, sīkumil Man bija jāmaksā sods. Es šķērsoju ielu, kad dega sarkanā gaisma. Autoinspektors jau izrakstīja kviti, bet man nebija sikas naudas un viņam arī nebija ko izdot. Tāpēc viņš tur palika, bet es skrēju mainīt. Parāds nav brālis.

Viņa man uzsmaidīja, pateicās par izlīdzēšanu un, pretēji visiem noteikumiem šķērsojusi krustojumu, aizjoza atpakaļ, kur aiz diviem kvartāliem pie luksofora viņu gaidīja autoinspektors.

PRINCIPIĀLA SARUNA

Darbojas: Ganjānis, ceha priekšnieks,
Trakacis, virpotājs.

Ceha priekšnieka kabinets. Pie galda sēž Ganjānis, pie durvīm stāv Trakacis.

Trakacis. Jūs mani aicinājāt, priekšniek?

Ganjānis. Nevis aicināju, bet izsaucūt Apsēdiest

Trakacis. Pateicos. (Apsēžas.) Starp citu, izsauc tikai ātro palīdzību...

Ganjānis (ironiski). Es to noteikti ņemšu vērā.

Trakacis. ... un miliciju.

Ganjānis (vēsi un oficiāli). Tad, lūk, biedri Trakaci, es jūs izsaucu, lai...

Trakacis. Saprotu... Viss skaidrs...

Ganjānis. Jo labāk... Ar savu vakardienas rīcību jūs beidzot pielīkāt visam punktu! Mans pacietības mērs ir pilns.

Trakacis. Piedodiet, biedri priekšniek, par kādu punktu jūs runājat? Un kas beidzot ir pilns?

Ganjānis. Ar jums patiešām nemaz nevar runāt. Kolektīvam laisnība.

Trakacis. Kolektīvam vienmēr laisnibat! Lūk, jūs, biedri priekšniek, varat kļūdities, es varu kļūdities, bet kolektīvs — nekad!

Ganjānis. Pietiek, Trakaci! Es redzu, ka no šīs sarunas nav nekāda labuma. Mani vārdi atsitās kā pret mūri!

Trakacis. Pareizi, biedri priekšniek! Cilvēks nedrīkst būt mūris. Lūk, jūs, kaut arī maziņš, tomēr priekšnieks. Bet priekšniekam vienmēr jāuzklausā masu balsis.

Ganjānis. Beigsim šo sarunu. Es vairs nevaru!

Trakacis. Vai tad streiko?

Ganjānis. Kas streiko?

Trakacis. Nu, motors!

Ganjānis. Kāds motors?

Trakacis. Sirds, saku, vai tā nestreiko? Patiešām... Lūpas gaļīgi zilas un acis tādas dziestošas. Zināt ko, biedri priekšniek, es pie jums labāk iegrīzišos rit.

Ganjānis. Nekādā ziņā! Šo sarunu mēs beigsim šodien pat. Un jau rīt es jūs vairs neredzēšu! Vārdu sakot, jūsu nolaidīgais darbs, jūsu nenormālās attiecības ar biedriem...

Trakacis. Stop!

Ganjānis. Nē, nē. Esiet tik laipns, biedri Trakaci, un noklausieties visu līdz galam.

Trakacis. Nevaru. Esmu noguris. Lūk, mans iesniegums. Lūdzu atļaut pēc paša vēlēšanās.

Ganjānis. Tā nav jūsu vēlēšanās. Tā ir kolektīva prasība!

Trakacis. Kolektīvs var arī kļūdīties.

Ganjānis. Nē, biedri Trakaci, jūs pats, liekas, teicāt: priekšnieks var kļūdīties, jūs varat kļūdīties, bet kolektīvs — nekad! Tad, lūk, celts pieprasa jūs atbrīvot un es jūs atbrīvošu. Pretējā gadījumā arī citi vēl nez ko izdomās.

Trakacis. Pareizi, biedri priekšniek. Sāks domāt un izdomās... Cik, lūdzu, es pie jums nopelnu? Simt četrdesmit rublišus? Bet kaimiņi man garantē simt astoņdesmit un prēmijut

Ganjānis. Viņi sola tāpēc, ka nepazīst jūs. Iepazis, tūlīt pat dzīs ratā. Zūpas un sliņķi nevienam nav vajadzīgi.

Trakacis. Pareizi. Jums ir dzelzaina loģika, biedri priekšniek. Bet tagad pasakiet man, ko daris jūsu cienījamie pirmrindnieki, kad uzzinās, ka nopeltais sliņķis un žūpa pie kaimiņiem saņem tādu pašu rublītī kā viņi. Domājiet, domājiet, biedri priekšniek! Ko jūs tur čukstat? Jā, precīzi čukstat! Visi jūsu pirmrindnieki arī aizskries pie kaimiņiem.

Ganjānis. Jūs... Jūs, Trakaci, esat unikāls eksemplārs!

Trakacis. Es redzu, jums ne tikai motors, tas ir, sirds, nav kārtībā, bet arī nervi streiko. Gribat, es jums seduksenu dabūšu! Ungāru zāles! Ļoti palīdz. Starp citu, kaimiņi mani palīdz, lai es pasaku vienam otram, ka pie viņiem, lūk, darba izcenojumi augstāki...

Ganjānis. Un jūs, protams, to izdarījāt?

Trakacis. Nē, biedri priekšniek, pagaidām es klusēju. Nu, bet, kad aiziešu, tad gan.

Ganjānis. Mjā... Tad tādas tās lietiņas...

Trakacis. Nu tad, lūdzu, biedri priekšņiek, parakstiet manu iesniegumu! Starp citu, kaimiņiem ir savs profilaktorijs un savs atpūtas nams Melnās jūras piekrastē. Un telšu pilsētiņa mūsu pašu jūrmalā. Vesels mēnesis šo ērtību maksā tikai desmit rubļi Turklāt glāzes dod par brīvu.

Ganjānis. Tātad jums glāze ir dārgāka par sava kolektīva godu?

Trakacis. Kāds sakars šai lietai ar glāzēm? Es varu arī no kakliņa... Bet vai tad tas ir galvenais?

Ganjānis. Kas tad, pēc jūsu domām, ir galvenais?

Trakacis. Iejūtība, biedri priekšņiek. Cilvēkam ir vajadzīga iejūtība. Bet šeit es tādu neredzu. Nē, nē, nemaz nelūdziet. Parakstiet iesniegumu, un es iešu. Zivs meklē, kur dziļāks, cilvēks, kur...

Ganjānis. Ko jūs te visu laiku bubināt: parakstiet, parakstiet... Parakstīt, biedri Trakaci, nav grūti...

Trakacis. Un maksā pie kaimiņiem vairāk... Cetrdesmit rubļi, protams, nav liela nauda. Taču par to var nopirkt gandrīz veselus desmit pusstopus...

Ganjānis. Tos desmit pusstopus arī mēs jums varam pielikt!

Trakacis. Bet zakuska?

Ganjānis. Kas vēl par zakusku?

Trakacis. Viņiem arī prēmijas maksā.

Ganjānis. Mēs jums tāpat no meistarū fonda šo to piemēsim.

Trakacis. Nē, es nevaru.

Ganjānis. Kāpēc?

Trakacis. Tas nebūs godīgi. Es viņiem jau apsolīju. Teiks vēl, ka pēc garā rubļa dzenos. Nē, nē, tas nav solidi.

Ganjānis. Nu padomājiet: mēs jums atvaļinājumu piešķirsim jūnijā, iedosim ceļazīmi uz sanatoriju.

Trakacis. Tiešām, nezīnu, ko darīt, biedri priekšņieki!

Ganjānis. Nu, sitiet saujā!

Trakacis. Labi, lai notiek. Palikšu. Tikai jūsu dēļ, biedri priekšņieki!

PAŠCIENA

Nākamajā dienā pēc algas vīri bija sadrūmuši un nigrī.

— Derētu salāpīties, — grābstīdamies pa tukšajām kabatām, Zanis grūtsirdīgi nopūtās.

— Derētu gan, — Jāzebs saprotoši pamāja, — tikai arī man vecene naudu atņēma, vot, ķibeļ!

— Es vakar vienu piecīti no savējās noslēput — Ansis paktelījās.
— Bet no rīta skatos — nav! Uzodusi arī to, sasodīsi!

— Ir nu gan dzīve, — Kārlis norūca, — atņem tev, cilvēkam, visu kā tādas laupītājas un tad vēl kladzina par vienlīdzību!

— Atņem tāpēc, ka jūs paši esat bābas! — Jēkabs zobgalīgi piezīmēja. — Man arī naudas nav, bet es vismaz visu algu nospēlēju kārtīs, tā, lūki!

— Nestāsti pasakast! — Ansis neticīgi iesaucās. — Cik es tavu sieviņu pazīstu, viņa par tādu joku tevi tā paņemtu priekšā, ka tu nedēļu staigātu vaidēdams.

— Ko, viņa tevi sit ar? — Zanis bažīgi apvaicājās.

— Kāpēc lai viņa to darītu, — Jēkabs pasminēja, — ja arī pati spēlēja.

— Nepūt nu pilītes! Naudu atņemt, to viņas prot, bet lai spēlētu kārtīs!

— Kad es jums sakul — Jēkabs aizkaitināts iesaucās. — Paspēlēju viņai cūkās visu algu līdz pēdējai kapeikai.

— Sievai?!

— Protams! Kad vinnēju es, viņa man priekš viena aliņa. Kad vinnēja viņa — liku pretī desmitnieku. Lūki! — Jēkabs lepni pažvadzināja kabatā siknaudu. — Veselu rubli iespēlēju! Bet galvenais — nezaudēju savu vīrieša pašcieņu!



PAR I. LAGZDIŅU

Strādādama nenopietnā iestādē — Valsts Rīgas operetes teātrī par literārās daļas vadītāju, aizrāvās ar nopietnu darbu — rakstīja teātra recenzijas.

Pārgājusi uz nopietnāku iestādi — laikraksta «Cīņa» kultūras un mākslas nodaļu, brīvajā laikā aizraujas ar nenopietnu darbu — raksta humoreskas.

PIEDODIET UN NEŅEMIET ĻAUNĀ...

(Pieklājīga cilvēka monologs)

Piedodiet un neņemiet ļaunā, ka jūs apgrūlinu, jo man jāizlūdzas padoms. Mani sauc Jūlijs Rorīlis. Strādāju Odens kantorī par grāmatvedi. Man ir četrdesmit pieci gadi, esmu vīrs, ja drīkstu tā teikt, spēka gados un arī, ar jūsu atļauju, izskatīgs. Negribu lielīties, intelligenti cilvēki tā nedara, bet to apgalvo manas tantes un sieva, kas mani tagad pamežusi.

«Tik vien no tevis tā labuma kā banāli smukais ģimist!» viņa mēdza teikt. Sievai ir tāda savdabīga jokošanas maniere. Taču tagad runa ir par kaut ko citu. Esmu nonācis tādā divainā garīgā stāvoklī... Varbūt to varētu saukt par garīgo strupceļu, par krīzi, kā jums labāk patīk. Man ir svarīgi tikt laukā no šīs nesolidās jutoņas. Un tas viss likai tāpēc, ka man nepatīk neestētiski, atvainojiet, vārdi,

nesmalki cilvēki un viss no tā izrietošais. Pēdējā laikā to izjūtu sevišķi asi. Tāpēc bieži vien esmu spiests izolēties vientulā, piedodiet, vietā, lai nomierinātos, tik ļoti mani satrauc smalkuma un takta trūkums cilvēkos.

Manām labajām manierēm un taktam par spili, pēdējā laikā mani vajā dažādas ķibeles. Tas sākās, liekas, pirms pusgada, kad mēs ar sievu Zvejnieku dienā bijām pie viņas radiem. Kas tikai tur nenotika! Neērti atcerēties! Visbeidzot, kad divi veci vīri, sadzērušies at, sāka dziedāt, atvainojiet, savas kroga dziesmas, es neizturēju. Svētā sašutumā es viņiem teicu: «Izbeidziet! Kā jūs kaut ko tādu varat! Tas taču ir jūsu sirmo galvu necienīgi!» Šie abi aiz pārsteiguma pusvārdā apklusā, it kā būtu ieraudzījuši savā priekšā dzīvu astonkāji, un tad viens no viņiem manai sievai teica: «Tavējais ir tik smalks, ka laikam čurā odekolonut...» Piedodiet, atvainojiet, ka to alkārtāju, bet tas bija pieklājīgākais, ko viņi toreiz pateica. Sieva, kurai vajadzētu mani morāli atbatstīt, nezina kāpēc uz mani dusmojās: es esot sabojājis viņai visu svētku prieku.

Līdzīgi pārmetumi man no sievas bija jādzird, kad aizgājām uz dzimšanas dienu pie viņas māšas, kura ir ķīmiķe un vada kaut kādu laboratoriju. Es neteiktu, ka sievas radi vispār spīdētu ar smalku uzvedību, māsa jo sevišķi. Man pie viņas nekad nebija paticis un arī šoreiz nožēloju, ka aizgāju. Sanāca viņas kolēģi un pēc pāris stundām tāpat kā citām reizēm sāka stāstīt anekdotes. Visi ir zinātnieki — zinātnu kandidāti, doktori, bet viņu gaume — šausmīga! Es cietos, cietos, tad neizturēju un sacīju: «Kā jums nav neērti Jūs taču esat izglītoti cilvēki! Ja jūs nevarat izturēt un jums katrā ziņā jāstāsta šīs nepieklājīgās blēņas, tad dariet to kādā izolētā telpā!»

Sākumā visi smējās. Viņi domāja, ka es jokuju. Bet pēc tam iestājās tāds klusums, it kā būtu saņemta ziņa, ka uzsprāgusi gaisā viņu laboratorija ar visām disertācijām. Sievas māsa man vēltīja tādu skatlienu, it kā es viņai būtu izdzēris kādu sevišķi grūti iegūstamu ķīmisku savienojumu. Sieva tūlīt aizgāja mājās.

No šīs dienas es centos neiet viesībās pie mūsu draugiem un radīem. Diemžēl uz svinībām, ko rikoja darba vietā, man tomēr bija jāiet, citādi būtu nepieklājīgi.

Tas bija pirms nepilna pusgada, kad mūsu kantora ūdensvaidu licējiem bija piešķirta prēmija. Mēs ar sievu nācām mājās no kluba, kur par godu prēcīgajam notikumam bija sarīkots saviesīgs vakars. Bija apmēram pusdesmit, es nemīlu palikt ilgāk, jo esmu ievērojis, ka dažādas valības sākas pēc desmitiem. Skatos — uz ielas divi kaujas. Divi ļabi ģērbusies inteligenti cilvēki! Man iekšā kaut kas pārtrūka, es, neklausīdamies sievas protestos, piegāju abiem klāt un sāku viņus vest pie prāta: «Attopieties, beidziet šo riebīgo nodarbību! Vai jūs zināt, cik protīgi jūs tagad izskatāties?» Šados gadījumos vienmēr izvēlos precīzus un nežēlīgus apzīmējumus, jo tas cilvēkiem liek padomāt. Tā tas bija arī toreiz. Viņi pārstāja kauties, bridī mani klausījās, tad nezin kāpēc klupa man virsū. Mēnesi, ar jūsu atļauju, nogulēju slimnīcā. Vēlāk izrādījās, ka tie bijuši divi recidivisti, kuri tovakar kārtājuši kaut kādus vecus rēķinus. Es viņus esot traucējis — tā viņi paskaidroja tiesā. Sev par sliktu man jāsaka, ka toreiz biju nepiedodami kļūdījies un nepareizi novērtējis viņu izskatu. Dienas gaismā tiesas zālē abi zeļļi nemaz neizskatījās inteligenti.

Pēc šī gadījuma nolēmu būt vēl piesardzīgāks un nekādā ziņā neizdarīt pārsteidzīgus secinājumus. Taču drīz vien piedzīvoju jaunas nepatikšanas.

Kādu dienu braucu tramvajā. Pēkšņi jūtu, ka viens man, atvainojiet par izteicienu, grābstās pa kabatu. Skatos: jā, tiešām — manā kabatā sveša roka. Ļoti taktiski, ļoti atturīgi meklēju pēc rokas īpašnieka. Un ko es redzu? Redzu simpātisku vīrieti. Zelta brillīte, viņķelūšiņa. Viss ar gaumi, viss ar mēru. Viņš man mierīgi skatās acīs un smaida. Es viņam pieklājīgi jautāju: «Vai jūs, pilsoni, esat kaut ko pazaudējis manā kabatā?» Viņš man tikpat pieklājīgi — vēlāk izrādījās, tā bija tikai ironija — atbildēja, ka pilnīgi nejauši esot sajaucis manu kabatu ar savējo. Pats brīnīties, kā tas varējis tā gadīties. Es jau nu gluži nenoticēju, bet kā es viņu varēju saukt par, atvainojiet, zagli, kamēr viņš man neko nebija paņēmis? Brītiņu šis pilsonis man vēl pastāvēja blakus, pēc tam izkāpa, maitas gabals tāds, piedodiet par izteicienu. Kad atnācu mājās, konstatēju, ka maka vairs nav. Sieva, protams, apraudājās un nosauca mani, piedodiet, par miglumērkaķi. Es viņai pretim nerunāju, tikai pieklājīgi iebildu, ka tādas mēr-

kaķu sugas vispār nav un ka cilvēkiem ir jālie. Kā es varēju apšaubīt, ko man saka, ja simpātiskais vīrietis paskaidroja, ka sajaucis kabatas!

Darba vietā man ir labas attiecības. Par mani visi saka: «Cik patīkams cilvēks!» Pareizāk, tā tas bija pirms kāda laika. Es negribu apgalvot, ka tam par iemestu būtu kantora priekšnieka maiņa, tomēr... Jaunais priekšnieks ir arī gados jauns. Nekādā ziņā neuzdrošinos domāt, ka tāpēc viņš būtu slikts priekšnieks, nē, tikai viņam dažreiz pietrūkst piesardzīgākas, nogaidošākas pieejas.

Kādu dienu priekšnieks izsauca mani pie sevis, lai noskaidrotu, kuram no abiem vecākajiem santehniķiem gadījušās neprecizitātes materiālu norēķinos. Es klausījos, kā viņi strīdas, un diemžēl man bija jāatzīst, ka Krampītis apmelo to otru — Cauni. «Cik neglīti, luit!» es nodomāju. Taču neko neteicu, jo darba vietā visi zināja, ka Caune ir mans skolas biedrs un bērnības draugs, tādējādi es situāciju lieki sarežģītu. Turklāt kā gan es tā uzreiz teikšu Krampītim: «Tu melo!» Neērti! Lai taču Krampītis pats atzīst savu vainu! Bet Krampītis manu labā toņa diktēto atturību izmantoja un tik veikli visu sagrozīja, ka priekšnieks jautājoši paskatījās uz mani. Es, protams, tūlīt grēbēju pateikt, ka Caune ir godīgs darbinieks. Taču pēkšņi it kā pakāpos kalnā un paskatījos uz visu no malas. Un tas man likās tik sīki, tik netīri salīdzinājumā ar visu cilvēci aptverošām problēmām! Vai tiešām Caune nevarēja pacelties visam pāri un nestrīdēties ar to Krampīti! Krampītis jau nemaz nav tik slikts cilvēks, viņš tikai šad tad pablēdās, gan jau viņš vienreiz iekrīlis, gan jau pati dzīve viņu sodīst! Bet Herbertam kā labam darbiniekam vajadzētu Krampīti audzināt, centies ietekmēt ar savu labo paraugu.

— Biedri Rorīt, es gaidu no jums atbildi! — priekšnieka balss mani atveda atpakaļ pie materiālu norēķiniem.

— Es nezinu, — teicu, — jāpārdomā, tas viss ir tik nepatīkami... Cilvēkam jāprot stāvēt daudz kam pāri, cilvēks cilvēkam draugs...

— Ko jūs tur murmināt? Jūs nesat vesels? — priekšnieks icsaucās. — Jūs esat brīvi, — viņš teica Krampītim un Caunem. — Palieliet, Rorīt!

Kad Krampītis un Caune bija aizgājuši, priekšnieks teica:

— Man jau bija aizdomas, ka Krampītis taisa mahinācijas, nelikumīgi noraksta caurules, uzgriežņus, ūdenskrānus un dažādus citus remonta piederumus. Turklāt, izrādās, viņš veikli noraksta uz Caunes vārda. Caune tagad ir atklājis viltojumus. Te ir vesela krīmināllieta, bet jūs runājat par draudzību un biedriskumu!

— Cilvēkam ir jātic... — es iesāku un nepaguvu pateikt, ka galvenais ir cilvēku attiecību skaistums, ka būtu neētiski, ja es tā uzreiz mestos aizstāvēt savu draugu, ka piesardzība ir gudrības māte. Priekšnieks mani pārtrauca:

— Apskatieties rūpīgi šos abus parakstus uz akta, tas taču nav Caunes rokkraksts!

— Nezinu, neviens cilvēks nav bez vainas, dzīve ir sarežģīta, — es teicu, jo negribēju bez apdoma izdarīt secinājumus. Priekšnieks uzsita ar dūri uz galda, tad nomierinājies piebilda:

— Jūs neesat slikts darbinieks, Rorīt, tikai mīkstmiesis gan.

Nu, tam es nepiekrītu! Kas es par mīkstmiesi, ja mājās katru rītu vingroju un man nav neviena lieka tauku kilograma!

Otrā rītā Caune iesniedza atlūgumu, taču priekšnieks viņu pierunāja palikt. Kad mēs satikāmies gaiteni, draugs mani nosauca par, piedodiet, cūku un paziņoja, ka vairs negribot mani pazīt.

Taču ar to manas nelaimes nebija galā. Darbā bija atkal kaut kāds sarīkojums, un sieva mana smalkuma dēļ neatnāca līdzī. Man apsēdās blakus simpātiskā sekretāre no blakus nodaļas. Es ar viņu šād tad pārrunāju jaunākos notikumus sportloto jomā. Zinādama, ka vienmēr esmu gatavs pakalpot citiem, viņa mani palūdza sastādīt nākamā sportloto cerīgo skaitļu rindu. Es, būdams ļoti audzināts, viņai nevarēju atteikt, bet noskaidrojās, ka mums nav neviena rakstāmpiederuma. Meitene izskatījās ļoti apbēdināta, tāpēc nolēmu uziet savā kabinetā pēc rakstāmā. Taču neievēroju, ka skuķis nāk man līdzī. Nezinu, ko viņa bija iedomājusies. Protams, pēc tam es viņai nolasiņu morāli par sievietes cieņu, par to, ka dzīve ir skaista un nevajag pašai to samaitāt.

Tad viņa nosarka un aizskrēja atpakaļ uz zāli. Kad es tur parādījos, visi skatījās uz mani. Bet kantora lielākais brunču mednieks

man tūlīt sāka lasīt morāli par skaistām attiecībām. Otrā dienā visu to uzzināja pat tie kantora darbinieki, kuru sarīkojumā nemaz nebija.

Protams, drīz vien manis pārraudzināšanas labā (tā man vēlāk to izskaidroja) visu darīja zināmu manai sievai. Viņa uzrakstīja atvadu vēstuli uz trīspadsmit lappusēm, pārplēsa uz pusēm mūsu kāzu bildi, paņēma abus bērņus un aizgāja dzīvot pie māsas, jo tāds donžuāns, piedodiet par izteicienu, bērņiem neko labu iemācīt nevarot. Viņai jau sen esot bijušas aizdomas, ka aiz tās slimīgās pieklājības kaut kas slēpjoties.

Lai mierīgi uzpīpētu un apcerētu jaunākos nolikumus, aizbraucu uz Mežaparku un aizklidu līdz Ķīsezeram. Pēkšņi ievēroju krastmalā rosību un sadzirdēju kliedzienus pēc palīdzības. «Tik skaists sievišķis... Es jau domāju, ka par tālu aizpeldēja...» vaimanāja kāda vecmāmiņa un māja man ar roku. Es stavēju un drudžaini domāju — gaišā dienas laikā izģērbties nebūtu pieklājīgi, man taču nav līdzī peldbikšišu, tās jaunās dāmas dēļ atkal izcelsies liekas runas. Pasaule ir tik maza! Ar drēbēm lēkt ūdenī arī nebūtu labi, kāds es pēc tam izskatītos! Kamēr tā prātoju, sievišķi izvilka malā divi zeņķi, kas turpat netālu bija didījušies ar akvalangiem. Kad viss bija laimīgi beidzies, abi nāca uz manu pusi. Vienā no viņiem pazīnu sava bijušā drauga Caunes dēlu, lielu palaidni, es savējam biju aizlēdzis ar viņu draudzēties to pašu akvalangu dēļ. Zeņķis apsvilināja mani ar tik dzeldīgu skatienu, ka teiktais salīdzinājumā ar to jau bija tīrais nieks!

— Vai jūs arī peldēt esat aizmirsis?

— Ak tu, palaidni, — es nosodoši pakratīju pirkstu, — pateikšu tēvam, ka tu atkal pa ezeru!

— Lai to pateiktu, jums vispirms jātiek pāri mūsu mājas sliekšnim, — puika bezkaunīgi teica un nozuda aiz kokiem.

Pēdējais teiciens mani atgriezta istenībā. Ak jā, es taču ar visiem esmu sastrīdējies un tikai tāpēc, ka vienmēr gribēju būt pieklājīgs un smalks, vēlējies nevienu neaizskart, neaizvainot citu cilvēku ētiskās un estētiskās jūtas. Un te nu ir rezultāts... Piedodiet un nepemiet jaunā, bet ko lai es daru, kā lai uzvedos, lai visi būtu apmierināti...

Pieklājīgā cilvēka monologu pierakstīja

Irēna Lagēdiņa



Bez vardiem.

D. Breiškis

MIGLAINĀ GALVA

Manā kabinetā, nedroši piekļāvējais, ienāca puisis ar kuplu kā pirts-
sloka bārdi un milzīgu piestūkētu portfeli.

— Vai jūs esat galvenais redaktors? — viņš jautāja.

— Jā, — es atbildēju. — Bet jums vajadzētu...

— Tur es jau biju, — puisis atbildēja un kautrīgi noklepojās bārdā.

— Tad ejiet... pie...

— Ari tur jau biju. Es visur biju. Gribu ar jums diskrēti apru-
nāties.

Bēdīgi paskatījos uz viņa lielo portfeli.

— Jūs uzrakstījāt romānu? Tādā gadījumā jums vajadzētu...

— Nē, nē! — puisis izbijies iesaucās. — Es neko nerakstu, pat
vēstules ne. Jūs tiešām noturējāt mani par grafomānu?

— Nu, ko jūs... — nomurnināju, kaut gan domāju tieši otrādi.

— Jums tur ir memuāri?

— Vai jūs par portfeli? — puisis piegrūda elkoni portfelim un
tas draudīgi nobriekšķēja. — Nē, tāni es nesu ģimenei vakariņas. Maizi,
zināt, desu, kefīru, mencu. Gadījās svaiga menca. Netālu no jums,
zivju veikalā uz stūra. Jums nevajag? Varu vienu atdot, es nopirku
piecas. Gribat?

— Nē! — žigli un kategoriski atteicos. — Man negaršo mencas.
Puisis pasmaidīja.

— Tveras bulvāri šodien pārdeva karstus pīrādziņus. Ar kāpostiem.
Es tos ieliku termosā. Jums garšo pīrādziņi ar kāpostiem?

— Garšo, — pārsteidzīgi atzinos. Jo man tiešām ļoti garšo pīrā-
dziņi ar kāpostiem.

— Nu tad... lūdzu... — puisis pietvika un izvilka pīrādziņus no
liela termosa. Tie bija ielīti biežā papīrā, kas atgādināja kartonu, ar
ko, dzīvokļus remontējot, noklāj grīdas. — Ēdiet, lūdzu...

Iztīnu no papīra divus apaļīgus, jauki nobrūnējušus pīrādziņus.
Pats nezīnu, kā tas gadījās, ka es ar diviem kodieniem apriju vienu,
bet otru, ietinis tai pašā kartonā, iebāzu atvilktnē.

— Aiznesīšu dēlam, — nez kādēļ teicu.

Tas, protams, jau bija pavisam dumji.

— Manējam arī garšo, — bārdainais puisis sacīja.

Sāku justies neērti.

— Tad nu tā... varbūt jums ir stāstiņi un jūs tikai neuzdriekstāties... Varu izlasīt... Izņēmuma kārtā, zināms... Mums, tiesa, ir īpaši literārie konsultanti.

— Ko jūs! — puisis papurināja bārdu. — Es jums taču jau sacīju: neko nerakstul! Pat dzejoļus, kad skolā gāju, nerakstīju.

— Ar ko tādā gadījumā varu jums palīdzēt?

— Gribēju ar jums aprunāties. Jau sen par to sapņoju... Esmu bijis daudzās vietās, taču man liekas, ka tikai jūs...

— Es jūs klausos, — teicu, juzdams, ka mani pārņem izmisums. Beidzot sapratu, ar ko man ir darīšana. Šis cilvēks bija mūžīgā dzinēja izgudrotājs. Prātā jukušais. Tādam neuzbrēksi, ārā viņu neizmetīsi... Viņš tiešām ir jāuzklausā. Jāsēž un jāuzklausā, kaut vai cauru nakti, jo citādi nākamajā dienā viņš atnāks atkal. Un aiznākamajā. Un aiznākamajā. Kamēr pašam neapniks.

Pa to laiku puisis ar pūlēm pacēla savu portielu un apsēdās man par diviem krēsliem tuvāk.

— Redziet, kas par lietu. Es uzmanīgi lasu jūsu avīzi. No sākuma līdz beigām. Visu. Saprotiet: visu! Es lasu arī citus izdevumus. Bet tieši jūsu laikraksts mani pārsteidz.

— Lūk, kā!

Atzišos, nebiju domājis, ka saruna pagriezīsies šādā virzienā.

— Jā. Visvairāk mani satrīec apraksti. Kā jūs rakstāt? Kāpēc jūs sākat vienreiz tā, otrreiz citādi? Te jums vidus ir beigās, te beigas ir vidū! Kāpēc jūs tā darāt? Neko nesaprotu. Ir taču aprakstu teorija, ir klasiski piemēri, ir apraksta meistari. Ir galu galā žanra prasības! Vai jūs tā darāt ar nolūku?

Puisis pārsēdās vēl par diviem krēsliem tuvāk un paskatījās man acīs.

— Ja ar nolūku, tad jūs nīrgājaties par žanru! Un jūs tiešām vajadzētu atbrīvot no darba. Ja jūs to darāt netišām, tad jums ir jāmācās. Nopietni jāmācās. Atbildiet man! Tikai godīgi! Neizlocieties!

— Mēs cenšamies, lai būtu labāk, — es aizstāvējos.

— Labāki — puisis ievaidējās. — Un jūs to sakāt nopietni? Izlasīju jūsu laikrakstā nupat nodrukāto aprakstu. Piecas slejas garš apraksts par dabu un tikai divdesmit trīs rindiņas par varoni pašul

— Bet varonis taču mežsargs... — es iesāku, bet tālāk neturpināju.

Man galvā pēkšņi bija iešāvusies negaidīta doma: vai neuzaicināt šo savādnieku uz mūsu kārtējo ražošanas apspriedi? Tā sacīt, negaidīts skatiens no malas uz visu, ko esam uzrakstījuši. Bārdainais puisis bija ar mieru. Šķirāmieš draudzīgi.

Noteiktajā dienā uz apspriedi sanāca redakcijas darbinieki, auloru aktīvs.

Es izanalizēju publicētos materiālus un pēkšņi ieraudzīju viņu. Puisis sēdēja kaktiņā, apkampis savu milzīgo portfeli, gļaudīja bārdū un ļoti uzmanīgi skatījās uz mani.

Nu, pēc ziņojuma izraisījās, kā jau pienākas, spraiga vārdu apmaiņa. Bīra jautājumi, cilvēki ecējās, slavēja, jūsmoja, gānīja! Kā vienmēr. Tikai tas, ar portfeli, klusēja. Kad visi bija pulveri izšāvuši, es teicu:

— Biedri, pie mums ir atnācis lasītājs. Interesanti būtu dzirdēt viņa domas.

Puisis piesardzīgi nolika portfeli zemē, piecēlās, paklusēja, poplucināja bārdū, pēc tam pārlaida plaukstu pāri sapinkotajai galvai un iesaucās:

— Vai nu es esmu normāls, bet jūs visi traki un tad jums ir jāarstējas, vai arī es esmu traks, bet jūs visi normāli un tad ir jāarstējas man! Jo jūs taču slavējat to, kas ir slikts, un nopelāt to, kas ir labs!

Nu, tad tikai sākās! Ak kungs! Troksnis, starpsaucieni! Bet puisis nepadevās, aizstāvēja savu viedokli. Izrādījās, ka viņš ir slīprs literatūras teorijas jautājumos, kritikas klasiķu citātus bēra kā no pārpilnības raga. Taču viņa domu loģika bija tik neskaidra un sarežģīta, ka neviens neko nevarēja saprast un visi klausījās aiz pārsteiguma plati atplestām mutēm.

Bet es sēdēju un domāju: «Vai mums nepaņemti viņu uz redakciju? Jo mums ir tāda vienība, ko sauc «svaigā galva». Tas ir cilvēks,

Vai vien dienu atpūšas, bet vēlāk ar skaidru galvu lasa numuru un nedrīk klūdas. Vai mums neievieš «svaigās galvas» pretmetu — «miglaino galvu»? Lai viņš ar savām teorijām, erudīciju, loģiskajiem spriedumiem rakņājas pa numuru, varbūt kaut ko arī izrok.»

Un mēs pieņemām puisi darbā. Viņš ķērās pie lietas dedzīgi. La-māja mūs no panckām ārā, dēveja par vājprātīgiem, taču reizēm mēs no viņa teorijām piebāzījās galvas kaut ko izmantojām, kādu necerētu ideju. Tāpēc viņu arī turējām. Pusi sauca — Aļiks.

Drīz atbrivojās nodaļas vadītāja vieta. Piemērotu kandidātu nebija, tāpēc, kamēr kas, viņa krēslā apsēdās Aļiks. Vilks viņu zina, kā pie viņa pierādām. Sēž nodaļas vadītāja kabinetā — nu, lai sēž. Esam vājprātīgi — labi, lai būtu vājprātīgi... Avīze taču tik un tā iznāk.

Tagad es esmu jau penslonārs. Man ir daudz brīva laika, mēģinu rakstīt. Kamēr biju redaktors, nodarboties ar literatūru nebija laika. Rakstu aprakstus un nesu tos uz savu bijušo avīzi. Redaktors tagad ir Aļiks. Acimredzot kādreiz būs nejausi iegājis redaktora kabinetā, iesēdies viņa krēslā un tā arī palicis. Lai sēž. Laikraksts tik un tā iznāk. Profams, viņš kļuvis resnāks, pakausī metas plikums, runā basā. Bet citādi ir palicis tāds pats, kā bija.

— Vai nu tu esi normāls, bet es traks un man ir nopietni jāārstejas, vai arī tu esi traks, bet es normāls un tev ir nopietni jāārstejas, — viņš saka, izlasījis manu rakstu. — Kur loģika? Kur žanra prasības? Kāpēc te nav sarežģītuma, kulminācijas un atrisinājuma?

Mēs strīdamies stundu, divas, trīs. Pēc tam es savācu savus manuskriptus, nopūšos un nolieku «miglainajai galvai» uz galda divus pīrādziņus ar kāpostiem.

«Miglainā galva» ātri un nez kāpēc dusmīgi tos apēd. Viņa acis parādās zēlums pret mani.

— Būtu metis pie malas to rakstišanu, — mans bijušais darbinieks saka, — ietu strādāt par naktssargu. Sargi tagad vajadzīgi visur. Arī maksā viņiem labi.

Sašļucis velkos mājās un cenšos atkreatīties no domām par nakts-sargiem, kam labi maksā.

Tomēr esmu arī priecīgs: avīze tik un tā iznāk.

J. OSMANIS

TRADĪCIJAS

Jaunzēlandieši
Jaunzēlandē sasveicinās
Ar deguniem.
Ko nu par tiem!

Arābi sasveicinās
Ar visdziļākām jūtām —
Arābi labo roku liek uz pieres,
Kreiso uz krūtīm.

Indieši zemu lokās,
Uz krūtīm sakrustodami rokas...

Eiropā, ja otrs nenāk pretī ar koku,
Sasveicinoties mēdz paspiest roku.

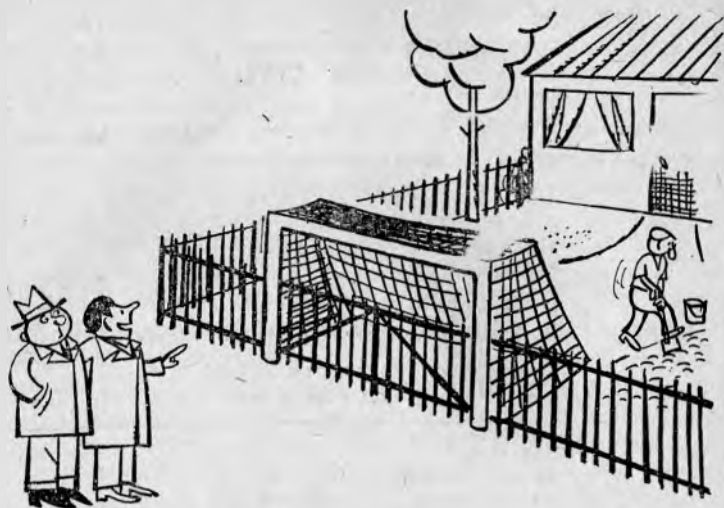
Pie mums pašu mājās
Dažs labs
Ja būtu varējis tik vien
Kā paklanoties pateikt labdient!

Bet mums, latviešiem, tāda vārda nav —
Pie mums saka:
— Čaul!

— Mīļais, pēc stundas
būšu atpakaļ!

A. Mukāns





— Kāds ļoti kaislīgs futbola līdzjutējs...

I. Melgailis

Ē. Vīgants

SPURAINAS DOMAS

Jo spēcīgāks motors, jo šoferim vairāk zirga spēku.

Mūsu govīm ir tik krejots piens, ka jau vedot sagāja sviestā.

Arī mana otrā laulība balstījās uz iepriekšējās pieredzi, kurā es biju dumjš.

Sadzīves pakalpojumos sarīkoja irētās kāzas.

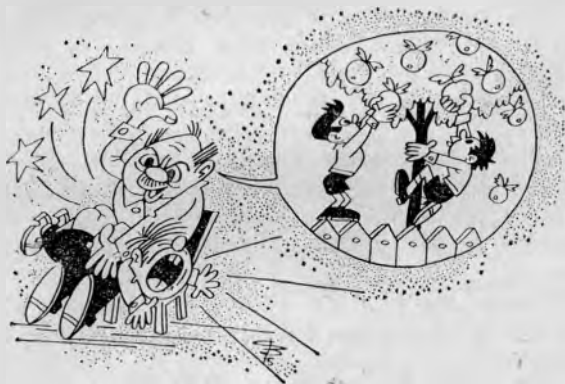
Andris Briēdis

STARP CITU

Mīlestības frījstūris? Vīrs, sieva, mašīna. Cetrstūris? Vīrs, sieva, mašīna, suns. Piecstūris? Vīrs, sieva, mašīna, 2 suņi.

Dali ābolu uz pusēm — Iznāks divi pusāboli, Māju uz pusēm — divas pusbājas. Bet pusstoppu uz pusēm — divi veseli korteliši.

Lai izdomātu, ka nav ko domāt, dažkārt ilgi jādomā.



— Un tev vēl nav kauna melot, ka esi bijis uz nodarbibām čaklo roku pulciņā!

G. Bērziņš

SATIKSMES NOTEIKUMI

Puspensionārs Jānis Veste pajūgā klīdzināja uz mazpilsētas post. Bija rāma svētdienas pievakare, kad vistas jau sen olas izdējušas. bet gaiji vēl laktā nav lēkuši.

Pie dzelzceļa pārbrauktuves no sargbūdas iznāca Berta un lēnīgi sāka griezt kloķi. Bomis kā brīdinājuma pirksts nošļuka aizšķersu ceļam. Tā bija zīme, ka vilciens parādisies labi ja pēc pusstundas. Zirģelis lūdaļ ieņēma platstāju, lai ērtāk būtu darīt to, kas šādās reizēs darāms.

Jānis Veste bija pārlieku lādzīgā noskaņā. Kā jau cilvēks priekšnojautās. Un Vestiene arī bija brīdināta:

— Tad nu es aizbraucu uzdzīvot.

Kad sēdās ratos, Veste vēl piebildā:

— Bišku aizkavēšos. Katei apsolīju ielikt rori.

Uzdzīvot viņš brauca katru otro svētdienu. Citi to sauca tikai par tādu aizkairināšanu. Mazpilsētas bufetniece Kate allaž aiztaupīja trīs nēģus un četras pudeles čehu alus. Tā arī bija visa uzdzīvošana. Bufetniece slavīnāja:

— Vestes Jānis jau nav pagērētājs. Kur tu vēl dabūsi tik lētu roru meistaru.

Puspensionārs Kates jaunmājā ūdens sistēmu bija sakopis godam. Bet īpašniece uzgrībēja vēl vienu cauruli līdz lapenei. Jānis Veste solīja pakalpot, bet vienmēr iznāca atrunāties:

— Kolhoza noliktavā pašlaik nav balto trubu pārpalikuma. Bišku jāpagaida.

Nupat šī reize bija pienākusi. Tik pagarš vedamais ratos kaut kā ir iestiprināms, bet noslēpjams jau nu ne. Vedējs arī nekautrējās, jo neviens neprasīja, kur tu ņēmi, kas tev deva. Puspensionārs bija cilvēks, kura palīdzēšanu ciematā vajadzēja katram.

Jānis Veste oficiāli skaitījās pensionārs, bet strādāja dūšīgi un saņēma cietu algu. Lai vienreiz pieliktu punktu piemājas dārziņu paklusai apstrādāšanai un lai traktoristi nepiedzeršātos, valde nolēma,

ka izdevīgāk algot Vesti ar visu zirgu. Un tā nu jau vairākus gadus puspensionārs caurām dienām grozījās kaimiņu vagās. Ļaudis zirgu bija iesaukuši absolūti nezirdziskā vārdā par Mazdārziņu.

Jānis Veste bija cilvēks, ar kuru rēķinājās un kuru turēja godā. Par zemītes sakopšanu. Par cauruļlietām Un arī tāpēc, ka viņš bija pirmais. Jau tad, kad te neviena nebija. Viņi abi ar večiņu dzīvoja paši savā māja vairāk nekā pusgadsimtu. Ciemats uznāca virsū un ierindoja viņus tādā kā ielā vai alejā upītes krastā.

Veste ar kaimiņiem aprada ātri. Jāņos mucojās kopā trīs dienas, pēc tam katrs darija savu.

— Man jau visapkārt gudri cilvēki, kam liela teikšana.

Pa labi dzīvoja kultūras nama vadītāja Stella Lieste kopā ar savu vīru celtniecības inženieri Valdi.

Pa kreisi daiļdārzniece Vita Bite kopā ar savu vīru Villi.

Labējie kaimiņi vēl brauca ar javu.

Kreisējie jau ar žiguli.

Tikai Jānis Veste nealka ātruma.

— Kas visu mūžu zirgam astē skatījies, tam pie citas smakas grūti pierast.

Tālad bija rāmas svētdienas pievakare, kad Jānis Veste, gaidīdams vilcienu, klusi svilpoja. Mazdārziņš ieņēma platstāju.

Saimnieka un zirga labnoskaņu pārtrauca spurkšķi. Slaidā pagriezienā java aizspraucās Mazdārziņam priekšā un atsperīgi nobremzēja pie bomja. Stella un Valdis Liestes pagrieza galvas un atzibināja zobus. Tas nozīmēja:

— Atvaino, mīlais kaimiņ, bet mums jāsteidzas.

It kā būtu norunājuši kaimiņu salidojumu, Vita un Vilis Bites blakus pajūgam pieripināja žiguli. Braucamā ipašnieks pa lodziņu izbāza roku un izteismīgi noplātīja. Tas varēja nozīmēt:

— Redzi, mīlais kaimiņ, jāskrien, bet Berta aizšāvusi boml.

Limuzīns dūca. Motocikls pukšķēja. Mazdārziņš tecināja.

Stella grozījās uz sēdekļa. Matī no ķiverapakšas izsmaržoja poļu laku «Eva». Zirgam tas nebija ne pazīstams, ne tikams aromāts. Java pa vidam vēl pūta nāsis nelabumu. Tas vairs nebija izturams,

un Mazdārziņš kampa. Sievietešs plecs jau tūdaļ nenokrakšļ, jo to sedz simpātisks apaļums. Taču kodiens paliek kodiens, sauc, kā gribi. Stella pietrūkās un ar elkonī zvēla.

Mazdārziņš jonīgi stūmās atpakaļ.

Caurule izdžinkslināja žiguļa priekšējo un aizmugurējo stiklu, Bišu pāri necaurdurdama.

Ratupakaļa paburzija limuzīna skaistumus.

Vīlciens aizbrāza garām.

Berta uzsteļa bomī.

Valdis Liesle gribēja piedot gāzi, bet Vilis Bite norūcās:

— Stāvi, kamēr noskaidrosim!

Jānis Veste būtu braucis, bet viņš nebija radis cilvēkus pamest nelaimē.

Bites un Liesles apstāja Vestī.

Vitai jau bija absolūti skaidrs, ka pie visa vainīga Stella. Tā kā sicvas un vīra viedokļi vēl nebija saskaņoti, Vilis krita virsū Vestem:

— Tu man, vecais, samaksāsi līdz pēdējai kapeikai.

Stella jau bija paguvusi Vitu nosaukt par žagatu.

Bet, tā kā arī motocikla īpašnieki nebija paguvuši saskaņot vie dokļus, Valdis krita virsū Vestem:

— Ja nevari novaldīt zirgu, tad atver maku.

Pa to laiku Vita bija paguvusi nosaukt Stellu par švilpi.

Jānis Veste lahu laiku klausījās un tad miermīlīgi noteica:

— Bišku jāpadomā.

Pa to laiku daijdārzniecē un kultordze jau grasījās krist mašos

Kā jau tādās reizēs vienādiņ mēdz būt, uzradās milicis. Un sāka visu no gala — kas un kā? Kurš kuram?

Jānis Veste karstu nestrēba:

— Kad Berta aizleida bomī, sapratām, ka mums laika diezgan. Zirgs jau ir gudrs un nesteidzas. Nu un tad, kad Mazdārziņš sāka tecināt...

— Vai jūs nevarētu tuvāk pie lietas.

— Kur tad nu vēl. Redz, kas no tās tuvošanās iznāca.

— Tātad, kur jūs stāvējat?

- Es nestāvēju, bet sēdēju rālos. Kad Berta sāka griezt kloķi!..
- Kāpēc zirgs koda?
- Tāpēc, ka viņam neļāva iztecināt.
- Kāpēc jūs zirgam sitāt?
- Tāpēc, ka viņš man koda.

Tomakar Jānis Veste pie nōģiem nelika un Kates lapene palika bez caurules.

Viņš brauca mājās dziļā pārliecībā, ka Liestes tiks galā ar Bitēm. Labu vien gribēdams, vēl piemetināja limuzīna īpašniekiem:

- Ja tavā dampī kaut ko vajaga pa roru līniju, es neatteikšu.
- Otrā dienā ataicināja augsti kvalificētu autoinspektoru.

Notikums apmilza ar interesentiem. Kolhoza kantori piedūmoja pašreizējie un topošie braucamo īpašnieki.

Visi bija pārāk gudri un nekautrējās zinības likt lietā. Jānis Veste sēdēja un ausījās, mēģinādams uzķert, kura pusē taisnība sliecas.

— Pirms pārbrauktuves jāapstājas ar tādu aprēķinu, lai priekšā var aizbraukt ātrā palīdzība.

- Tas bija vecajos noteikumos.
 - Galu galā distānce arī jāievēro.
 - Tur nekādu priekšrakstu nav.
 - Caurules galā vajadzēja būt brīdinājuma karodziņam.
 - Kādiem ir jābūt gabarītiem, lai liktu vīrsū apzīmējuma zīmes?
- Te nu Jānis Veste nenocietās:

— Resna vai isa, tieva vai gara — rore paliek rore. To jau katrs muļķis zina. Pirmo reizi dzirdu, ka tāpēc galā būtu jāsprauž karodziņš.

Ježga bija liela. Protokols arī. Labo kaimiņu atliecības tā saērcinājās, ka cerības mucolies izgaisa uz mūžiem.

Bites rīvēja Liestes.

Liestes burzīja Bites.

Bites un Liestes kopspēkiem — Vestl.

Tikai puspensionārs ne preti spirinājās, ne arī draudētājiem grasījās ko maksāt. Abi ar Mazdārziņu turpināja piepalīdzēt ciematniekiem.

Ecēšanās nerimās.

Darba netrūka ne sabiedriskajām organizācijām, ne biedru tīklam. Ciemats noslāņojās divās nometnēs. Lai nolikumu pārvērstu par vispusīgi audzinošu faktoru, nolēma rīkot plašu jautājumu un albižu vakaru «Cilvēks starp zirgu un mašīnu».

Jānis Veste klausījās, klausījās un beigu pusē bilda:

— Es bišku sāku saprast arī jūs. Tikai nezīnu, vai manis dēļ vajadzētu mainīt satiksmes noteikumus. Labāk turēties pie vecajiem — ar zirgu jābrauc pa labo pusi. Un, ja viņš apstājas un sāk lecīnāt, tad apraut nedrīkst.



— To, ka Jankam liek ragus, zina viss ciemst! Bet ko rāda tas otrs?

E. Kunga

SKAIDRAK PAR SKAIDRU

— Sveiks! Nu nenesies tak garām! Sen neesam tikušies! Piestāj!
— Cau, čau, vecīt! Bet ko mēs uz ielas stulēsimies, varbūt ieskriesim tepat blakus uz ātro?

— Pie tiem piestākļiem? Nu nē, tos mani nervi netur.

— Skaidrs, tas jau nav tas. Zin, labāk sarunāsim citu reizīti, tā ar ērtībām. Kādu svētdienīgu.

— Hm! Bet kas darbdienai vainas?

— Zin, bet tas otrā ritā uz darbu... Diez kas nav.

— Taisnība. Tas atkrit. Labāk kādu citu dienu.

— Skaidrs. Bet kur pietauvosimies?

— Varbūt kādā mājīgā kneipītē?

— Nezin, ne vella! Tur vakaros pils kā murdā.

— Bet varbūt kā viņreiz — pie manis?

— Mājās? Zin, varētu jau arī pie manis, bet man tā vecene tāda puktīga.

— Tač varbūt labāk pie Frida?

— Traks, vai? Pie Frida nevar! Sā blondā bestiija mūs izlingos ārā kā korķus un vēl žaketes nomelīs pa trepēm nopakaļ.

— Atceros... Nē, tur nav ko bāzt degunu.

— Bet varbūt pie Nellijas? Viņa arvien mīlīga.

— Ā, gudrinieks! Tev Nellija — bet kas man? Nē, draugs, šitas numurs neiet cauri.

— Nu, nu, nepukšķi jau tūlit. Es tik tā... Tas, protams, atkrit. Un vai mums, vejiem čomiem, nav vienaiga — ka tikai tiekamies.

— Nu, tā ir cita valoda. Tātad norunāts!

— Skaidrs. Bet cikos? Es varu tikai pēc pieciem.

— Es jau arī ilgāk par sešiem nestrādāju.

— Tātad skaidrs, vecīt. Pēc septiņiem. Jā?

— Var jau arī vēlāk. Tikai lai būtu precīz!

— Skaidrs, tātad norunāts.

— Bet vai siovas arī gēmsim bariņā?

— Zin, kā grib, tā var darīt. Tikai lai tad abiem būtu vienādi; ne tā, ka viens brīvs kā kumeļš, bet otram sakas kaklā.

— Nu tas pats par sevi saprotams. Redzi nu, cik labi, ka satikāties! Pa telefonu tā īsti neko nevar sarunāt. Nu tad...

— Čau, čau, vecīti!

— Bet tad tikai noteikti esi un laikāt!

— Kāda runa, vecais! Vai tad es ir sīvēns, ka laužiņu norunu starp veciem čomiem.

— Nu tad uz redzīti. Tikai neaizmirsti, viss paliek, kā norunājām!

A. DZIRNIS

NETAISNĪBA

Eju, skatos — rinda. Rindas gals pa durvīm ārā. Jāsteidzas man nekur nav, darba laikā apkārt vazājos, stājos galā. Izveiku no portfeļa detektīvu. Lasu. Un tā nemanot mana kārta klāt.

— Uzvārds? — man nez kāpēc prasa. Kam viņiem tas — nesa-protu. Savādi... Tomēr nolemju riskēt.

— Bērziņš esmu, — saku medainā balsī. — Cerams, neatteiksiet?

— Bērziņam nepienākas, — man netaipni atcērt. — Bērziņš savu jau saņēmis.

— Esmu cits Bērziņš, — pacietīgi skaidroju. — Es vēl nekā ne- esmu saņēmis. Goda vārds!

— No kurienes jūs esat? — man prasa.

— Kas jums par daļul — es paceļu balsi. — Dodiet šurp, kas jums tur ir! Kas te — privātbodīte, vai!

Bet mani neviens pat neklausās. Pabida sānis, lai netaisītos citiem pa kājām. Ar kādām tiesībām! Ja es nekā neesmu saņēmis! Pagriežos, redzu — durvis. Pie durvīm plāksnīte «Vadītājs». Speros iekšā bez klauvēšanas.

Vadītājs izspūris, nošķiebtu kaklasaiti sēž pie papīriem apkrauta galda. Ar vienu roku tur pie auss telefona klausuli, ar otru raksta.

— Kā tad tā, biedri vadītāj, — es saku, sagaidījis, kad viņš beidz runāt. — Es izstāvu rindu, bet man nedod! Nokārtojiet, lūdzu, šo jautājumu!

— Uzvārds? — vadītājs prasa, bet pašam roka jau sniedzas pēc klausules.

— Bērziņš, — es ar uzsvaru saku. — Jānis Bērziņš.

Vadītājam divreiz nav jāsaka. Viņš uzgriež mumuru, dod rīkojumu.

— Viss kārtībā, — viņš man saka. — Piedodiet, ka tā iznāca, mums tik daudz Bērziņu, ka traks var palikt.

Eju atpakaļ. Man neko neprasa, iedod pildzīmuli, pasniedz sarakstu un saka, lai parakstos.

«Te kaut kas nav, kā vajag,» bažīgi nodomāju. «Varbūt šeit automašīnas vai motociklus ar blakusvāģiem pārdod? Tad nu gan būšu ķezā!»

Taču atkāpties par vēlu. Parakstos. Man noskaita naudu.

— Par ko? — brīnos.

— Tas jums pašam jāzina, — man atbild.

Stāvu kā apdauzīts un nesaprotu, ko lai ar šo naudu iesāku. Kā balā bāzt tā kā neērti.

Skatos — gaitenja galā pie loga stāv vīrietis. Smēķē. Skaita naudas, kas rāpo pa loga stiklu.

— Zināt, kas man par ķibeli gadījās, — es, piegājīs šim klāt, saku. — Saņēmu te naudu un, siliēt vai nosl, nezīnu, par ko.

— Nu un tad! — vīrs nožāvājas. — Es jau trešo gadu saņēmu, bet nevienam taču neprasu, par ko.

— Bet jūs taču, jādodomā, šeit strādājat!

— Strādāju? — vīrs pasmin. — Nekā es nedarul!

— Pavisam nekā? — brīnos.

— Ne tik, cik melns aiz naga, — viņš apsliprina.

— Un cik jums par to maksā?

— Simt divdesmit!

Pateica, man tikpat kā ar āmuru pa pieri iebelza — simt divdesmit un ne velna nedarul! Bet man nez kāpēc tikai simtu iedeva! Ir nu gan kārtība!

VĪRU KORIS

Muzikāls stāsts

Beidzot arī ražošanas apvienībā «Baltā emaljā» nolēma dibināt kori. Kaimiņu uzņēmumā «Melnais skārds» sen jau dziedāja daudz- balsīgi. Bet emaljētāji sacentās ar skārdniekiem gan darbā, gan kultūrālā atpūtā. Pietiek gulēt uz ausīm!

«Baltajā emaljā» strādāja gandrīz vīrieši vien. Tāpēc bija pilnīgi skaidrs, kāds koris jādibina. Vispirms ar direktora pavēli nodibināja kora padomi. Nevienam tās loceklim nebija ne muzikālās dzirdes, ne muzikālās atmiņas. Toties visi bija pirmklasīgi plānotāji. Salikuši galvas kopā, viņi izstrādāja brīnišķīgu pasākumu plānu. Ar to padome arī beidza savu darbību mūzikas druvā. Kora dibināšanas stafeti nodeva kultorgam Katliņam. Kultorgs apskrēja ceļus, meklēdams dziedātpējīgus vīrus. Viņa metode bija vienkārša. Paprasīja, vai dziedamā rīkle ir, un tad, pārkliegdams agregātu troksni, iebļāva kora dalībnieka kandidātam ausi:

— Ceturtdienas vakarā uz pirmo mēģinājumu!

Diriģēt jauno kori pierunāja vietējās mūzikas skolas absolventu Vaideloti Radziņš. Vaidelotis bija visādā ziņā lāga zēns, kas sapņoja kļūt par rajona dziesmu svētku virsdiriģentu. Taču tā bija tikai tā laka nākotne. Tuvākajā nākotnē viņam biežāk nekā nošu lapas rādījās nākamā flautiste Eolika Upenāja. Vaidelotis mēdza satikt Eoliku mūzikas skolā, un tad abi aprunājās par to, ka rajonā vajadzētu nodibināt simfonisko orķestri. Vaidelotis, protams, vispirms cerēja, ka orķestris dos viņam iespēju biežāk un ilgāk būt kopā ar Eoliku un tad... Bet pagaidām, ceturtdienas vakarā ieradies «Baltās emaljas» klubā, Vaidelotis uzreiz aizmirs, ka izrautā un vēl neieliktā prickšējā zoba dēļ nedrīkst turēt muti vaļā. No zāles, kur pirms mēģinājuma sēdēja koris, viņā raudzījās vairāki desmiti sieviešu acu pāru. Ja pie izejas nebūtu bijusi plāksnīle ar atliecīgu uzrakstu, varētu nodomāt,

ka jaunais diriģents, aizsapņojies par Eoliku, aizskrējis uz kāda sieviešu uzņēmuma kluba.

Vaidelotlis nez kādēļ iedarbināja uz klavierēm novieloto metronomu, tad sāka izprašāt sanākušās sievietes. Kas nolīcis? Kur tad palikuši vīrieši?!

— Mums tā norunāts, vienu nedēļu brīvs ir vīrs, otru es. Sonedēļ viņš pa vakariem pieskata mazo un mazgā aulīņus, — sacīja visjaunākā no sanākušajām sievietēm.

— Bet mans vecis vienādiņ tos nepatikamākos pienākumus uzgrūž man, — visdūšīgākā paskaidroja. — Tādēļ esmu šeit!

Viņai pievienojās vēl viena:

— Manējais izteicās, ka tā neesot vīriešu nodarbošanās, un, redziet, atsūlīja šurp mani.

Sīka sieviete pavēstīja, ka viņas vīrs leicis: «Tur jau neviens pudell vajā nelaisis. Kas tā par dziedāšanu ar sausām mutēm!» Bet viņa pati varot dziedāt kaut nakts vīdū, pat ūdens malku mutē neieņēmusi...

Apmulsušais Vaidelotlis mehāniski pārlaida skatienu viltus korim un tikai tad pamanīja zāles kaktā izslidzējušu puisī.

— Bet jūst Kādēļ tad jūs atnācāt?

— Necsmu precējies...

Pienācis tuvāk, puisis papildināja:

— Godīgi sakot, gribēju pierunāt, lai manā vietā atnāk viena meiča, ļoti muzikāla, bet Eolikai šovakar bija jāiet spēlēt flauta.

Vaidelotlis juta, ka sirdī kaut kas sāk kņudēt, tad strauji piebriest, līdz krūtīs tam vairs nav vietas, un kāpj pa muti laukā.

— Neuzskatiet mani par galīgi aptaurētu! Varbūt šeit var atļauties emaljēto bļodiņu vietā izlaist apgleznotus naktspodziņus! Bet es ne-protu diriģēt brunčus, iedomādamies, ka tas ir viru koris!

Kad visi bija projām, arī pieviltais diriģents devās uz mājas pusī. Viņš gāja lēnām, domādams rūgtas domas par to, ka sevi pie rajona dziesmu svētku diriģenta pulks viņam neredzēt vēl ļoti ilgi, bet Eoliku savā simfoniskajā orķestrī laikam nekad. Tuvodamies populārājam kafējnicai «Zaļā krūze», Vaidelotlis izdzirdēja dziedāšanu. Vārdi «Kuru krogu es izdzēru...» viņa smalko muzikālo dzirdi neaizskāra, toties viņš acumirkli saklausīja galveno: dziedāja daudz balsīgi. Mirkli pa-

stāvējis pie kafējnīcas durvīm, viņš enerģiski satvēra rokturi un vēra vajā.

Kā tad! Kaktā pie kopā saslumtiem galdiņiem sēdēja vīri un dziedāja tik sirsnīgi, ka pat mūžam īgnā buļētniece, kura pašlaik pārslaucīja lasītes, smaidīja un tādēļ izskatījās vismaz divdesmit gadus jaunāka.

Spēja sašutuma pārņemts, Vaidelotis pacēla rokas, lai apturētu dziedāšanu un izteiktu šiem mākslas profanētājiem visu, kas viņam bija sakrājies uz sirds. Un te viņam kāds uzsita uz pleca. Vaidelotis atskatījās un ieraudzīja kultorgu Katliņu:

— Biedri Radziņ! — kultorgs sausi aizrādīja. — Turpmāk mēģinājumus organizējiet piemērotākā vietā!..

M. CALIS

ASINSATRIEBĪBA

Ugunsdzēsamo riku rūpnīcā, pareizāk sakot, fabricīnā, kas Iepojās ar skaņu nosaukumu «Zeus», bija izveidojusies visai neparasta situācija. Tiklīdz direktors izdzirda galvenā inženiera vārdu, viņam acumirkli palielinājās asinsspiediens. Savukārt inženierim bija vērojams, tiesa, pretējs, bet ne mazāk nevēlams efekts — direktora uzvārds viņam izraisīja spiediena pazemināšanos.

Iemesls nebija psiholoģiska nesavienojamība. Var droši apgalvot — bijis vienam no viņiem kāds cits, nevis no senčiem mantotais uzvārds, viņu abu sadarbība varētu kļūt par paraugu visai ugunsdzēsamo riku rūpniecībai. Taču vai nu nejaušības dēļ, vai arī tāpēc, ka pārvaldes kadru daļā strādāja lētu joku cienītājs, bet uz fabriku, ko vadīja Montekijs, par galveno inženieri bija nosūtīts jauns speciālists Kapuletis. Šis pats par sevi nenozīmīgais fakts bija iemesls pastāvīgai joku dzīšanai un dažas labas ironijā mērcētas bultas mērķis.

Abiem vadošajiem darbiniekiem netrūka humora izjūtas, tāpēc sākumā viņi jokoja pretī un apgalvoja, ka viņu kadru lietās nav nekādu norādījumu par senču piederību pie bēdīgi slavenajām naidīgajām Veronas dzimtām. Taču vajadzēja tikai vienam no viņiem iebilst, lai arī

pamatoti, pret otra ierosinājumu, tūlīt atskanēja plezīmes: «Cik gadu pagājis, bet šiem asinsatricībības gēni vēl nav norimuši! Padomājiet tikai, kas par noturību!»

Pacietības kausi, kā zināms, nav mucas bez dībena. Tas kauss, kas piederēja direktoram, izrādījās seklāks. Tas sāka plūdot pāri malām kādā apspriedē, kad pārvaldes pārstāvis, neko jaunu nedomādams, tāpat vien joka pēc paleica, ka tik ilgi, kamēr Monteki naidošolies ar Kapuleti, «Zevam» nenokļūt Olimpā. Piezīme izraisīja skaļus smieklus klātesošo vidū, un tas aizvainoja visvairāk.

«Nē,» Montekijs teica sev, «man pietiek. Galvenais inženieris ir labs speciālists, bet man paša nervi ir dārgāki. Rit pat aprunāšos ar viņu kā vīrs ar vīru. Varbūt necels iebildumus, ja viņu pārcels darbā uz citu uzņēmumu.»

Taču Kapuleti cēla iebildumus. Vēl vairāk, viņš ne visai smalkjū-tīgi atgādināja, ka šahā, piemēram, rokādē piedalās galvenā figūra. Direktors, protams, sašuta un ērcīgi aizrādīja, ka viņš nedomā roķē-ties pat uz pārvaldes priekšnieka vietu.

— Ļoti jauki, — Kapuleti pasmaidīja. — Turpinām rūdit nervus.

«Ak tu odze gatavaist!» Montekijs nodomāja, bet neko neteica. «Labi, paskatīsimies, kurš kuru.»

Cilvēks, kas paradis domāt un darbolies ar lielāku vērīenu, reti ir spējīgs uz sikiem kodieniem. Montekijs šai ziņā nebija izņēmums. Kādā jaukā, kā pieņemts teikt, ritā viņš paziņoja fabrikas vadošajiem darbiniekiem, ka aizbrauc uz četriem mēnešiem kursus celt kvalifikāciju. Savā vietā viņš atstāj galveno inženieri, kam novēl sekmes un panākumus. Savukārt arī Kapuleti novēlēja šefam visu to labāko.

Pēc dažām dienām, iepazīties ar nākamā ceturkšņa ražošanas plānu, kas bija saņemts no pārvaldes, Kapuleti saķēra galvu, pēc tam paķēra klausuli. Pārvaldes priekšnieka atbilde viņu galīgi satricēja.

— Ja jūs nevarat garantēt, ka uzņēmums veiks palielināto plānu, kas saskaņots ar Montekiju, — priekšnieks sacīja, — mēs atsauksim viņu no kursiem.

— Nē, nē, — Kapuleti, kas vienā acumirkli bija atžilbis, atbil-dēja. — Es garantēju Mobilizēsīm rezerves! Tiksim galā!

Veiksmīgi beidzis kursus, Montekijs atpakaļceļā iegriezās pārvaldē.

— Apsveicu, — priekšnieks teica, — jūs izaudzinājāt lielisku vielnieku. Neņemiet ļaunā, bet no Kapuleta jums būs jāšķiras. Ja viņš varēja tikt galā ar plānu, kas bija palielināts par piecpadsmit procentiem, mēs ceram, ka viņš izraus no atpalicējiem arī rūpnieku «Prometeju». Starp citu, pēc viņa ierosinājuma, kas tehniskā ziņā ir ļoti pamatots, pēdējā ceturkšņa plāns jūsu uzņēmumam palielināts vēl par divdesmit procentiem. Jums ir bijušas lielas apstēplās rezerves. Ko jūs par to teiksiet?

Monlekijs klusēja. Klusēja ilgi. Tad nomurmināja:

— Asinsatriebība... Nolādētā asinsatriebība...

— Ko, ko jūs sakāt?

— Bet varbūt labāk mani pārceļiet uz «Prometeju»? Vai tā nevarētu?...

A DUMBRAJS

TACIŅA DZĪVĒ

— Esmu pavisam mierīgs... Mani netraucē nekādas blakus domas... Mana labā roka kļūst sīta... Man ir labi... Nē, nav labi! Traucē spilvens. Tā, varam turpināt. Mana labā roka... Nē, bez spilvena nevar, tāda sajūta, it kā es gāztos bezdibeni. Pagalvis jāuztaisa augstāks. Mana labā roka... Traks var palikt! Tagad kaklu lauž nost! Bet man vispirms ir jāatbrivojas no sasprindzinājuma. Tas tā... Kad uztrenēšos, es viņiem parādišul iedomājušies, ka viņi ir nezin kas, bet es esmu nulle. Nevar būt, ka mani nekā nav. Vajag likai labi pameklēt, gan jau atradiesies. Nepiedodama nolaidība, pensijas laiks pie durvīm, bet es vēl aizvien neesmu ieminis paliekošu faciņu dzīvē. Neviena mani neņem nopietni. Pat kaut kāds Kurtiņš atļaujas ēdnīcā apēt manu maizi. Viņam, lūk, aizmirstoties nopirkt, bet es esmu par jēlu, lai atteiktu. Lūdzu, lūdzu, ņem, es, laipni smaidīdams, saku, bet domās lieku šim nazī pie rīkles: liec nost manu maizi! Es pats to ēdišul Kā lai piespiežu citus sevi cienīt? Vienīgā iespēja —

jāizceļ] no sevls ārā kaul kas liels un jānoliek šiem priekšā... Izdomāju — uzrakstišu romānu. Kad to pateicu darbā, visi smējās kā kulināti. Bet Kurtiņš todien, nekaunīgi sminēdams, ne tikai apēda manu maizi, bet arī pamanījās nogriezt gabalu bifšleka. Nekas, gan es viņiem parādīšot Bet tagad — jānomierinās. Nedrīkst tā uzbudināties. Miers... Miers... Es esmu pavisam mierīgs...

Naktī nogulēju tik veselīgā miegā, ka darbā ieradot ar nokavēšanos. Kolēģiem priekā bez gala, bet es nezaudēju dūšu. Vakarā koncentrējos uz to, ka no rīta uzcelšos septiņos. Un ko domāt Uzcelšos ar. Mana pašapziņa pārslāja šķobīties, un es ar neslēptu lepnumu paziņoju sevai, ka man modinātājs turpmāk nebūs vajadzīgs. Nostiprinājis pirms panākumus, gāju tālāk. Katru nakti noteiklā laikā cēlos augšā, ņemu rokā rakstāmo un kladi.

— Vecais, prātu esi izkūkojis, vai? — sieva rājās.

Neko darīt, māksla prasa upurus. Pēc mēneša biju tik tālu, ka varēju uzrakstīt pa teikumam. Jutos tik pacilāts, ka mani vairs neaizvainoja tas, ka Kurtiņš ēda manu maizi. Pats vēlīgi pastūmu šķīvi viņam tuvāk. Kurtiņš kļuva tāds domīgs un vairs nesmīnēja.

Izšķīrošo brīdi gaidīju ar sirds trīsām.

— Sonakt piecelšos un uzrakstišu romānu, — teicu sev, izstieples gultā taisni.

Varat iedomāties, ko ieraudzīju no rīta? Pamodos pie rakstāmgalda ar salauztu rakstāmo rokās, bet priekšā — pierakstīta klade!

Sirds tā vien daudzījās, kad pārkāpu darba vietas sliekšni un sniedzu savu gara bērnu vērtēšanai. Kladi bijīgi laida no rokas rokā, līdz beidzot to saudzīgi nolika uz paša direktora galda.

— Jā, — viņš teica, pašķīstījis lapas. — Mazliet neskaidri, taču... Apsveicu, apsveicu!

Tad arī pārējie metās apsveikt. Pusdienas pārtraukumā Kurtiņš apsēdās pie mana galdiņa sīks un sagumis, pa paradumam stiepa roku, bet tūlīt atrāva un pieticīgi izēda zupu tāpat bez maizes.

Manu šedevru vēl neviens nav spējis tā īsti atšifrēt, taču tas turpina izraisīt bijību kā viss, ko nesaprotam. Mans stāvoklis kolektīvā tagad ir gluži cils. Ēdnīcā maizi vairs nepērku, bet noēdu to Kurtiņam. Viņš baidās iebilst kaut vārdu.



— Kā, vai tad te nav elle?

U. Mežavilks



ŠAHA LĪDZJUTĒJA PRIEKŠ UN BĒDAS

Pat vispārdrošākais futbola līdzjutējs sapņot nevar, ka vienā jaukā dienā viņš izskries zaļajā futbola laukumā un pilnā sporta formas tērpā nostāsies viens pret vienu ar vārtsargu. Viņš tikai ar sajūsmu var skatīties, kā uz futbola laukuma rikojas cīņi.

Boksa līdzjutējs, protams, nobijies pasmaidīs, ja liesnesis piedāvās viņam iziet ringā un cīnīties ar meistaru.

Pavisam cits raksturs ir šaha līdzjutējam. Šis līdzjutējs ir drosmīgs, bezbailīgs un vienmēr raujas cīņā.

Ja jūs tādu līdzjutēju sastapsit turnīra zālē un ieklausīsities viņa valodā, jūs kļūsiat mēms. Viņš taču kritizē jebkuru lielmeistara gājieni un brīžiem liekas, ka tieši viņam, nevis, piemēram, lielmeistaram Tālam, jāspēlē mačs ar pasaules čempionu.

Bet visa šī šaha entuziasta pārdrošība izskaidrojama vienkārši: viņam piešķirta ārkārtēja privilēģija, viņš var piedalīties simultānspēlē ar jebkuru lielmeistaru. Ja līdzjutējs zaudēs, nekā liels nenotiks — pretinieks taču ir lielmeistars. Nu, bet, ja līdzjutējam laimēsies — nu, tad tikai saturieties Tad, slēpdams savu uztraukumu un patiesi pār-

steigts par tādu panākumu, līdzjutējs vienā absolūtā mierā pametis seansa zāli un it kā tikai starp citu pie pašām durvīm pārsteigtajam sacensību organizatoram paziņos savu uzvārdu.

Bet tas vēl nav viss. Paies zināms laiciņš, un, ja kāds no līdzjutēja draugiem nejauši ieminēsies par uzvarētu lielmeistaru, uzvarētājs nevēlīgi pateiks:

— Kā viņu sauc? Ak, tas ir tas! Es viņu vienreiz sasiņu lupatu lēveros!

Protams, viņš piemirsis pasacīt, ka tas notika simultānspēlē.

Var likties, ka ar šaha līdzjutējiem nemaz nevar cīnīties. Un tomēr tas tā nav. Lūk, viens gadījums.

Reiz divi izcili šaha meistari nolēma savā starpā izspēlēt draudzīgu partiju. Te pēkšņi viņiem blakus nostājās divi šaha līdzjutēji, un jau pēc pāris minūtēm sāka skanēt nievājošas replikas un kritiskas piezīmes. Spēle kļuva neciešama. Šaha līdzjutēji nereaģēja uz meistaru lūgumiem netraucēt spēli.

Pēkšņi vienam no meistariem iesāvēs prātā brīnišķīga ideja.

— Es redzu, jūs lieliski orientējaties spēlē, — viņš uzrunāja vienu līdzjutēju.

— Protams, — atbildēja līdzjutējs, — pat ļoti labi orientējos.

— Tad man ir laimējies, — teica meistars. — Esiet tik laipns un izdariet dažus gājienus manā vietā. Es tūlīt atgriezīšos.

— Esmu ar mieru, — piekrita līdzjutējs.

Šaha līdzjutējs apsēdās pie galdiņa, bet meistars aizgāja. Pēc pāris minūtēm arī otrais meistars ar tādu pašu lūgumu griezās pie otra līdzjutēja. Arī šis līdzjutējs piekrita aizstāt meistarā uz pāris minūtēm.

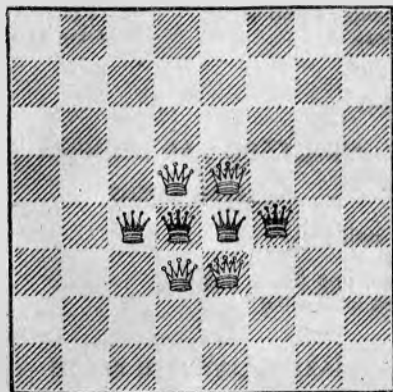
Nu sāka spēlēt abi līdzjutēji. Taču spēle kaut kā neveicās. Līdzjutēji pēc sava rakstura ir tādi cilvēki, kas mīl pamācīt citus. Zaudējuši cerību sagaidīt pazudušos meistarus, viņi atstāja šaha galdiņu un nejauši ieskatījās blakus telpā. Aina, ko šaha līdzjutēji ieraudzīja, viņus satricēja: tur pie šaha galdiņa sēdēja abi aizgājušie meistari un mierīgi spēlēja,

ŠAHA MĪKLA

Šajā diagrammā uz dēlīša izvietotas astoņas šaha dāmas, kuras cita citu var sist.

Iedomājieties, ka tās nav šaha dāmas, bet gan kašķīgas sievietes — dāmas, kas ne acu galā cita citu neieredz, tāpēc nekādā gadījumā nevēlas, lai viņu ceļi krustotos.

Pamēģiniet šīs dāmas nostādīt tādās pozīcijās.





JĀZEPS OSMANIS

GUDRA CILVĒKA NELAIME

Pie friziera ies Jāntītis,
Viņš tētīm rubli prasa.
Bet tētiņš tik daudz nedod vis
Un morāli vēl lasa.

Zēns skaita sauļā kapeikas
Un iesāk skaļi raudāt:
— Par griešanu tik būtu tas,
Bet kur tad dzeramnauda?

JĀZEPS OSMANIS

MINISTĀSTI PAR BĒRNIEM

AUKSTĀIS ODENS

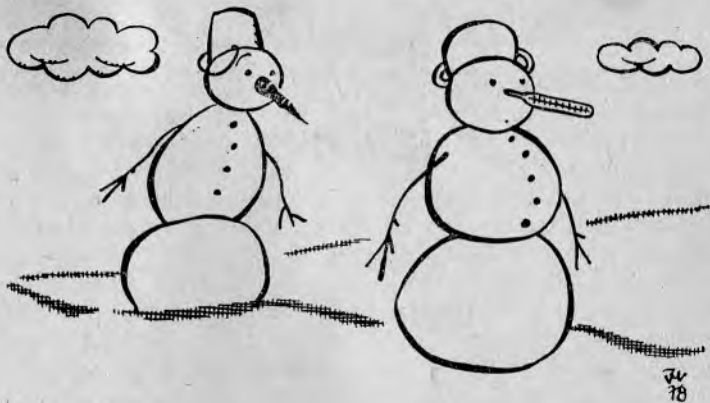
Tētis bijis upē peldēties.
— Es arī gribu!
— Nevar, bērniņ, upē ūdens auksts.
— Nu tad vajag ieliet siltu!

MAZĀIS KARTUPEĻU RACĒJS

— Kāds šim zirgam vārds?
— Peksis.
— Bet uzvārds?

DIPLOMĀTS

— Māmiņ, vai tu saldējumu negribi?
— Negribu gan.
— Nu tad nekā. Bet tagad paprasi mani!



Bez vārdiem.

J. Melgailis



Bez vārdiem.

PAPILDLITERĀTORA

Grūti sasmēdināmiem lasītājiem «Dadzis · 1979» iesaka nelielu papildliteratūras klāstu, kuru laidis klajā izdevniecība «Liesma».

Nav viegli atrast lasītāju, kam nepatīktu dzejnieces Vizmas Belševicas iejūtīgās un kaismīgās vārsmas. Taču šoreiz V. Belševica debitē citā žanrā. Viņa sarakstījusi slāstu un humoresku grāmatu «Meitenes, sievietes, vecenes». Kā norāda nosaukums, dzejniece ar smaidu ieskatīsies sievietes dvēselē.

Mūsu rūditākā satīriķa Jezupa Laganovska jaunā grāmata «Kur dzelzs, tur rūsa» kārtējo reizi apliecina, ka rakstniekam satīras ieroči joprojām ir tie vismīļākie. Jaunajā krājumā J. Laganovskis bez mazākās žēlastības šausta gan savus personiskos, gan tuvāko paziņu un draugu, gan pilnīgi svešu cilvēku trūkumus.

Krievu valodā lasītājs varēs iepazīties ar Jurija Ņikoļska grāmatiņu «Par matu no laimes». Negatīvo raksturu galerijā sastapsimies ar dīkdieņiem un sliņķiem, ar haltūristiem un liekōžiem, ar liekuļiem un mutes bajāriem. Grāmatiņā ievietotie darbi būs ļoti daudzveidīgi arī žanru ziņā. Tajā sakopoti J. Ņikoļska labākie dzejoļi, aforismi un humoreskas.

Atbilde. Latviešu rakstnieki un dzejnieki izmantojuši šādus pseidonīmus: Edvards Vulfis — Puliera padēls, Odiņš, Do, Amigo; Augusts Apstītis — Apsesdēls; Ādolfo Alunāns — Dobelnieks, Smaidulis; Rūdolfs Blaumanis — Puļiers, Sinam-Ualba, hotentotu dzejnieks; Juris Puriņš — Līvu Jurka; Linards Laicens — Lūkapīcka; Jānis Sudrabkalns — Olivereto; Valdis Grēviņš — Dr. Orientācijs; Pēteris Ozoliņš — Ra-Miza, Ramizars; Andrejs Upītis — Tāravas Annīņa; Arveds Mihelsons — Rutku Tēvs; Mārtiņš Gailis — Šanteklērs; Doku Atis — Švurksts.



Tabulkalendārs 1979. gadam	3
Laika skaitlīšana Latvijas PSR	4
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—79
Jubilejas un jubilāri, humoreskas, dzejoļi un karikatūras	80—248
Jautrais šahs	249—251
Mazajiem «Dadža» lasītājiem	252
Papildliteratūra	254
Tabulkalendārs 1980. gadam	255